Weekendbijlage
van dagblad Amigoe

zaterdag 19 februari 2011

REPORTAGE
5
'Wat is hierop uw antwoord?'

LITERATUUR
7
Feuilleton: 'Terug tot Tovar'

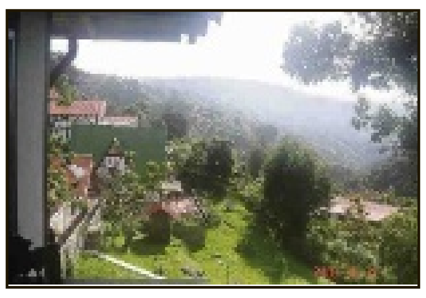

ECONOMIE
10
'Meedenken met de samenleving'

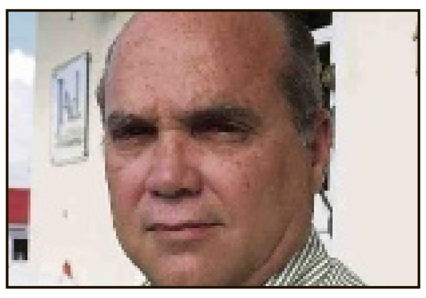

Leven tussen stage, studentenhuis en strand

De stagiair als eiland

Een blonde, bruingebakken meid in een te korte broek en op Birkenstockslippers. Ze koopt haar eten bij de Albert Heijn, zit op een terras op het Wilhelminaplein en gaat zwemmen en uit bij Mambobeach. Contact met locals heeft ze niet en hoeft ze niet. Iedereen op het eiland herkent haar: ze is een Nederlandse stagiair.

Tekst en foto's: Jolijn van Harten

Laura van Dalen (24) is 'er ook zo een'. Ze loopt stage bij Paradise FM op de sales afdeling, is blond en als ze eerlijk is, vertelt ze, koos ze voor een stage op Curaçao vanwege de zon en de feestjes. Dat was niet de enige reden. "Ik had al een paar half-jaar stages in Nederland gedaan en ik was toe aan een nieuwe uitdaging", zegt ze. Een stage op Curaçao leek haar die uitdaging te bieden. "Ik verwachtte veel nieuwe mensen te ontmoeten en een nieuwe cultuur te ontdekken." Deze verwachtingen kwamen ook uit. Al waren de meeste mensen die ze ontmoette wel andere 'blanke stagiairs'.

"Het zou leuk zijn als die Nederlandse stagiairs wat meer contact zochten met locals", zegt Curaçaoënaar Paul Leeflang (24). "Een grote groep Nederlandse stagiairs komt naar Curaçao, maar leeft in een Nederlandse bubbel. Ze zijn weinig geïnteresseerd in de cultuur en het leven hier. Het is alsof ze bang zijn voor ons."
Volgens Laura is het ook andersom en maken de lokale jongeren van het eiland net zo goed weinig contact met de stagiairs. "Soms heb ik het gevoel dat ik niet welkom ben. Bijvoorbeeld als ik ergens in de rij sta en ze eerst de lokale mensen helpen. En als ik naar een lokaal Curaçaos feest ga, voel ik me blank en bekeken." Laura heeft haar best gedaan te integreren in het leven op Curaçao. "Ik heb contact met wat locals en ik ken de basis van de taal. Ik heb het idee dat ik me goed aangepast heb aan het leefritme en de cultuur."

Aanpassen
Nederlandse stagiairs zijn volgens Maarten de Jong, directeur van Wereldstage, bovendien van groot belang voor het eiland. "Stagiairs brengen kennis, objectiviteit en ambassadeurschap voor het eiland", zegt hij. "Door de andere cultuur en 'point-of-view' van stagiairs kunnen ze de bedrijven echt wat bieden. Bovendien brengt elke student gemiddeld vier bezoekers mee." Met de 800 tot 1000 Nederlandse stagiairs per jaar betekent dat zo'n 36.000 toeristen extra. Dat is goed voor de economie van het eiland. En vanwege de Nederlandse taal en het aanbod van stages die aansluiten aan de eisen van Nederlandse opleidingen is Curaçao ideaal voor een buitenlandstage.

Bij die buitenlandstage hebben de stagiairs vaak een beeld van palmbomen, witte stranden, Mambofeestjes en een Nederlandse mentaliteit. "Dat botst", stelt De Jong. Volgens hem schatten veel studenten het eiland verkeerd in. Ze schrikken van de armoede, beseffen niet dat een korte broek of zomerjurkje niet voldoet aan de Curaçaose nette 'kledingeisen' en gedragen zich in de ogen van de Curaçaoenaars 'bot' of 'onbeschoft'. Alleen omdat ze hun eigen mening geven, wat in Nederland heel normaal is. De Jong: "Veel stagiairs draaien rond in hun kleine cirkel van stage, stagehuis en Mambobeach. Ze stellen zich niet open voor de voor- en nadelen van het eiland."

Natuurlijk zijn niet alle Nederlandse stagiairs hetzelfde. Rosalie Tordoir, stagebegeleidster van Laura, benadrukt dat Laura 'nog nooit brak op stage is verschenen'. "Ik ben daar duidelijk in: je bent hier voor je stage, dus je houdt je kop erbij. Alles wat je ernaast doet, moet je zelf weten." Ze is naar eigen zeggen tegenover haar stagiairs ook 'erg duidelijk' over de cultuur. "Beleefdheid is belangrijk. Ik wil dat mijn stagiairs de basis van Papiamentu kennen. Ze moeten op zijn minst de mensen hier in het Papiamentu kunnen groeten en vragen hoe het met ze is." Laura ervaart geen cultuurproblemen op het eiland. "Ik blijf beleefd en lach gewoon lief. Dat werkt altijd", zegt ze met een glimlach. "Ik heb wel gemerkt dat je veel geduld moet hebben in dit land."

Curaçaose roots
Daisy Tyrol-Carolus is assistant managing director bij de Maduro & Curiel's Bank (MCB). Paul is haar stagiair en ze vindt het prettig dat hij zijn 'roots' op Curaçao heeft. "Nederlandse stagiairs komen vaak onbewust bot over en kennen geen Papiamentu." Ze hoopt daarom dat Curaçao steeds meer van zijn jongeren die ergens over de grens gaan studeren, voor stage of werk terug kan krijgen op het eiland. "Het is goed dat jongeren weg gaan om te studeren. De opleidingen op het eiland zijn beperkt. Maar het wordt een probleem als de jongeren niet meer terugkeren." Volgens haar is het dus belangrijk dat stage en werken op Curaçao aantrekkelijker wordt voor deze studenten. "Het eiland moet proberen meer betrokkenheid naar deze studenten te tonen. We moeten contact houden. Bovendien moeten we mogelijkheden creëren, waarvoor ze terug willen komen. We moeten ze een baan en een toekomst bieden."
Per jaar gaan er 300 lokale jongeren naar Nederland voor studie. De afdeling Yu di Kòrsou van Wereldstage probeert het voor jonge Curaçaoënaars aantrekkelijk te maken om terug te komen. Elk jaar kunnen zij zo'n 100 Curaçaose studenten in Nederland een kans bieden voor stage in hun moederland. "Deze jongeren kennen het land en de cultuur. Ze weten wat het land nodig heeft en kunnen de kennis die ze opgedaan hebben in Nederland hier naartoe brengen", vertelt De Jong van Wereldstage. Daarom richtte de organisatie in 2006 de Stichting Kennis voor Curaçao op waar Yu di Kòrsou onder valt. "Vaak is het echter niet gemakkelijk voor deze studenten om terug te keren naar hun land van herkomst. Ze worden gezien als 'zwarte makamba's' en vinden het lastig om de aangeleerde Nederlandse mentaliteit en hun Curaçaose cultuur in elkaar te passen."

Paul studeert Management en Recht (MER) in Nederland. Ruim twee jaar geleden vertrok hij naar de koude lage landen. "Deze studie werd op Curaçao niet aangeboden en ik wilde meer van de wereld zien." Hij moest erg wennen aan de Nederlandse cultuur. "Ik heb twee jaar nodig gehad om te wennen aan het land. Vooral het eerste jaar vond ik het lastig mee te draaien in het routinematige leven." Via Yu di Kòrsou kwam Paul voor stage vijf maanden terug in zijn eigen land. Het voelde voor hem als een opluchting om weer thuis te zijn. "Ik probeer tijdens mijn studie een of twee keer per jaar voor vakantie terug te gaan. Ik hoefde dus helemaal niet te wennen, toen ik hier voor stage kwam", zegt hij. Wel merkt Paul op dat hij wat meegenomen heeft van de mentaliteit in Nederland. "Ik ben directer geworden in mijn benadering naar mensen, maar wel op een Curaçaose manier. Doordat ik beide culturen ken, weet ik hoe ik de Nederlandse, soms wat botte, directheid met de Antilliaanse beleefdheid kan combineren."

"In Nederland heb ik Nederlandse en Curaçaose vrienden. Ik probeer me aan te passen aan de cultuur en het leefritme", zegt Paul over zijn leven in Nederland. Hij gaat naar Nederlandse studentenfeestjes en voelt zich een 'Nederlandse burger met een andere cultuur'. Paul vindt het jammer dat Nederlandse stagiairs zo weinig integreren met de lokale bevolking van het eiland. "Nederlanders hier, blijven Nederlandse dingen doen. Terwijl het juist voor wederzijds begrip kan zorgen als ze meer open zouden staan om te leren van de jongeren ter plaatse." Hij ergert zich eraan dat er cafés zijn waar alleen maar Nederlands personeel werkt. "In die cafés komen geen locals meer. Logisch, want ze worden niet eens verstaan in hun eigen taal", zegt hij verontwaardigd. "Het zou meer een mix moeten zijn, zoals bij Hook's Hut en Tutu Tango."

Vorige week zaten Paul en Laura allebei weer in het vliegtuig naar Nederland. Laura gaat naar huis en Paul terug naar zijn studie in het 'buitenland'. Laura wil wel graag naar Nederland terug om af te studeren, maar de zon mist ze enorm. "Ik had het erg naar mijn zin op Curaçao. Ik denk dat ik door de tijd dat ik daar geleefd heb wel meer respect heb gekregen voor de cultuur. Misschien begrijp ik de Antillianen in Nederland nu ook beter", zegt ze. Paul vindt het minder leuk om terug te gaan naar Nederland. "Ik zie best wel op tegen het koude weer en de Nederlandse mentaliteit, maar waarschijnlijk pak ik het geroutineerde leven zo weer op."
Na zijn studie wil Paul definitief terug komen naar zijn moederland. Maar niet nadat hij rond heeft gereisd door Europa. "In 2012 ben ik klaar, dan heb ik de kans om nog wat meer te zien van Europa, voor ik terugkeer naar het eiland." Laura komt zeker nog een keer terug naar het eiland. "Ik heb onderzoek gedaan en ben nog bezig met het schrijven van advies, dus ik ben benieuwd wat Paradise FM hier uiteindelijk mee gaat doen." Dan kan ze gelijk nog eens genieten van zon, strand en feestjes op Mambo.

Laura van Dalen

Curaçaoënaars over stagiairs

Jolijn van Harten sprak tijdens het onderzoek voor dit artikel met vele mensen over hun beeld van stagiairs op Curaçao. De meest gehoorde (voor-) oordelen:

'Ze pakken al onze banen af'
'Ze leven in hun eigen wereldje'
'Ze lijken wel bang voor de Curacaoenaars'
'Die mooie blonde meiden zijn meer dan welkom'
'Ze denken altijd alles beter te weten'
'Ze kleden zich bloot en gedragen zich asociaal'
'Ze zijn rijk, al vinden ze zelf van niet'
'Ze durven niet verder te kijken dan de veilige betaalde stranden en de bekende Albert Heijn'
'Nog nooit is een Nederlandse stagiair succesvol totaal geïntegreerd'
'Ze hebben altijd zin in een feestje. Ik ook'

Paul Leeflang

ÑAPA 2011
Nr. 7

Varia

Afgelopen week, de 14e februari, was het weer Valentijnsdag waarop verliefde paartjes elkaar in de watten legden. Daarna blijven er eigenlijk maar twee mogelijkheden. Of die prille liefde verdwijnt weer als sneeuw voor de zon of het is de enige echte ware liefde en wordt er meestal op termijn getrouwd. Globetrotter en Ñapa-medewerker Marius Bremmer trof tijdens zijn reizen nogal wat trouwlustigen op zijn pad en natuurlijk had hij zijn camera paraat, zoals mag blijken op pagina 5.

Taalvorser Fred de Haas komt op pagina 7 met de tweede aflevering van 'Mijn broeder de neger'. Vandaag behandelt hij onder meer resten van Afrikaanse talen die in de Caribische en Zuid-Amerikaanse leefwereld terecht zijn gekomen en vaak niet meer als zodanig worden herkend.

Ook op pagina 7 het eerste deel van het feuilleton 'Terug tot Tovar' van eindredacteur en schrijver Hans Vaders. Het schrijfproces van deze nieuwe roman wordt 'tot de kruik barst' om de twee weken door de Ñapa gevolgd en volgens Vaders is dit 'uiterst gevaarlijke business, want de zich ontwikkelende fragiele verhaallijn kan plotseling breken en laten dan schrijver en lezer tijdelijk met lege handen achter'.

Op pagina 10 wordt de nieuwe voorzitter van de Curaçaose Kamer van Koophandel Billy Jonckheer aan de tand gevoeld door medewerker Peter Onvlee. Zo meldt de opvolger van Ruud Thuis dat het toerisme op Curaçao jaarlijks zo'n 700 miljoen gulden aan deviezen produceert met een overheidsinvestering van slechts 25 miljoen die jaarlijks als subsidie naar het CTB, het toeristenbureau gaat. Curaçao is in de visie van Jonckheer inmiddels bijna die gedroomde bestemming in de regio geworden. "Curaçao is meer dan zon, zee en strand. Dat is overal in de regio te vinden. Het is het hele product dat Curaçao tot een topbestemming maakt."

Fijn weekend!

De redactie

Colofon

BLADMANAGER
Karin Wooning
EINDREDACTEUR
Hans Vaders
ADVERTENTIES
Marloes Tak
VORMGEVING
Wendela Ataliede
Aan deze Ñapa werkten mee:
Marius Bremmer
Monique Casimiri
Jorge Curiel
Verele Ghering
Hans de Haan
Ineke de Haan
Fred de Haas
Margot Hack
Jolijn van Harten
Bob Harms
Judice Ledeboer
Peter Onvlee
Jan de Ruijter
Johanneke Schelling
Stimul-IT
Hans Vaders
May Voges
Ken Wong
Karin Wooning

Ñapa is een publicatie van:
Uitgeverij Amigoe NV
Scherpenheuvel z/n
Curaçao
Tips voor de redactie?
Bel 736-9050
Email napa@amigoe.com
Adverteren?
Bel Marloes Tak
736-9050 / 516-7377
advertentienapa@amigoe.com

The Make-up Artist:

'Het lichaam als canvas'

Het stroomt door haar bloed zegt ze. Bethyamin van Nieuwenhuizen, beter bekend als 'The Make-up Artist', is opgegroeid met kunst. Haar beide ouders schilderden, maar in haar tienerjaren lukte het haar niet om iets creatiefs op het doek te krijgen. Toch is ze sinds een aantal jaren dé make-up artist van Curaçao.

Tekst: Ineke de Haan Foto's: Bethyamin van Nieuwenhuizen

Bethyamin van Nieuwenhizen

"Mijn ouders waren echte kunstenaars. Mijn vader heeft ooit Jezus eens geschilderd op een muur en mijn moeder deed ook van alles. Ik probeerde altijd goed te schilderen, maar het lukte mij niet. Op school niet en in mijn vrije tijd ook niet. Als tiener was dat soms best frustrerend. Toen ben ik maar begonnen met make-up."

De vlotte dame begon als hobby met bodypainten, ze deed eerst aan visagie maar door de vraag naar meer van haar klanten begon ze met het verder uitbreiden van haar make-up vaardigheden. "Ik heb in de Verenigde Staten verschillende informatiebijeenkomsten en workshops gevolgd. Onder meer een airbrush cursus. Daarna ben ik gaan kijken wat de klanten mij nog meer zouden kunnen vragen. Toen ik bijvoorbeeld bezig was met een make-up sessie, vroegen ze mij ook of ik een gezicht kon opschilderen. Zo gaat het steeds verder, klanten zijn eigenlijk naar mijn kunsten gaan vragen, ik probeerde het en het pakte goed uit zoals je kunt zien. Het grappige is dat ze mij nu steeds vaker een vaste baan aanbieden. Als ik bijvoorbeeld op een evenement ben geweest, dan komt er vaak iemand naar me toe en doet me een goed aanbod, maar dat sla ik altijd af."

Bodypaint is een van haar bezigheden. "Bodypaint is eigenlijk gewoon het beschilderen van een lichaam. Ik doe er ook facepainting bij. Het betekent dat je van een lichaam een canvasdoek maakt, waar je een kunstwerk op kunt maken. Bodypainten is schilderen, net zoals sommige mensen bijvoorbeeld bomen of muren gebruiken, zo gebruik ik lichamen. Het mooie van schilderen op een lichaam is dat elk lichaam een eigen vorm heeft, waardoor je canvas nooit hetzelfde is. En mensen hebben emoties en expressies. Het canvas geeft zelf aan wat het wel en wat het niet mooi vindt. En natuurlijk waar het zich wel en waar het zich niet prettig bij voelt. Als een vrouw het niet ziet zitten om naakt, of half naakt te worden opgeschilderd, dan is dat geen probleem. Het kan in bikini of in je ondergoed. Zo is het ook bij een man. Het mooie aan mannen is dat je eigenlijk maar één plekje hoeft te bedekken. De rest is lichaam en in vele gevallen wat groter dan het vrouwenlichaam. Zo heb je veel meer ruimte om te schilderen en kun je meer fantasie in je kunstwerk leggen", legt Bethyamin uit.

Bodypaint is al een eeuwenoude traditie in verschillende landen. Bijvoorbeeld, vroeger bij de indianen schilderden ze zichzelf op, zodat er sprake was van stamherkenning. Ook in India en andere landen was het een traditie om het lichaam te gebruiken als kunstwerk. Pas vele jaren later is dit overgewaaid naar westerse landen. Amerika, Nederland, Duitsland, bijna elk land kent minimaal één bodypaint artiest. Maar Curaçao had nog geen artiest die haar fantasie overbracht op levend canvasdoek.

"De bekendheid van bodypainting is erg snel gegaan. Ook de modewereld maakt dankbaar gebruik van het body- en/of facepainting. Naast de mode-industrie, gebruiken ook reclamebureaus bodypainting voor hun commercials en in de film Hannah Montana werd gebruik gemaakt van bepaalde vormen van bodypainting."

"Ik probeer de schoonheid en de kunst van het schilderen en het lichaam waar je op schildert, samen te brengen. Zo heb ik soms ook zwangere vrouwen waarvan ik de buik beschilder. Pas geleden was er een babyshower en de vriendinnen van de toekomstige moeder hadden mij uitgenodigd als verrassing. Maar de moeder had erg grote zwangerschapsstriemen en niemand mocht haar buik zien. Ze was helemaal overstuur. Dus ik vond dat ik er bij haar niet op aan moest dringen om het te doen, dus ik ben begonnen met haar andere vriendinnen en heb haar even met rust gelaten. Op een gegeven moment kwam ze bij me en vroeg me of ik haar zwangere buik toch wilde schilderen. Dat heb ik gedaan en het is prachtig geworden. Ik ben na een poosje naar huis gegaan, maar hoorde later van een van haar vriendinnen dat ze de hele verdere avond trots met haar blote buik rondliep. Dat geeft een heerlijk idee. Ze heeft er zelfvertrouwen van gekregen, want toen ik eenmaal klaar was met het schilderen, keek niemand meer naar haar buikstriemen, maar naar het kunstwerk dat er op haar buik was geschilderd. Zo'n baby vindt het volgens mij ook prachtig. Want als ik dan eenmaal bezig ben met het schilderen is de moeder erg lacherig en nieuwsgierig naar het resultaat. De baby merkt dat ze opgewonden is en begint dan te schoppen en te bewegen. De baby voelt het positivisme. Soms zijn er meer vrouwen die het lastig vinden om zich uit te kleden. Ze schamen zich voor hun lichaam en voelen zich niet prettig. Ik probeer ze altijd een beetje op hun gemak te stellen en meestal voelen ze zich, na het schilderen, een echt kunstwerk en willen ze zich overal vertonen."

Naast het werken met modellen beschildert ze ook veel toeristen. "De mensen vinden het geweldig. Zo nu en dan schmink ik de gezichtjes van kinderen. Maar zoals ik ze opschilder, zijn ze eigenlijk niet gewend. Meestal kunnen ze kiezen uit een dier of een prins of prinses, ik schilder bloemen en andere mooie dingen op hun gezichtjes. Vaak roepen de kinderen en hun ouders dan: 'Je bent een echte kunstenares! Je doet het prachtig!' De gezichten van de toeristen beschilder ik, maar ik doe ook veel op evenementen en feesten. Toch zijn het meer vrouwen die zich opgeven en het leuk vinden om beschilderd te worden. Ik denk dat het komt omdat het met make-up te maken heeft, daar deinzen mannen eerder voor terug dan vrouwen. Ik zou wel heel graag wat meer met mannen willen werken, omdat je dan meer oppervlakte hebt waarop je kunt schilderen."

Al het werk wat Bethyamin op haar Facebooksite heeft staan, heeft ze zelf gemaakt en zelf bedacht. "Soms zie je van die artiesten uit andere landen, die gebruiken dan foto's van iemand anders. Ze doen dan net alsof ze zelf die mensen hebben opgeschilderd. Ik vind dat schandalig. Kunst is kunst en dat mag je niet stelen."

"De tijd die ik nodig heb voor een opdracht hangt heel erg af van de opdrachtgever. Laatst moest ik bijvoorbeeld een van de deelnemers van het Foodfestival painten. Zijn gezicht, armen en benen moesten in tien minuten opgeschilderd worden. Hij hoefde maar een klein stukje te lopen, maar de mensen moesten natuurlijk wel kunnen zien wat hij voorstelde. Dus ik moest grote vegen gebruiken, die duidelijk vanaf de andere kant van de weg te zien waren. Maar als ik bijvoorbeeld eens een model moet schilderen voor een fotoshoot, moeten de details duidelijk zichtbaar zijn."

Meer informatie op Facebook: The makeup artist Beth

Foto van de week

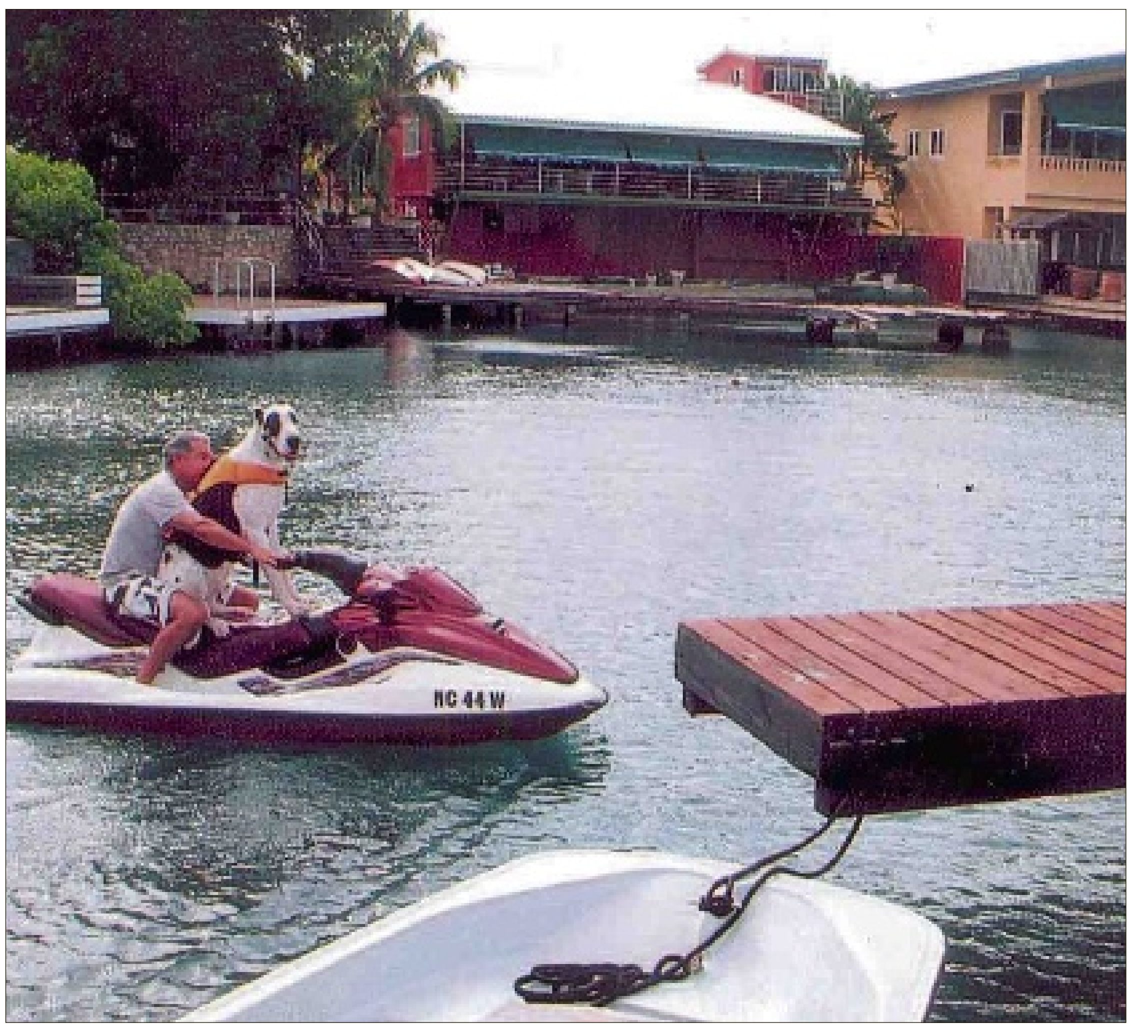

Sommige honden zijn in wezen maar vreemde creaturen die niets menselijks vreemd is. Zo is de hond Poker verzot op watersport. Begeleid door zijn baasje valt hij veelvuldig op het Spaanse Water te bewonderen waar hij op de sea-doo allerlei capriolen uithaalt. Deze opname werd ingestuurd door Militza Jesurun-Duits. Heeft u een leuke foto? Stuur hem naar napa@amigoe.com

In het nieuws

Cas Abao

Cas Abao is een van de uitverkoren stranden dat mag pronken in de top 10 van beste mondiale stranden voor 2011. Deze lijst is samengesteld door Smarter Travel en overgenomen door Yahoo Travel. De lijst is qua volgorde willekeurig samengesteld en noemt stranden in Colombia, de Seychellen, Florida en Bali. De trotse beheerder van Cas Abao, Toni Halabi, vertelt er meer over.

Waarom is Cas Abao volgens jullie mooier dan de andere stranden?
Ik vind Cas Abao niet mooier dan de andere stranden van Curaçao. Maar misschien komt het doordat dit een plek is waar veel toeristen op af komen. Zij hebben hun stem uitgebracht. Natuurlijk is Cas Abao een prachtig strand. Waarom veel mensen er gek op zijn is omdat het een natuurlijk strand is, het water is prachtig blauw, het strand is goed onderhouden en het is er lekker rustig om te gaan zwemmen met je kinderen. Er zijn veel leuke dingen te doen zoals snorkelen en duiken.

Hoeveel bezoekers hebben jullie per dag? Verwachten jullie dat het er nu meer zullen worden?
We tellen de auto's die er per dag komen. Dat zijn er meestal tussen de 100 en 120. Wij gaan er dan vanuit dat er ongeveer 300 bezoekers op een dag langskomen. We weten niet of het er meer zullen worden na deze vermelding van Smarter Travel. Dat moeten we maar afwachten. Misschien dat er mensen zijn die er anders niet zouden komen, maar over het algemeen komen hier wel veel bezoekers.

Als het echt een top 10 zou zijn, op welke plaats zou Cas Abou dan volgens u moeten eindigen?
Dat durf ik niet te zeggen. Al die stranden zijn prachtig om te zien, maar ik kom er nooit, dus ik kan er ook niets over zeggen. Het is wel raar dat wij, als Curaçaoënaars die er vaak komen, het normaal beginnen te vinden. De pracht van het strand zien wij niet meer zoals andere mensen. Laatst was er een boot met een groep Venezolanen, die kwamen hier naartoe en keken hun ogen uit. Het is fijn om de reacties te zien van de toeristen, dan kan je zien dat het een prachtig strand is.

Trekt het strand vooral toeristen of ook lokale bevolking?
Door de week zijn hier meer toeristen te vinden, omdat de lokale bevolking meestal moet werken. Maar in het weekend is het hier een gezellige mix van beide groepen.

Culturele Agenda

Kunst & Expo's

Carl Ariza
Tot 4 maart exposeert Carl Ariza in de Gallery Kas di Kultura. Tijdens kantooruren te bezichtigen van maandag t/m vrijdag.

Maskará
De expositie 'Maskará' valt te bezichtigen bij landhuis Bloemhof. 25 Lokale en internationale kunstenaars gebruiken verschillende media om dit thema uit te beelden in het zicht van carnaval.

Fotocollectie Fraters van Tilburg
Het NAAM, het National Archaeological Anthropological Memory Management, exposeert in samenwerking met Stadsmuseum Tilburg en de Stichting Cultureel Erfgoed Caribisch Gebied van 12 februari tot 1 april 2011 een voorproefje van 52 van de 26.000 Caribische foto's uit het archief van de Fraters van Tilburg.
De openingstijden van de expositie zijn van dinsdag tot en met vrijdag van 09.00 tot 12.00 uur en van 14.00 tot 16.00 uur. NAAM is gevestigd aan het Johan van Walbeeckplein 13.

Warwarú 3
Overzichtsexpositie ter gelegenheid van de 75e verjaardag van Geerdine Kuijpers en het 40-jarige bestaan van de Art and Nature Inn. Warwarú 3 is een tentoonstelling van een gedeelte van haar zeer uitgebreide en gevarieerde collectie kunstwerken. Tevens is er een serie lezingen/workshops in de expositieruimte.
Locatie: Huize Welgelegen
De expositie is t/m 26 februari donderdag en vrijdag van 10.00 tot 12.00 uur en zaterdag en zondag van 10.00 tot 18.00 uur voor het publiek toegankelijk.

Religious Curaçao
Bij de Centrale Bank op Scharloo is door de weeks van 17.00 tot 19.00 uur de fototentoonstelling Religious Curaçao - Rituals & Traditions te bezichtigen gebaseerd op het fotoboek met de gelijknamige titel van Sinaya Wolfert.

'Painting from the Other-Side'
In MonArt Gallery in Renaissance Rif Fort is tot 21 februari de expositie 'Painting from the other-side' te zien met werken van Jeroen Mischa Singer.

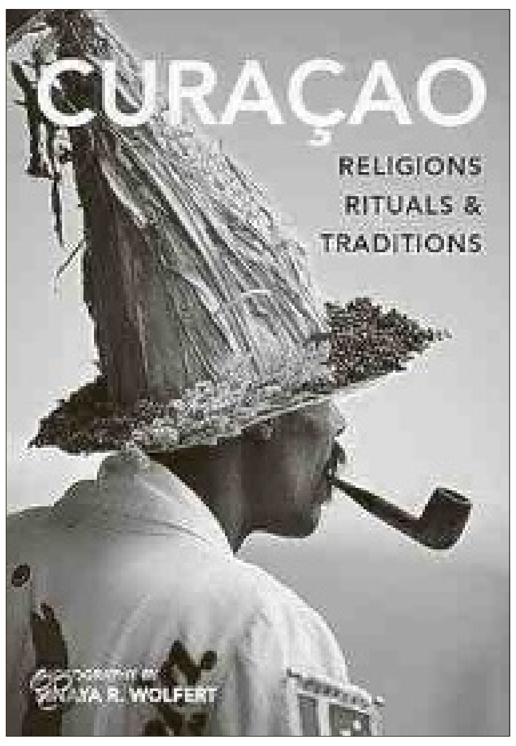

Religious Curaçao, fototentoonstelling van Sinaya Wolfert in de Centrale Bank.

Jeroen Mischa Singer exposeert zijn imposante werk bij MonArt Gallery.

Film & Muziek

Matador
De uitgerangeerde matador Diego (Nacho Martínez) is vervallen tot acteur in afgrijselijke 'snuff' films. Angel (Antonio Banderas) vereert Diego, terwijl hij geen idee heeft van het huidige dubieuze beroep van zijn idool. Hoewel Angel vervuld is van afgrijzen bij de gedachte gewond te raken in de stierenarena, bezoekt hij toch Diego om hulp te vragen bij zijn voorbereidingen om stierenvechter te worden. Om zijn 'mannelijkheid' te bewijzen verkracht Angel Diego's vriendin Eva. Niemand gelooft hem echter als hij de verkrachting bekent, dus besluit hij zijn misdaad interessanter te maken door een reeks moorden te bekennen (moorden die eigenlijk door Diego en zijn bende zijn gepleegd). Tijdens zijn rechtszaak wordt Angel verdedigd door de feministische advocate María, die zichzelf onbewust - maar niet geheel onwillig - presenteert als Diego's volgende 'project'.
Donderdag 24 februari om 19.00 uur
Locatie: Teatro Luna Blou
Entree: 13,50 gulden
Taal: Spaans met Nederlandse ondertiteling

Al sur de la Frontera
In de documentaire 'Al sur de la Frontera' trekt Oliver Stone hard van leer tegen de mediaconcerns van zijn land. Hij neemt het op voor Hugo Chávez, Evo Morales en andere Zuid-Amerikaanse presidenten die als dictators afgeschilderd worden door de Amerikaanse media. Stuk voor stuk verbrijzelt hij de leugens die nieuwszenders als CNN en Fox de wereld in sturen, Stone gaat na wat er zich écht afspeelt in de achtertuin van de VS. Het resultaat is een film die je gezien moet hebben.
Première: vrijdag 25 februari om 20.00 uur
Zondag 27 februari om 15.00 en 19.00 uur
Entree: 13,50 gulden
Taal: Spaans met Engelse ondertiteling

Documentaire van Oliver Stone waarin hij leugens van Amerikaanse media over Zuid-Amerika ontzenuwt. Vanaf 25 februari in Teatro Luna Blou.

Dans & theater

Auditie Luna Yen
Om de twee maanden wordt in La Tentashon een nieuwe editie van Luna Yen (Volle Maan) georganiseerd. Een open podium waarbij aanstormende talenten de kans krijgen om te laten zien wat ze in huis hebben. Luna Yen is het officiële open podium van Curaçao waarbij jongeren hun talenten presenteren in een competitie. De winnaars van elke editie strijden aan het eind van het jaar tegen elkaar tijdens de grote finale.
Luna Yen is ook niet onopgemerkt gebleven in Nederland. Meerdere winnaars van Luna Yen zijn door de Kunstbende naar Nederland gehaald om daar mee te doen aan het Kunstbende Festival!

Tijdens de auditierondes krijgen jongeren de kans om hun talent te presenteren op een informele manier. Dit onder meer door middel van dans, zang, acteren en rap. Degenen die presenteren tijdens de auditie-avond krijgen meteen de mogelijkheid om mee te doen in de talentenshow 'Luna Yen'. Ook wordt elke maand weer een special guest uitgenodigd om een act te presenteren en zijn ervaring te vertellen aan de upcoming artists.
Zaterdag 19 februari van 17.00 tot 20.00 uur
Locatie: La Tentashon

De stiefzussen van Assepoester - Dames Slier
Stel je voor, je hebt een lekker leven met je zusje en je moeder en dan krijg je er in eens een stiefvader en een stiefzusje bij! Alles wordt anders en dan blijkt ook nog dat het misschien helemaal niet zo leuk is om een prinsesje te zijn, terwijl je dat toch echt al heel lang wilt worden. De Dames Slier laten in dit meespeeltheater het verhaal eens van een heel andere kant zien en hebben daarbij ook grote en kleine rollen weggelegd voor kinderen uit het publiek.
Zaterdag 19 februari om 17.00 uur

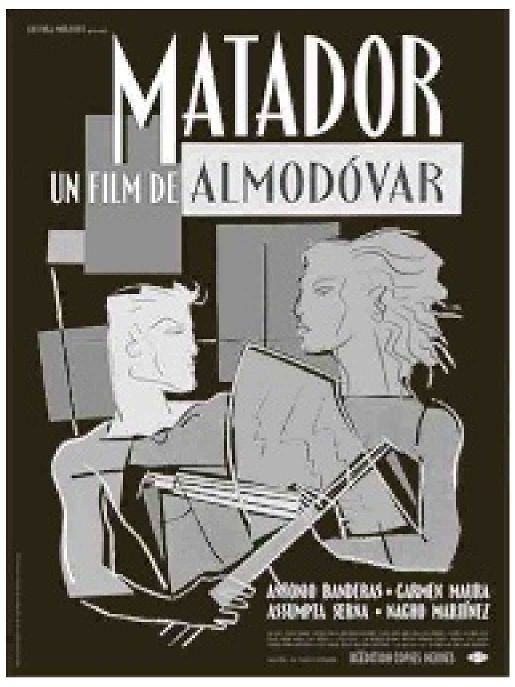

De film Matador, donderdag om 19.00 uur bij Teatro Luna Blou.

Uit de fotocollectie van de fraters van Tilburg. De expositie is te zien bij NAAM aan het Johan van Walbeeckplein 13.

Zondag 20 februari om 15.00 uur
Locatie: Teatro Luna Blou
Entree: 15 gulden. Kaarten verkrijgbaar bij Teatro Luna Blou, Albert Heijn en Mensing's Caminada
Taal: Nederlands

Boeken en literatuur

Spiel di mi Alma
De tweede bundel van de jonge talentvolle dichteres uit Aruba Rosabelle Illes is uit. De bundel heet Spiel di mi Alma (Spiegel van mijn ziel).

Het lichten van de jaren
Tevens verscheen een andere nieuwe dichtbundel: Het lichten van de jaren. De auteur Aart G. Broek woonde en werkte twintig jaar op Curaçao en streek vervolgens neer in Leiden.

Nieuw & Opmerkelijk

Ascension
Stichting Vormingscentrum Landhuis Ascension organiseert op donderdag 24 februari 2011 een rondleiding door het fraai gerestaureerde en gemeubileerde landhuis. Vanaf 08.30 uur staat de koffie klaar. De beheerder brengt u op de hoogte van de bijzonderheden en wetenswaardigheden van het landgoed Ascencion en de flora en fauna in het omliggende natuurgebied. De rondleiding duurt ruim een uur. Deelname 10 gulden p.p. en koffie, cake en limonade bij aankomst inbegrepen. Deelname is uitsluitend mogelijk bij opgave via tel: 864 1950, 5187265 of per mail: info@landhuisascencion-curacao.com

Dag van de Moedertaal
Maandag 21 februari zal voor de 5e keer de door de Unesco uitgeroepen Internationale Dag van de Moedertaal gevierd worden. Hier wordt op Curaçao aandacht aan besteed met onder meer een mooie plechtigheid georganiseerd door Unesco Curaçao en minister René Rosalia van Cultuur in Het Curaçaosch Museum.

Noteert u alvast:

Gezondheidsbeurs
De Gezondheidsbeurs 2011, een beurs voor iedereen die zijn gezondheid belangrijk vindt, vanaf baby tot 100-plusser, voor jong en oud, man en vrouw in het WTC op 12 en 13 maart vanaf 11 tot 19.00 uur. Het WTC is opgedeeld in vier zones: sport, medisch, verzorging en voeding. Daarnaast is er een speciale demo area en vinden er interessante lezingen plaats in aparte ruimtes. U kunt veel informatie verkrijgen maar ook actief meedoen met zumba, meditatie, massage, fitness. Een diëtiste en medisch specialisten zijn aanwezig. Daarnaast zijn er stands waar u diverse testen kunt laten verrichten. Dus doe gemakkelijke kleding aan en kom met het hele gezin naar de tweede Gezondheidsbeurs. Entree bedraagt 3,50 gulden voor kinderen tot 12 jaar en 60-plussers en 5 gulden vanaf 12 jaar. Kaarten zijn verkrijgbaar bij Samsom Chobolobo, Colon, Jan Noorduynweg en Boekplus. Voor meer informatie kijk op: www.bosaludenbalansa.com

De Culturele Agenda verschijnt iedere zaterdag in de Ñapa. Stuurt u alle info s.v.p. naar: agenda.cultuur@gmail.com.

Meespeeltheater voor grote en kleine kinderen van de dames slier

Internationale Moedertaaldag

Yaya Richards vertelt verhalen

Folkloriste Laurelle Yaya Richards

Unesco, de United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, riep in 1999 21 februari uit tot Internationale Moedertaaldag. Deze dag staat in het teken van taalkundige en culturele diversiteit en de meertaligheid.

Voor de Unesco zijn talen het instrument om het culturele erfgoed levend te houden. Door de moedertaal in ere te houden, blijft de taalkundige en culturele traditie bestaan en wordt men zich meer bewust van de verschillen tussen de diverse mensengroepen. Dit zou leiden tot meer begrip.

Op St. Maarten viert men dit jaar Moedertaaldag onder meer met de presentatie van het boek The Frock & Other Poems van Laurelle 'Yaya' Richards. De boekpresentatie is op zondag de 20e en wordt georganiseerd door het departement van Cultuur van St. Martin. Verder is er een lezing van USM-docent Alex Richards. Tevens houden Alphonso Conner en Lucita Richards een voordracht over oude gezegdes en spreekwoorden.

De jonge dichteres zal werk van de folkloriste wijlen Yaya Richards voordragen. "Het gebruik van onze moedertaal, de manier waarop wij op beide delen van het eiland spreken, is muziek voor het oor. Het gesproken woord van Yaya, het verhalen vertellen en het praten over de gebruiken van St. Maarten", zegt Jacqueline Sample, directeur van uitgever House of Nehesi Publishers (HNP).

Richards legde juist de laatste hand aan The Frock - in samenwerking met HNP - toen ze vorig jaar mei op 55-jarige leeftijd overleed. Vier maanden later was het boek gereed. Het plan om het boek op 21 februari te presenteren kwam voort uit overleg tussen het departement van Cultuur, de uitgever en Yaya's familie.

"We moeten onze kunstenaars zoals Yaya, die zo hard werken voor ons volk en onze identiteit, erkennen en eren", aldus Minerva Dormoy van het departement van Cultuur. "Het is een eer om betrokken te zijn bij de lancering van het boek als onderdeel van Yaya's erfenis", zegt ze. "Voor Yaya was het boek haar manier om haar stijl van verhalen vertellen en culturele informatie door te geven aan de jeugd."

The Frock & Other Poems is verkrijgbaar via www.houseofnehesipublish.com.

Medisch

Waarom gaan we eigenlijk dood?

Tekst: Hans de Haan

Dit is een nogal vreemde vraag, want het antwoord ligt voor de hand: door veroudering natuurlijk. We worden ouder en ouder en als we verder kerngezond zijn, gaan we dood van ouderdom. De volgende vraag werpt zich dan op: 'Waardoor ontstaat die veroudering?' Helaas, dan wordt het stil in de wereld van de wetenschap, want niemand weet het juiste antwoord hierop.

Theorieën
Iets niet weten is voor elke wetenschapper een uitdaging, dus op dit gebied is er veel nagedacht en zijn er verschillende theorieën ontwikkeld. Die zijn tot nog toe geen van alle bewezen, maar niettemin zijn er een paar die toch wel erg aannemelijk klinken. Het is daarom boeiend om daarvan kennis te nemen. Het zal geen verrassing zijn dat de oorzaak voor dit verouderingsproces ergens in de genen zal liggen. In dit artikel worden drie van die theorieën gepresenteerd. De eerste twee zijn best wel aantrekkelijk en worden ook ondersteund door bewijzen. De derde theorie is interessant, maar onwaarschijnlijk.

1. De prijs voor snelle voortplanting
We slijten door de ophoping van kleine fouten in ons DNA. We doen dat omdat ons lichaam veel energie steekt in het zo snel mogelijk veel nakomelingen krijgen. Dat gaat ten koste van de energie die besteed had kunnen worden aan onderhoud van de genen om de veroudering tegen te kunnen gaan. Het DNA slijt en muteert daardoor onherstelbaar en dit vormt de belangrijkste oorzaak van ouderdom. Deze opvatting is van Peter Medawar, bioloog en Nobelprijswinnaar. Sinds hij dit in 1952 opperde, is ouderdom door slijtage nog steeds één van meest geaccepteerde theorieën voor onze veroudering. Voortplanting gaat dus mogelijk ten koste van het onderhoud van de genen in het menselijk lichaam. Dit idee van Medawar ligt overigens stevig verankerd in de evolutieleer en wel als volgt.

De slijtagetheorie
De meeste zoogdieren, inclusief mensen, krijgen op jonge leeftijd al nakomelingen. De genen in het lichaam stellen zich daarom in op die vroege voortplantingsperiode. Alles wat na de voortplanting met het lichaam gebeurt, is voor diezelfde genen volstrekt onbelangrijk. Hoe goed je eigen lichaam daarna zichzelf ook onderhoudt, er zullen geen aanpassingen in die genen plaatsvinden die je beschermen tegen slijtage na die periode.
Uit de ontwikkeling van de zoogdieren valt af te leiden dat heel wat soorten zijn ontstaan en vervolgens weer zijn uitgestorven, waarschijnlijk omdat ze dienden als voedsel voor andere dieren en door fatale klimaatveranderingen. De mogelijkheden om te overleven waren in die tijd dus zo gering dat de genen hebben gekozen voor vroege voortplanting ten koste van lichaamsonderhoud.

Proefondervindelijk bewijs
Er is onderbouwing voor deze slijtagetheorie. Wanneer men de voortplantingsperiode van bijvoorbeeld fruitvliegjes beïnvloedt, is het mogelijk dat hun 'kleinkinderen' veel ouder worden dan de oorspronkelijke vliegjes. Dat werkt als volgt. Men laat een groep fruitvliegjes slechts voortplanten als ze een hoge leeftijd hebben behaald. Hun nakomelingen ondergaan hetzelfde lot: alleen voortplanting als ze oud zijn. Dit heeft tot gevolg dat alleen de genen die goed zijn om een hoge leeftijd te halen en vervolgens nakomelingen te produceren, worden doorgegeven, hetgeen precies overeenkomt met Medawars theorie.

Telomeren
Een andere onderbouwing voor de slijtagetheorie vinden we in de cellen. Veroudering blijkt samen te hangen met de lengte van de zogenaamde telomeren. Dat zijn extra stukjes DNA die aan ons 'gewone' DNA hangen. Ze vangen de schade op die het DNA bij het kopiëren van de cel oploopt. Omdat de cellen van oudere mensen zich vaker hebben gedeeld, zijn hun telomeren korter dan bij jonge mensen. Daardoor is het idee ontstaan dat de verkorting van telomeren één van de oorzaken van veroudering is. Het onderzoek naar de betekenis van telomeren is nog volop aan de gang, maar inmiddels hebben wel drie biologen in 2009 de Nobelprijs voor Geneeskunde gekregen voor de ontdekking van deze deeltjes.

De uitzonderingen
Hoewel Medawars slijtagetheorie op lijkt te gaan voor de meeste dieren, is deze niet waterdicht. Er bestaan namelijk opmerkelijke uitzonderingen. Een aantal dieren, zoals schildpadden, kreeften en kwallen, verouderen niet of nauwelijks. Zo hebben schildpadden extreem lange telomeren en niemand weet waarom. Uit tientallen jaren onderzoek van zoöloog Justin Congdon blijkt dat schildpadden geen tekenen van veroudering vertonen. Ze krijgen geen ziekten, geen kanker, niets. En het meest wonderlijke is, dat ze zich op latere leeftijd vaker en beter voortplanten dan hun jongere soortgenoten.

2. De evolutie van genen van goed naar slecht
De bioloog George Williams ontwikkelde de theorie dat veroudering het gevolg is van de zogenaamde antagonistische pleiotropie. Hiermee wordt bedoeld dat genen effecten teweeg kunnen brengen met een tegengestelde werking. Zo kan hetzelfde gen op jonge leeftijd zorgen voor een topconditie en op latere leeftijd tot veroudering. Hetzelfde gen dat bij vrouwen zorgt voor de maandelijkse productie van een eicel, is later verantwoordelijk voor de menopauze. Het zogenaamde p53-gen staat bekend als een tumorbeschermende gen, vooral van baarmoederhalskanker, maar bij beschadiging ervan kan het juist de vorming van kanker bevorderen. Deze theorie zit overigens ingewikkelder in elkaar, maar het zou te ver voeren om dit hier uit de doeken te doen.

3. Sterven voor het nageslacht
Een derde, meer controversieel idee is dat we verouderen en doodgaan omdat onze genen zijn geprogrammeerd om te sterven, teneinde nakomelingen een betere overlevingskans te bieden. Oude dieren nemen ruimte in, verspreiden ziektes en verbruiken het voedsel van de jonge dieren. Dat is 'asociaal' waardoor er een verouderingsgen in de genen is geprogrammeerd. Sterven is op die wijze een geëvolueerde aanpassing voor de groep ter overleving van de diersoort. Deze opvatting van natuurlijke selectie werd in 1962 voorgesteld door de zoöloog Vero Copner Wynne-Edwards. Als bekend voorbeeld geldt de octopus die overlijdt zodra haar eitjes zijn uitgekomen. Volgens deze theorie zou de octopus dus sterven om ruimte te maken voor haar jongen. Moderne aanhangers van deze theorie, zoals wis- en natuurkundige Joshua Mitteldorf, menen dat er genen bestaan die juist bedoeld zijn om een dier de dood in te sturen, waarmee zou worden bewezen dat veroudering wél is geprogrammeerd. Zo kun je bij de worm C. elegans bepaalde genen uitschakelen, waarna hij twee keer zo lang leeft. Volgens andere evolutionair biologen mag je pas spreken over 'zelfmoordgenen' wanneer je kunt uitsluiten dat zulke genen echt geen andere functie hebben.

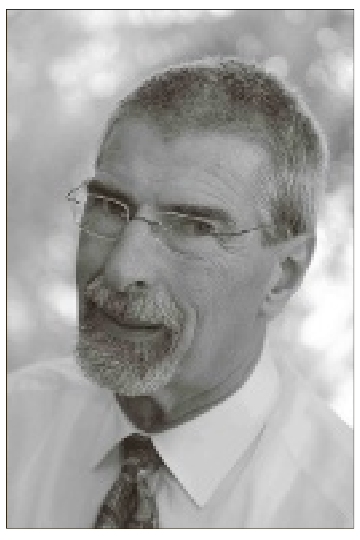
Hans de Haan is arts en jarenlang actief geweest als medisch adviseur bij diverse instanties.

Gezondheid

Wat drank doet

Eén promille betekent een duizendste deel of 'per duizend', maar het woord 'promille' is bij de meeste mensen vooral bekend als de eenheid waarin wordt aangegeven hoeveel alcohol iemand in het bloed heeft. Eén standaardglas alcohol bevat 10 gram alcohol en leidt gemiddeld tot een promillage van 0,2 bij mannen en 0,3 bij vrouwen.

Afhankelijk van wat je drinkt, hoe snel je drinkt en hoe snel je spijsvertering is, je gewicht en nog een aantal andere variabelen, kun je meer of minder last hebben van drank. Wat alcohol sowieso doet is de hersenen verdoven. Bij de een wat sneller dan bij de ander. De een kan er beter tegen dan de andere. Maar remmingen vallen weg, je geheugen en concentratie verminderen en je zelfkritiek verdwijnt.

Vrouwen hebben gemiddeld meer last van alcohol dan mannen. Zoete, gekleurde, mixdrankjes hebben meer impact dan een 'zuiverder' drankje. Drinken met een volle maag zal je minder last geven dan drank op een lege maag. Een drankje op een lege maag is na een half uur in het bloed opgenomen. Na een stevige maaltijd - zeker als deze eiwitrijk was - duurt het twee à drie uur.

Met een blaastest kan via de hoeveelheid alcohol in de adem het promillage worden vastgesteld. Het kan tevens bepaald worden door middel van een bloedtest. Maar ook aan de hand van gedrag kan je een gokje wagen over iemands promillage. Een overzicht:

1 tot 3 glazen (0,5 promille) ontspannen
Je polsslag en ademhaling gaan sneller. Je proeft de dingen minder goed. Ook gaan je reukvermogen en je gezichtsvermogen achteruit.
3 tot 7 glazen (0,5 - 1,5 promille) aangeschoten
Je stemming maar ook je gedrag veranderen. Ook gaan je geheugen, reactiesnelheid en coördinatie hard achteruit. Je krijgt last van de tunnelvisie.
7 tot 15 glazen (1,5 - 3 promille) dronken
Alles hierboven genoemd wordt alleen maar erger. Je wordt emotioneler, de pupillen in je ogen worden groter. In dit stadium kan misselijkheid optreden.
15 tot 20 glazen (3 - 4 promille) laveloos
Je zintuigen werken minder goed en zijn als het ware verdoofd. Je kunt in de war raken. Ook ben je afwezig en neemt weinig in je op.
20 tot 25 en meer glazen (4 promille en hoger) knock out
Als je zoveel gedronken hebt, loop je kans om in coma te raken. Je ademhaling en polsslag vertragen dan zo veel dat je uiteindelijk zelfs het loodje kunt leggen doordat je ademhaling ermee stopt of dat je een hartaanval krijgt.

Bijna 4 procent van alle sterfgevallen wereldwijd is gerelateerd aan alcohol. 2,5 miljoen doden. Dat is meer dan Aids, tuberculose of geweld. Volgens de World Health Organisation (WHO) doen overheden te weinig om drankmisbruik tegen te gaan.

Gezondheid

Koukleumen

Op veel kantoren draait de airco van 's ochtends vroeg tot het moment dat de laatste medewerker het pand verlaat. De een vindt het heerlijk en zet het apparaat zo koud mogelijk, de ander trekt demonstratief een vest aan, want die vindt het veel te fris.

Hoe komt het dat mensen verschillend op temperatuur reageren? Waarom is de één een koukleum en heeft de ander nooit last van de kou? Er zijn verschillende oorzaken te bedenken, zoals ijzergebrek, een slecht werkende schildklier of een te beperkend dieet.

Als je het niet alleen vaak koud hebt, maar ook een blekere huid dan normaal - vooral in het gezicht - en je bent bovendien snel moe, dan kan er sprake zijn van ijzergebrek. Bloedarmoede komt met name bij vrouwen regelmatig voor en ook bejaarden lopen een verhoogd risico op een ijzertekort. Een bloedtest bij de huisarts kan uitwijzen of dit de oorzaak is. Is dat het geval, dan kan de arts u een ijzersupplement voorschrijven. Je kunt bovendien via je voeding meer ijzer binnenkrijgen. Eet bijvoorbeeld rood vlees, bloedworst, lever, vis, eigeel, bonen en linzen.

Gevoeligheid voor kou, vermoeidheid, enkele kilo's aankomen en een lage hartslag kunnen symptomen zijn van een slechte werking van de schildklier. Alles begint dan traag te werken, waaronder ons vermogen om onze lichaamstemperatuur te regelen. Een bloedtest kan ook deze hypothese bevestigen. Hebt u een tekort aan schildklierhormonen, dan kan uw arts een behandeling voorschrijven om het tekort aan te vullen.

Mensen met vooral koude handen en voeten, kunnen lijden aan het syndroom van Raynaud. Vooral (slanke) vrouwen hebben hier last van. De oorzaak is onbekend, maar het heeft te maken met de bloedsomloop ter hoogte van de lichaamsuiteinden. Het kan een gevolg zijn van bepaalde geneesmiddelen. Door de slechte doorbloeding worden vingers en tenen wit, koud, stijf en pijnlijk. Raadpleeg bij ernstige vormen een huisarts. Anders is het raadzaam handen en voeten te bedekken.

Als je op dieet bent en je hebt het 'altijd' koud, kan het dieet te beperkend zijn. Omdat het lichaam energie verbruikt om de lichaamstemperatuur op peil te houden, moet de aanvoer daarvan voldoende zijn. Honger uzelf niet uit!

Veel lichaamswarmte gaat verloren via handen en voeten en zelfs de helft van de warmte verdwijnt via het hoofd. Voor de mensen die het vaak koud hebben, is het dragen van een muts, een hoed of een hoofddoek een aanrader.

Medicijnen

Internetpillen vaak nep

Alleen al omdat het zo'n leuke website is, wil je er een keer heen: www.internetpillen.nl. Op deze site valt te lezen dat meer dan de helft van de pillen die via internet worden verkocht, nep zijn. En in sommige gevallen zelfs gevaarlijk.

Uit onderzoek blijkt dat meer dan de helft van de medicijnen die via internet verkocht worden, nep zijn. Dat zegt het Nederlandse ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Deze medicijnen zijn vaak niet van origineel te onderscheiden maar wel potentieel schadelijk voor de gezondheid. Recent Brits onderzoek toont aan dat 1 op de 4 mensen na het bestellen van online medicijnen complicaties krijgt. In Europa bestelt een op de vijf personen wel eens een medicijn via internet.
De website internetpillen.nl en het Nederlandse ministerie van VWS geven informatie over de gevaren van de verschillende pillen die je via het internet kan kopen. Een groot gedeelte van deze pillen zijn nepmedicijnen of namaakmedicijnen. De neppillen of namaakpillen bevatten vaak de verkeerde dosering, de verkeerde werkzame stof of vervuiling van andere stoffen. Het gaat dan vaak om haargroeimiddelen, afslankmiddelen, erectiepillen of kalmeringsmiddelen, maar ook andere medicijnen die normaal op doktersrecept verkrijgbaar zijn. Mensen zouden onder meer online bestellen uit schaamte voor bepaalde aandoeningen. Liever betalen ze het middel uit eigen zak, terwijl ze voor medicijnen en behandelingen verzekerd zijn.

Namaakpillen kunnen erg schadelijk zijn. Er zouden zelfs doden gevallen zijn. Elk medicijn bevat Actieve Farmaceutische Ingrediënten (ook wel bekend als APIs), dit is de werkende stof in het geneesmiddel. Er is gebleken dat nagemaakte pillen die via internet verkrijgbaar zijn, niet genoeg of helemaal geen APIs bevatten om het geneesmiddel doeltreffend te maken. Ook komt het voor dat er te veel APIs inzitten of APIs voor een hele andere ziekte of aandoening. De internetpillen blijken vaak ook allerlei andere ingrediënten te bevatten, waaronder ook giftige stoffen.

Voor wie toch via internet wil dokteren, hier enkele tips:
Je kunt via www.internetpillen.nl checken of desbetreffende aanbieder een echte apotheker c.q. een betrouwbare aanbieder is.
Google kan ook helpen bij het checken of het om een betrouwbaar bedrijf gaat. Als er bijvoorbeeld een medisch specialist genoemd wordt op de site waar je pillen zou willen bestellen, google deze naam dan eens en check of het daadwerkelijk een specialist is. Zoek ook eens uit of het adres waar het bedrijf gevestigd zou zijn wel echt bestaat.
Als je medicijnen waarvoor je normaliter een recept nodig hebt, online kunt kopen, weet je dat je met neppillen te maken hebt.

Body Stress Release Info-Corner
Body Stress Release Curaçao
PIJN...... Luister naar je lichaam !!!!!!
Pijn heeft een hele belangrijke functie. Door pijnprikkels af te geven, vertelt ons lichaam dat de grenzen zijn bereikt. Pijn is een waarschuwings signaal dat er iets niet in orde is en het verzoek om iets te doen dat het lichaam helpt om weer normaal te functioneren. Mensen die deze signalen negeren, bouwen bodystress op.
Pijnstillers hebben een negatief effect op bodystress. Als je pijn hebt en je neemt een pijnstiller om toch maar door te kunnen lopen, dan luister je niet naar je lichaam. Zonder dat je het voelt en merkt, overbelast je het lichaam steeds meer.
Body Stress Release is een behandeltechniek waarmee het 'zelfherstellend vermogen' van het lichaam wordt gestimuleerd.
Wellicht kan je contact opnemen met de praktijk van Body Stress Release.
Soldatenweg 19-A, tel.: 737-5287, www.bodystressrelease.nl
Clemens Evertsen: 666-6462; Björn van der Ree: 515-4925

‘Wat is hierop uw antwoord?’

Afgelopen week was het weer Valentijnsdag waarop verliefde paartjes elkaar in de watten legden. Daarna zijn er eigenlijk maar twee mogelijkheden. Of die prille liefde verdwijnt weer als sneeuw voor de zon of het blijkt de enige echte ware liefde en wordt er meestal op termijn getrouwd. 'Trouwen is houwen', oftewel als men getrouwd is kan men er evenwel niet meer van af, dan kan men het wel schudden, meende de in zijn tijd immens populaire zeventiende eeuwse rijmelaar Jacob Cats al. En trouwen is en blijft nog steeds waar dan ook ter wereld een bijzondere hobby met vaak verregaande consequenties voor het gelukkige paar. Zo trof medewerker Marius Bremmer tijdens zijn reizen nogal wat trouwlustigen op zijn pad en natuurlijk had hij zijn camera paraat.

Tekst en foto’s: Marius Bremmer

Paramaribo, Suriname

In Suriname heb je zoveel uitbundige natuur, dat men nu juist voor een bruidsreportage de voorkeur geeft aan een bakstenen ruïne. De resten van Gebouw 1790 lenen zich prima als romantische achtergrond. Het bouwwerk werd door de Nederlanders als opslagplaats voor levensmiddelen bij gebrek aan timmernegers uit steen opgetrokken: bakstenen die als ballast meekwamen in de ruimen van Nederlandse zeilschepen. Veel meer gebouwen in de oude binnenstad van Paramaribo zijn uit Hollandse bakstenen opgetrokken. In het oerwoud, zestig kilometer ten zuiden van de hoofdstad, ligt nog de bakstenen ruïne van synagoge Berache Ve Salom (Zegen en Vrede) uit 1685. Jammer dat dit zo ver weg is, anders was de naam van het bouwval alleen al mooi geweest voor een trouwreportage. Dit Creoolse bruidspaar, prachtig gekleed, genoot van de historische entourage van Gebouw 1790 uit de koloniale tijd en poseerde graag even voor de bakra, de Nederlander met zijn digitale cameraatje.

Jakarta, Indonesië

Ik logeerde in Jakarta, de hoofdstad van Indonesië. Daar wonen maar liefst 23 miljoen mensen. Vanuit mijn kamer in het Sultan Hotel zag ik een bruidsstoet aankomen. Beneden in de tuin van het hotel was het feest. De route naar de feestlocatie was opgesierd met een manshoge foto van het bruidspaar, uitgevoerd in canvas. Het was een bemiddeld paar, uit de machtige Chinese minderheid van Indonesië. Jarenlang werd deze bevolkingsgroep onderdrukt, maar vandaag de dag krijgen ze alle gelegenheid om de economische vleugels uit te slaan. Bij trouwerijen spaart men kosten nog moeite. Mijn nieuwsgierige blikken werden beloond met een hartelijk welkom. Het onovertroffen Chinees-Indische bruidsbuffet was een ware traktatie!

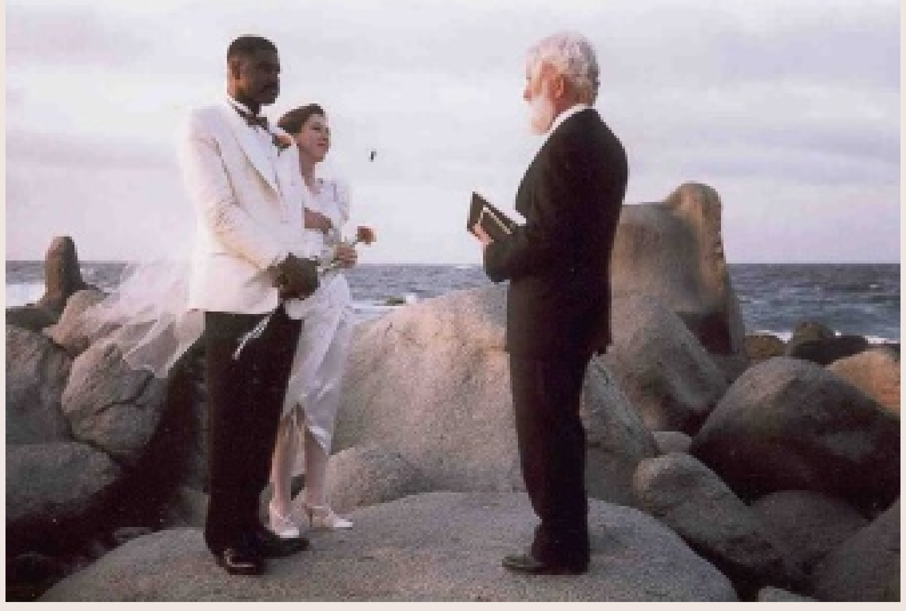

‘California Dunes’, Aruba

Ik liep ooit door de lobby van het Playa Linda Beach resort op Aruba, toen ik werd aangesproken door wijlen dominee Anthony van den Doel. Deze markante man was destijds de predikant van de Arubaanse protestantse kerk. Hij zocht een getuige om aanwezig te zijn bij het huwelijk van twee Amerikanen. Ik kon zo mee naar ‘California Dunes’, bij de vuurtoren. Daar was een grote platte steen die de dominee altijd als ‘preekstoel’ gebruikte. Hij trouwde veel Amerikaanse stelletjes. Hij kreeg uiteenlopende redenen te horen, waarom het bruidspaar Aruba verkoos. De romantiek van ‘One Happy Island’ voerde niet altijd de boventoon: thuis trouwen was te duur, de wensen van het paar strookten niet met het verwachtingspatroon van de familie. Of, zoals bij het bruidspaar op de foto, de ouders waren tegen het huwelijk vanwege het verschil in kleur. Ook een ander geloof van de partner was wel eens een reden uit te wijken naar Arubaanse stranden. Ook had je wel bruidsparen voor wie al sprake was van een tweede of een derde huwelijk. Afijn, ergens in de VS verkeert nog een trouwboekje met mijn handtekening als getuige!

Franschhoek, Zuid-Afrika

Dit bruidspaar staat voor het Hugenotenmonument in het dorpje Franschhoek, bij Kaapstad. Hier arriveerde in 1688 een groep Franse protestanten (Hugenoten), op de vlucht voor de rooms-katholieke kerk aldaar. Onder Nederlandse vlag genoten zij godsdienstvrijheid in de destijds Nederlandse Kaapkolonie. Er vluchtten ook wel Hugenoten naar Nederland zelf, of naar Suriname en Curaçao. De Hugenotennaam Joubert komt daarom zowel in Zuid-Afrika als op Curaçao voor! Hugenoten brachten vanuit Frankrijk naar Zuid-Afrika kennis van de wijnbouw mee. Daarom drinken wij nu Kaapse wijn. Tijdens een tocht langs wijngaarden zag ik dit kleurlingenechtpaar. Kleurling is in Zuid-Afrika de naam voor iemand uit de bevolkingsgroep die voortkomt uit de vermenging van inheemse Afrikaanse stammen en Nederlanders, die vanaf 1652 neerstreken bij Kaap de Goede Hoop.

Cole Bay, Sint Maarten

Een droomplaatje bij zonsondergang, genomen vanaf Diamond Hill, een berg te Cole Bay op Sint Maarten. Wat een prachtig uitzicht op Simpson Bay! Rechts net buiten beeld de strip van de Princess Juliana International Airport. Opstijgende vliegtuigen moeten naar rechts afbuigen, anders vliegen ze zo tegen Diamond Hill aan! Het bruidspaar huurde de prachtige villa Diamond Château, daar was de trouwceremonie en ook het feest. De Nederlandse bruidegom is werkzaam op een accountantskantoor op Sint Maarten. De bruid kwam als au-pair uit Venezuela naar Sint Maarten. Ze leerden elkaar kennen in het bruisende uitgaansleven van The Friendly Island. Het duurde zeven jaar voordat de als verstokte vrijgezel bekend staande bruidegom voor haar op de knieën ging. Ze vierden hun huwelijk op 12-11-10 met familie en vrienden uit Venezuela, Sint Maarten en Nederland. En met mij!

Dickenson Bay, Antigua

Een Sandals Resort op het eiland Antigua, één van de vele uit de koker van de succesvolle Jamaicaanse hotelondernemer Gordon Butch Stewart. Kijk nou toch eens naar die achtergrond, daar zwemmen zowaar wat badgasten in de adembenemende Dickenson Bay, alsof er niets aan de hand is! En dat terwijl daar op het strand van Antigua zoveel levensgeluk staat te pronken. Een stralende bruid, een casual geklede bruidegom. Hij heeft het zweet op zijn hoofd, want heet is het daar, zo rond een uur of één s middags. Of komt het nog van de alcohol van de laatste avond als vrijgezel? Sandals Grande Antigua is al twaalf jaar op rij Worlds Most Romantic Resort. Toen ik s avonds na zonsondergang langs de beach liep, zag ik een hele rij romantische intieme hutjes op het strand staan. Daarbinnen allemaal dolgelukkige pas getrouwde stellen aan een fraai gedekte tafel. Jammer, ik was er voor mijn werk, ik liep er niet met mijn vrouw maar met een mannelijke collega.

Grand Haven, Michigan (VS)

Natuurlijk denkt niemand op de mooiste dag van je leven aan echtscheidingen. Toch liegen de statistieken er niet om. Onderzoek heeft uitgewezen dat je, zeg maar, het beste met je buurmeisje of buurjongen kunt trouwen. Je kent dan elkaars nestgeur, je stamt uit dezelfde traditie, kerk en cultuur zijn eender. Juist dan heeft een huwelijk de meeste kans van slagen. Op de foto het jonge bruidspaar Sybesma-De Vries uit Grand Haven, Michigan (VS). In dit stadje met 11.000 inwoners aan Lake Michigan wonen heel veel mensen van Nederlandse afkomst. In het bedrijfsleven domineren Nederlandse familienamen en in de lokale supermarkt kan je een keur aan Nederlandse producten kopen zoals soepen van Honig, Venz hagelslag, Ketellapper ontbijtkoek, Fries roggebrood en maar liefst drie verschillende soorten Nederlandse pepermunt. Dat is voor de vele protestantse kerkgangers van Grand Haven. Zij namen uit Nederland de traditie mee van het eten van pepermuntjes tijdens de preek.

Key West, Florida (VS)

Op het meest zuidelijke puntje van de Verenigde Staten na een aantal jaren je huwelijksbelofte nog eens herhalen, dat is de ware romantiek! Dit echtpaar, geflankeerd door hun identiek geklede kids, liet het oog vallen op het strand van Key West in Florida, een relaxt stadje met een kleine 25.000 inwoners. Lekker op het strand, paps en mams met de blote pootjes in het zand en een steelband erbij voor wat lokaal getinte muziek. Tussen die toeristen sta ik ook ergens, met mijn camera, in m’n zwembroek. Bijna vijfhonderd jaar geleden, in 1521, bracht de eerste Europeaan een bezoek aan dit gebied. Het was de wrede Spanjaard Juan Ponce de Leon. Vanwege de vele bloemen die hij zag noemde hij het land ‘La Florida’. Een indianenpijl trof hem uiteindelijk dodelijk, hij stierf op Cuba. Dat ligt maar 145 kilometer ten zuiden van Key West!

LIFE & style

Quote

'Alt macht nicht die Zahl der Jahre,

alt machen nicht die grauen Haare.

Alt ist, wer den Mut verliert

und sich für nichts mehr interessiert'

Anoniem

Hebbeding

Cassettebandje terug

Lekker jaren 80, old skool en funky. Een cassette-portemonnee is hip, fun en cool.

Zeker weten, je zult veel bekijks hebben wanneer je bij de kassa staat om een nieuwe MP3-speler te kopen en je 'cassettebandje' uit je tas graait.
Voor degene die niet weet wat een cassettebandje is; het is een cd maar dan met een bandje, het heeft een mindere kwaliteit en was het beeld van de jaren 80.
Wanneer je meer wilt dan het cassettebandje, er zijn ook lampen, tassen en plakbandhouders te verkrijgen.

Thuis

Thuis is waar je hart is.

Dat is mij geleerd en dat is waar,

maar soms gaat het niet meer op.

Tekst: Monique Casimiri

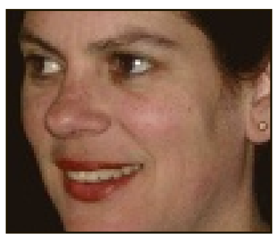

Hond in huis

En toen hadden we een hond in huis. De hond die we al heel lang wilden, maar die ik ook heel lang heb kunnen uitstellen. Het huis was nog niet klaar, het kind was nog te klein, we gaan nu net op vakantie.

Maar nu viel alles op zijn plek, het soort hond dat we altijd al wilden hebben, uit het asiel en ook nog een pup.
Maar oh, wat heb ik mij vergist. Deze hond jankt 's nachts. Deze hond poept en plast in huis. Deze hond moet je op hele vreemde tijden uitlaten en dat betekent jas aan en naar buiten. Niet alleen op tijden dat het nog acceptabel is, maar ook om half vijf in de ochtend, wanneer ieder ander mens zich nog eens omdraait in zijn bed. Dat laatste heb ik overigens een paar nachten geprobeerd, maar onze pup is een volhouder en na een uurtje janken en piepen, waarbij mijn gevloek, richting hond in de andere kamer, niet van de lucht was, ging ik er dan toch maar uit.
Ik ben honden gewend. Op Curaçao was het niet meer dan normaal dat we een hond hadden. Meer dan één zelfs, maar dat was echt anders. Meestal vond je een hond, onder een auto in de buurt. Of je hoorde een hoop gepiep in de kunuku. Dat vonden we erg zielig dus we namen ze dan mee naar huis.
Die hond lag lekker buiten, die had al gauw een eigen plek in de tuin waar zijn of haar behoefte gedaan kon worden. Die hond hoefde niet uitgelaten te worden. Puppiecursus? Nee, dat heeft geen van onze honden ooit gehad. Af en toe een steen richting hond had vaak voldoende uitwerking. Commando's aanleren? Onze honden waren losgeslagen wild die alleen naar mijn vader luisterden, of in ieder geval naar zijn sleutelbos. Wij als kind vonden dat prima, stelden geen vragen en waren in de veronderstelling dat de hond zichzelf opvoedde. Wij wilden zwemmen met de honden. Lekker rondrennen door de tuin. Wel de lusten, maar niet de lasten.
Nu begrijp ik dat mijn vader wel degelijk een hoop tijd heeft besteed aan de honden. En ook dagen, zo niet weken bezig is geweest om ze op te voeden.
Nu weet ik ook waarom ik onbewust zoveel smoesjes verzon om geen hond te nemen in Nederland. Dit is hele andere koek.
Bij de buren heb ik nog nagevraagd of ze last hadden van dat janken midden in de nacht. Nee hoor, zei de buurman, maar ik hoorde wel een hoop gevloek in een andere taal. Was u dat?

Het genot van wijn

Welke wijn bij welke gelegenheid?

Tekst: Licores Maduro

Gedurende de afgelopen weken hebben wij het voornamelijk gehad over de basis van wijn. Hoe wijn gemaakt wordt, verschillende druivensoorten en verschillende wijnstijlen. Deze week gaan we wat dieper in op het genot van wijn. Wat serveert u bij welke gelegenheid? Krijgt u vrienden over voor een barbecue? Gaat u picknicken? Of heeft u een bruiloft?

Wellicht is wijn een geheel nieuwe wereld voor u, maar het speelt wel een belangrijke rol dat u weet welke wijn bij de juiste gelegenheid past. Het kan namelijk het verschil zijn tussen een prettige avond en een zeer geslaagde avond. U wilt vast dat uw gasten u een pluimpje geven voor de wijnen dat u gekozen heeft voor de gelegenheid.

Stel dat u dit weekend vrienden uitnodigt voor een barbecue. U bent al de hele week bezig om leuke recepten te zoeken op het internet. Bepaalde websites geven zelf al leuke tips over welke wijn bij het gerecht te serveren. Het is wel belangrijk dat u een beetje om kunt gaan met de barbecue; vermijd te hoge vlammen om te voorkomen dat uw vlees, vis of groente verbrandt. Dit maakt het moeilijk voor de wijn. Serveer een lekkere frisse wijn zoals een Sauvignon blanc om te beginnen. Denk dan aan uw menu, neem een sappige Shiraz voor rundvlees, bij lam gaat een pittige Spaanse rode wijn, bij vis een op hout gerijpte Chardonnay, bij spareribs een lekkere Zinfandel en bij groenten een lichte Italiaanse rode wijn zoals een jonge Sangiovese of een Dolcetto.

Als u gaat picknicken doet u dit meestal overdag. Het is op het eiland altijd wel warm, vermijd dan te zware wijnen. Rosé's zijn heerlijk bij een picknick en zijn goede allrounders. Op zeer warme dagen kunt u ervoor kiezen om te beginnen met een frisse dorstlesser zoals een Pinôt Grigio of een Vinho Verde uit Portugal. Hetzelfde geldt voor het eten, kies lekkere lichte gerechten, deze zullen dan gemakkelijker passen bij de eerder genoemde wijnen. Gemakkelijk betekent niet saai, het kan best wel een broodje flanksteak zijn samen met een lekkere, frisse salade. Hier zal een Spaanse rosé perfect bij passen.

Bij feestelijke gelegenheden denken wij al gauw aan Champagne en mousserende wijnen. Dit heeft veel met traditie te maken. Vooral bij bruiloften, Kerstmis en oudejaarsavond zijn we op zoek naar de beste bubbels. Wees wel avontuurlijk. Er zijn mousserende wijnen in de meest uiteenlopende prijsklassen. Blijf niet bij de goedkoopste, het is achteraf gezien toch een speciale gelegenheid. De Nieuwe Wereld produceert heel goede mousserende wijnen en de meeste wijnhuizen hebben hun eigen speciale cuvées.
Bij uw volgende diner thuis met vrienden en/of familie moet eens proberen om een gerijpte wijndiner te organiseren. Zo kunt u uw gasten echt verrassen en heeft u gegarandeerd een unieke avond. Op de websites van tijdschriften die over wijn en eten schrijven vindt u heel leuke ideeën voor recepten waarbij meestal ook een wijnadvies staat.

Bent u uitgenodigd en u wilt een fles wijn meenemen? Vraag dan van te voren wat er op het menu staat, zodat u een passende wijn kunt kiezen.

En volgende week, wat meer details over welke wijn bij welk eten.

Wonen

Trendy kleuren voor thuis

Voor veel mensen is het kiezen van een kleur voor de muren binnenshuis intimiderend. Uit veiligheid houden ze het maar op wit, off white of andere neutrale tinten. Daar is niets mis mee, maar het zijn natuurlijk niet de meest interessante kleuren. Als je dit jaar je interieur een ander aanzien wilt geven, kies dan eens voor meer uitgesproken tinten. Hoewel je misschien veel tijd doorbrengt op de porch, ben je vast ook regelmatig binnen en de sfeer zou eigenlijk je persoonlijkheid en stijl moeten reflecteren. Als je bovendien een modern en trendy interieur wilt, zijn dit de kleuren waar je naar uit moet kijken:

De trend voor 2011 op het gebied van verf is 'bright'. Levendige kleuren zoals citrustinten lime groen, zonnig geel en een zachte oranjetint zijn goede opties voor een woonkamer. Deze kleuren zijn overigens ook geschikt voor kleinere ruimtes waar niet veel licht binnenvalt. Als je het niet aandurft al je muren een sprekende kleur te geven, kun je er ook voor kiezen bijvoorbeeld twee kleuren geel te gebruiken: een uitgesproken zonnig en een lichtere variant voor de overige muren.
Ook blauw is in opkomst. Voor je deze kleur als saai of babykamerachtig afschrijft; woningstylisten zeggen dat het een kwestie is van de juiste tint. Blauw heeft een rustgevend en ontspannend effect. Voor een grote kamer is een warme tint zoals zeeblauw, leiblauw en 'eggshell' blauw een goede keuze omdat deze kleuren een kamer een knus aanzicht geven. Voor een kleinere ruimte kies je bijvoorbeeld kobalt, ijsblauw of turquoise. Deze kleuren reflect meer licht, waardoor de kamer een ruimere indruk maakt.
Aubergine is aan een comeback bezig. Deze kleur doet het goed in een hedendaagse woonkamer die strakke lijnen heeft – ook qua meubels – en minimalistische decoratie. In combinatie met grijs maakt aubergine een grote impact, modern en verfijnd.
Er zijn dit jaar ook vele tinten groen te kiezen: 'sage green' en zeegroen, maar ook meer rustgevende varianten zoals zeegroen en lime groen. Je kunt de donkere groenen combineren met lichtere en zo met je muren accenten leggen in je interieur.

Mixen en matchen van twee of meer kleuren uit dezelfde familie is een van de beste hedendaagse ideeën voor je woonkamer. Combineer verder in je meubilair, stoffering en accesoires en je huis ondergaat een ware gedaanteverwisseling. Niet bang zijn!

‘Mijn broeder de neger’ (2)

De Verenigde Naties heeft het jaar 2011 uitgeroepen tot ‘Internationaal jaar voor mensen van Afrikaanse afkomst’, de Afrikaanse diaspora. Aandacht voor dit jaar zal er volgens de Curaçaose minister René Rosalia van Onderwijs en Cultuur dan ook beslist zijn op het eiland. In samenwerking met Unesco wordt op Curaçao een serie activiteiten ontplooid. Ook onze medewerker en taalvorser Fred de Haas doet een duit in het zakje. Vandaag aflevering 2 over het controversiele gebruik van onder meer het begrip ‘neger’.

Tekst: Fred de Haas Foto: Archief

Na de ontscheping en de veiling wachtte een lot dat elke beschrijving tart. Honderdduizenden ontheemden, beroofd van land en taal moesten maar zien hoe ze zich redden. Het is nog een wonder dat er uit die chaos een nieuwe - Creoolse - beschaving voortkwam die was samengesteld uit disparate Afrikaanse elementen vermengd met de dominante cultuur van de (ei)landen waar de mensen terechtkwamen. Het zou te ver voeren om binnen het bestek van dit artikel al te diep in te gaan op de Afrikaanse invloeden in de Caribische en Zuid-Amerikaanse cultuur, maar we kunnen volstaan met een heel bescheiden illustratie van woorden die uit Afrikaanse talen in de Caribische en Zuid-Amerikaanse leefwereld terecht zijn gekomen en die soms niet eens meer als Afrikaans worden herkend:

samba (dans; uit het tchiluba ‘samba’ = van de ene plek naar de andere springen);
cumbia (dans; uit het kikongo ‘nkumbi’ = trommel);
chévere (leuk, tof; uit het shona ‘chebergwa’ = betovering);
dengue (griep; uit het kikongo ‘ngdengo’ = ziekte die rillingen veroorzaakt);
funchi (geel maïsmeel; uit het kimbundu ‘nfunji’ = maniokpap);
furruco (muziekinstrument; uit het yoruba ‘ko’ = aanduiding van hol, droog geluid en uit het dyoula ‘furru’ = een trillend geluid);
luango (onverstaanbaar pratend; naam van een stam ten noorden van de Kongo rivier);
marimba (muziekinstrument; uit het Bantoegebied. ‘Marimba’ = duimpiano, een instrument met metalen tongen die met de duimen worden bespeeld). N.B. Op Curaçao en Bonaire kennen we de ‘marimbula’;
tango (dans, uit het mandinga, ‘tango’ = ronddraaien);
zombí (geest, levende dode; uit het kikongo nsumbi = de duivel);
conga (muziekinstrument; uit het kikongo ‘nkunga’ = zang, dans, muziek), etc. etc.

(De meeste voorbeelden heb ik ontleend aan Alexandra Alvarez’ ‘Africanismos léxicos en el castellano de Venezuela’, Instituto de Filología Andrés Bello, Caracas, Universidad Central de Venezuela, ms. 1981).

Detail van de tekening Journey Home (Lauryn Arnott) over de Afrikaanse diaspora.

De Papiamentstalige zal zich in een vertrouwde omgeving wanen bij het lezen van al die woorden.

Laten we de draad weer opvatten bij het lot van de Afrikanen, een lot waarvan de kenmerken soms via de taal getraceerd kunnen worden.

Ladinos en bozales

Het is verrassend te constateren hoe gemakkelijk de ene cultuur bepaalde discriminerende gebruiken van de andere overneemt.
Zo hadden de Romeinen de gewoonte om leden van onderworpen volken die zich aardig konden redden in het Latijn (de taal van de Romeinen) een ‘latinus’ (een van ons, dus) te noemen. Later hebben de Spanjaarden op dezelfde manier de Afrikanen die een mondje Spaans spraken ‘ladino’ genoemd, in navolging van het Romeinse voorbeeld. Dat maakt duidelijk waarom de verspaanste Afrikanen die in de koloniale gebieden werden ingevoerd uit Spanje of uit een andere Spaanse kolonie ‘negros ladinos’ werden genoemd. Ze spraken immers wat Spaans, zij het geen standaard Spaans. Dit in tegenstelling tot de Afrikanen die regelrecht uit Afrika kwamen. Deze mensen kregen de naam ‘bozales’. Dat woord komt al heel vroeg voor in het Spaans van het Iberisch schiereiland. Een ‘bozal’ is een halster of muilkorf dat om de kop van een (muil)ezel werd gedaan om hem in bedwang te kunnen houden. Bozal zou dus betrekking kunnen hebben op Afrikanen die nog ‘wild’ waren en in het gareel gebracht moesten worden. Het is ook mogelijk dat het woord ‘bozal’ refereert aan het Spaanse ‘bozo’ dat ‘donshaar op de bovenlip’ betekent. Iemand met donshaar is per definitie een onervaren persoon die nog van alles moet leren. In die betekenis komt het voor in de Spaanse literatuur van de 16e eeuw. Zo zegt iemand in de schelmenroman Guzmán de Alfarache uit eind 16e, begin 17e eeuw: ‘halléme bozal’, dat zoiets betekent als ‘ik voelde me onhandig’.
Ook in het Papiaments kennen we het woord ‘busá’, dat de betekenis had van ‘direct uit Afrika afkomstige Afrikaan’ (zie ook Brenneker, Curaçaoensia, no. 736). De Hollanders noemden zo’n Afrikaan op hun doeltreffende, botte manier ook wel ‘zoutwaterneger’.
Een aardige illustratie van bovenstaande terminologie (ladinos, bozales, Guinea) is een beschrijving van de Afrikaanse bevolking van de Ecuadoriaanse provincie Esmeraldas door een pater Jezuïet aan het eind van de 18e eeuw:
‘(...) los negros venidos de la Africa retienen la lengua de su Guinea. Esta hablan entre sí, con ella se entienden y de ella retienen sus cantinelas, y aunque se les procura imbuir el castellano, en que muchos con el tiempo se hacen muy ladinos, pero los más de ellos se mantienen muy bozales toda la vida, de manera que le pronuncian muy truncado y lleno de barbarismos’. (Rafael Savoia, El negro en la historia: aportes para el conocimiento de las raíces en América Latina, Guayaquil, 1992, p. 19-20, Centro Cultural Afroecuatoriano).
(Vertaling: (...) de negers die direct uit Afrika komen behouden de taal van hun Guinee (= West Afrika, FdH). Die spreken ze onderling, daarin begrijpen ze elkaar en daarin zingen zij hun liedjes; en ofschoon men probeert hen het Spaans bij te brengen, waarin velen zich in de loop van de tijd goed verstaanbaar kunnen maken, blijven de meesten hun hele leven erg Afrikaans, zodat hun Spaans verminkt wordt uitgesproken en vol vreemde woorden zit).

De Cimarrones of ‘Marrons’

Natuurlijk waren er veel Afrikanen die, zodra ze hiertoe de kans schoon zagen en als de plaatselijke geografische mogelijkheden om zich te verstoppen aanwezig waren, het binnenland in vluchtten waar zij in kleine of grote groepen een nieuwe samenleving konden opbouwen, zover mogelijk verwijderd van de blanke meesters, die aanvankelijk hun uiterste best deden om de vluchtelingen weer te pakken te krijgen. Die pogingen waren echter meestal tot mislukking gedoemd. Het was zelfs zo dat de blanke plantagehouders met deze zogenaamde ‘Cimarrones’ een deal moesten sluiten om te verhinderen dat deze hun plantages aanvielen en de arbeiders (en vrouwen) meenamen.
De Spaanse benaming ‘cimarrón’ is over de hele wereld bekend geworden.
‘Cimarrón’ betekent ‘wild’ in het Spaans (vergelijk ook het Papiaments: yerba shimaron = onkruid) en heeft betrekking op dieren en planten; ook op een dier dat was weggevlucht en nu in het wild leefde. Een onheuse, maar niettemin toepasselijke naam voor gevluchte slaven, een naam die de Fransen en de Engelsen zonder meer overnamen: Maroons en Marrons. De Nederlanders namen de naam weer over van de Fransen. De Marrons van Suriname waren de mensen die vroeger ‘bosnegers’ werden genoemd en later taalkundig werden opgewaardeerd tot ‘Boslandcreolen’. Brenneker hoorde van zijn Curaçaose informanten dat er vroeger op Curaçao ook slavenvangers waren die ‘cohedó di shimarón’ (‘vangers van gevluchte slaven’, Curaçaoensia, no 748) werden genoemd. Velen vluchtten, als ze de kans kregen, naar ‘de overkant’, naar het Venezolaanse Coro of Falcón. De liedjes die zij daar in hun eigen taal - het Papiaments - bleven zingen zijn evenzoveel herinneringen aan die tijd (weergegeven in een oude spelling):

Saliendo di Corsou
bon, bon, bon di salú
yegando na Vela di Coro
sangura ta pica nos
guynchete ta pica nos

(Vertaling: Toen wij Curaçao in goede gezondheid verlieten en aankwamen in Vela de Coro werden we gebeten door de muggen en door de Winchester geweren (Geciteerd in: Luis Arturo Domínguez, Vivencia de un rito loango en el Tambú, Caracas, Talleres de Hijos de Ramiro Paz,1989 p. 13).

Een ander liedje uit die tijd:

Ata palu grandi yerba berdi
testigu ternu di nos amor
si mi taba sabi ku vo taba asina
min declarabu mi stimación

(Vertaling: Hier is een grote boom met groene bladeren, eeuwige getuige van onze liefde; als ik had geweten dat jij zo’n lelijk karakter had dan zou ik jou mijn liefde niet hebben verklaard Op.cit.p.14).

(Wordt vervolgd)

Feuilleton

‘Terug tot Tovar’

Tekst: Hans Vaders

‘Some dance to remember, some dance to forget’

Hotel California
The Eagles

1

In het centrum van Caracas bij de Real de Sabana Grande en Plaza Venezuela, trilt de vochtige lucht nog na van het zware onweer dat die vroege nanacht over de binnenstad trok. Ook in het mistige Colonia Tovar, een oude akkerbouwkolonie wat versnipperd neergelegd tussen de imposant hoge bergen van de Cordillera de la Costa en zo’n zestig kilometer ten westen van de metropool, glimmen de hoge, sombere sparrenbossen klam in het matte eerste licht van een nieuwe morgen.

‘Mensen zijn toch maar, wanneer het er op aan komt, eenzame, kwetsbare kuddedieren’, bedenkt de kleine, fragiele vrouw met het ovale, roomkleurige gezicht en de grote jadegroene ogen zich, terwijl ze huivert in haar lange trui van angorawol. ‘Herinner je je nog die tijd toen de grote beesten op de aarde rondliepen en de mensachtigen slechts nietige schepselen waren. Toen de mens nog maagd was, een matige beginneling, een kapotte dwarsligger in de evolutie. Enfin, niets in mijn leven tot nu toe heeft eigenlijk een bijzondere indruk op mij gemaakt.’

‘Het zijn van god en goed verdreven, in getraliede huizen en beveiligde hospices weggevluchte tere creaturen, maar daarentegen soms ook ontoegankelijke vulkanische rotsen in de verlaten ijszee, waar de albatros vroeger heerste over de banneling, eilanden waarvan de kraterpijp in een ingewikkeld chemisch proces toesneeuwde tot een nieuwe, glanzende opperhuid van eeuwig ademend pakijs na het ruwe verterende vuur.’

In de sobere, met ruwhouten planken betimmerde cabaña van hotel Selva Negra, waar ze al een paar maanden verblijf houdt na haar pelgrimstocht naar Alkmaar, de geboorteplaats van haar overleden moeder, hurkt Ilse op het brede bed pal voor het ouderwetse elektrische straalkacheltje en warmt haar trillende, smalle handen.
Ver buiten hoort ze een meute zwerfhonden rusteloos hun weg blazen en woedend tieren over de winderige boerenerven. Wilde, agressieve reuen zijn het, die pertinent weigeren te sterven, al zitten ze zwaar onder het eczeem en produceren hun darmen slechts vlokken waterig pus, vermengd met dunne sliertjes helderrood bloed.
Ilse gruwt van die vuile, onsterfelijke honden die lijken te spotten met hun korte levens.
Liever bestudeert ze ’s morgens, kort na het lichtworden, gefascineerd de grote roofvogels die dan, majestueus gedragen door een koele, aanlandige wind vanuit de Caribische zee, over het diepe dal van het riviertje de Tuy scheren, soms met een krijsende jonge kat, een grote rat of een geknakt konijn geklemd in hun wrede, messcherpe klauwen.

Ilse Smiedt beseft nu met absolute zekerheid dat ze nooit meer op enig niveau zal kunnen dansen, nooit meer op het grote toneel van het Teatro Municipal in Caracas in het felle licht van de schijnwerpers zal staan.
Ook pianospelen ging de afgelopen jaren al steeds minder virtuoos met haar stramme, bijna reumatisch impotente vingers die de juiste toetsen nog maar nauwelijks weten te vinden en haar eens zo ijzersterke geheugen om moeilijke passages uit het hoofd te spelen, laat het steeds vaker afweten.
‘Ik heb altijd goed in dit lichaam geleefd, maar nu eigenlijk niet meer.’
Ja, toen ze nog voor Ramón speelde, preludes van Fréderic Chopin en sonates van Johannes Brahms, maar Ramón is nu misschien alweer een paar jaren dood. Ze mist hem nog ieder etmaal, vooral in de koude uren van de bijna eindeloos durende, nevelige nachten.
‘Maar’, weet ze uit ervaring, ‘eenzaamheid slaat soms meedogenloos en met weinig erbarmen toe, wanneer je na zovele jaren alleen nog maar met z’n tweeën of helemaal alleen bent overgebleven, zonder kind noch kraai, ja, vooral zonder zoon.’
‘Mijn eigen dood vrees ik niet, want dat is slechts een kort, afgemeten en onpersoonlijk telefoontje van de dienstdoende zuster van de privékliniek naar de receptie van het hotel, met de koele mededeling dat de gast uitgeboekt kan worden.’
Nee, Ramón Romero had haar toentertijd niet meer opgebeld of geschreven. Hij was opeens uit haar nauwelijks meer opwindende dagelijkse leven verdwenen, niet meer teruggekomen uit Caracas; dat was in het kort het hele verhaal, taal noch teken, want ‘nobody wants you when you lose’. Romero, ja hij schurkte altijd tegen haar lichaam aan om wat lichaamswarmte te krijgen, gretig als een Siberische Jakoet dat zou doen in zijn vilten jurt in die bitterkoude poolnacht vol gevaarlijke geesten.

‘Ik vrees wel het al maar ouder worden, terwijl de dagen zich als een grijs, stoffig kralensnoer aaneenrijgen en steeds sneller voorbij lijken te gaan; de aftakeling van je eens zo krachtige, soepele en vederlichte lichaam; je eens zo stevige, trotse borsten nu slap hangend in een veel te wijde trui; je geplooide, zonarme gezicht weerkaatst in de ronde spiegel tegenover het bed waarin je zonder enige moeite steeds vroeger wakker wordt; de met regelmaat terugkerende migraineaanvallen en de altijd nieuwe flessen met Caciquerum in de koelkast, de bruine godendrank die je rusteloze dromen een paar luttele uren tot klatergoud maakt. Ook heb ik in de koeling altijd een literfles absinth staan.’

Ilse dronk, weet ze, voor het eerst absinth in een haveloze havenkroeg in Barcelona, terwijl ze met ongeduld wachtte op het vertrek van de enkele uren vertraagde veerboot naar Ibiza. De drank was niet te duur en gaf je na een paar kelkjes een geëxalteerd en behaaglijk gevoel, een euforie van welbevinden, alsof je niets meer kon overkomen, vooral wanneer je daarbij met een metalen drietandje een tapa at van zwarte olijfjes, plakjes gerookte Baskische boerenham en flinterdun gesneden schijfjes rauwe inktvis, die in een vettig sausje van aangelengde olijfolie en azijn door de morsige kroegbaas werd geserveerd.
‘Maar dat was het verleden’, bedenkt ze zich, ‘en dat verleden komt met al zijn herinneringen nooit meer terug. Ik wil een toekomst, maar er is geen toekomst meer.’
‘Wrakhout, dat ben ik nu, zo voel ik me na al die tropenjaren, nutteloos drijfhout aangespoeld op een vijandige muskietenkust, die men op ons eiland de vaste kust noemt, een streek vol kleine besloten kamers, groezelige bordelen en gammele behuizingen gemaakt van het roestige blik van smerige, afgedankte olievaten, een streek waar knokkelkoorts en cholera epidemisch zijn en overal een onbestemde angst voor de militaire politie heerst onder de armen in de sloppenwijken.’

Het was nu al wat later op deze, zoals gebruikelijk eentonige dag, zo rond twee uur in de middag, en gedurende een kort ogenblik, in een ongemeen heldere flash back, meende Ilse, zittend aan haar vaste tafeltje dat vanuit een zijraam van restaurant Bierstube uitzicht bood op de smalle, modderige Calle Bolívar, een lotgenoot te herkennen die ze eens kortgeleden in een glimp had zien rondlopen op het marktplein van een kleine Noord-Hollandse provinciestad, de stad van haar zo vroeg overleden moeder.

Een verloren broer, die deze middag tegen het einde van december, langzaam, met slepende stappen en zwaar hijgend door de ijle lucht in zijn plompe zwarte sandalen langsliep over het steile voetpad in de richting van de begraafplaats van het dorp.
Hij had, naar het vanuit de verte leek, een soort van langwerpige, kleurige folder in de hand die hij af en toe, om de zoveel stappen, aandachtig raadpleegde.
‘Een langgezocht familielid dat eindelijk van een uitputtende rondreis in de wereld naar haar huis is weergekeerd’, dacht Ilse intuïtief.
Maar elkaar onbekende mensen lopen gewoonlijk als schimmige figuranten, flat characters in een goedkope B-film, straal langs en achter elkaar heen. Ze hebben elkaar meestal niets zinnigs of belangrijks te berichten, contact ontbreekt derhalve volkomen en ze wist hem, haar onbekende eventuele bondgenoot, niet aan te roepen met haar enigszins harde, hese stem, zoals onbekenden in een vreemd, barbaars land elkaar slechts zelden in het openbaar durven voor te stellen met hun geheime naam of hartenwensen om niet teleurgesteld, gekwetst of afgewezen te worden.
Ook de grenzen van je diepste emoties bepalen per slot van rekening de grenzen en omvang van je wereld, het afgemeten territorium dat je toegewezen hebt gekregen en waarbinnen je je moet bewegen.

Die lange, magere man met dat korte stekeltjeshaar, een crew cut, een brosse, verblijft in ieder geval niet in haar hotel, hier was Ilse Smiedt vrijwel zeker van, want anders zou ze hem ongetwijfeld ontmoet hebben aan het ontbijtbuffet in de gemeenschappelijke eetzaal.

Ilse blijft hem nakijken. De al wat oudere man werpt een korte, monsterende blik in de etalage van een souvenirwinkeltje volgepropt met Beierse snuisterijen, groene, vilten jagershoedjes met fazantenveer en koekoeksklokken in diverse prijsklassen en afmetingen. Daarna verdwijnt hij om de hoek uit haar zichtveld.

(Wordt vervolgd)

In de negentiende eeuw toen het begrip ‘deadline’ in de courantenbranche al enige tijd zijn intrede had gedaan, stelden feuilletonschrijvers zichzelf in dit kader de allerzwaarste opdracht denkbaar, een opdracht eigenlijk om hun ultieme grenzen te verkennen, inzake het dagelijks en tijdig aanleveren van een nieuwe aflevering van een ‘lopend’ literair verhaal waarvan de broodschrijver zelf nog niet eens in den beginne wist hoe het uiteindelijk zou eindigen. Zo ontstond bijvoorbeeld ‘De drie musketiers’ van Alexandre Dumas, in zijn rokerige Parijse kroeg tot stand gekomen met bloed, zweet, tranen en heel veel drank en sigaren. Tegenwoordig zou je het schrijven van een feuilleton eerder ‘work in progress’ kunnen noemen al blijft ook dit dezelfde uiterst gevaarlijke business onder een andere naam, want de zich ontwikkelende fragiele verhaallijn kan plotseling breken en laten dan schrijver en lezer tijdelijk met lege handen achter. Het schrijfproces van de nieuwste roman ‘Terug tot Tovar’ van Hans Vaders wordt tot de kruik barst vanaf vandaag om de twee weken door de Ñapa gevolgd. Commentaar op het geschrevene van de geïnteresseerde lezer is hierbij meer dan welkom.

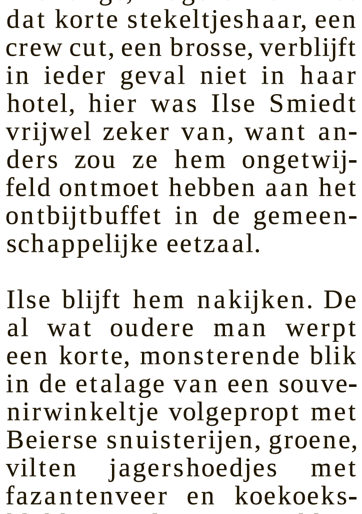

Hans Vaders (1949) is, ‘beside all other different things’, schrijver, dichter, journalist, columnist van de Amigoe en eindredacteur van weekendbijlage Ñapa. Hij publiceerde eerder onder meer bij uitgeverij In de Knipscheer in Haarlem de roman ‘Tropische winters’, het verschillende malen bekroonde ‘Otrobanda, berichten van de andere kant’ en gedichten in De Tweede Ronde en Kristòf. Dit jaar staat tevens de gedichtenbundel ‘Kate Moss in Mahaai’ samen met beeldend kunstenaar Herman van Bergen gepland om voor het uiterst magere voetlicht te treden.

Regio

Latijns-Amerika vergrijst snel

Ondanks zijn jonge imago vergrijst Latijns-Amerika snel. Het plaatst de regio voor enorme uitdagingen.

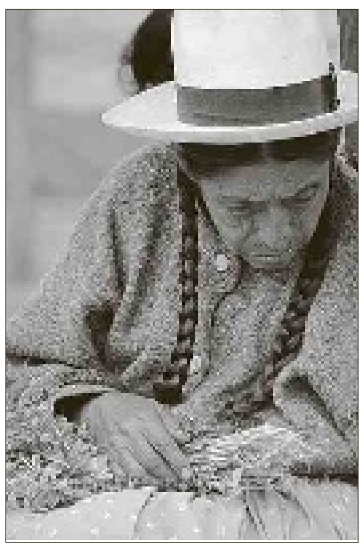

In 2000 telde Latijns-Amerika 43 miljoen zestigplussers. In 2025 zal deze leeftijdscategorie al meer dan 100 miljoen mensen tellen, en in 2050 meer dan 180 miljoen, volgens het Latijns-Amerikaans en Caraïbisch Centrum voor Demografie.

Die stijging heeft niets te maken met de bevolkingsgroei. Ze is een gevolg van demografische vergrijzing. In 1975 was het aandeel van de senioren in de totale bevolking 6,5 procent, in 2025 zal dat aandeel tot 14,8 procent gegroeid zijn en in 2050 tot 24,3 procent.

Vooral in Costa Rica, Cuba en Uruguay vergrijst de bevolking snel. In Cuba zal 37,5 procent van de bevolking in 2050 ouder dan zestig jaar zijn.

“Latijns-Amerika vergrijst sneller dan Europa”, zegt de Argentijn Ernesto Peláez, demograaf aan de Nationale Universiteit van Córdoba en secretaris-generaal van de Latijns-Amerikaanse Vereniging voor Bevolkingsonderzoek. “In amper dertig jaar is de vruchtbaarheid abrupt afgenomen en is het aantal oudere volwassenen toegenomen.”

Minder aandacht

Vroeger was de belangrijkste uitdaging voor de regio de terugdringing van de moeder- en kindersterfte. Op dat vlak blijft nog veel werk te doen, maar nu zijn er ook andere uitdagingen, die minder aandacht krijgen. “We hebben veel pediaters, maar het aantal gerontologen is snel geteld”, zegt Peláez.

Argentinië telt de meeste geriaters en rusthuizen maar die zijn slechts voor een minderheid bestemd. Iets minder dan 2 procent van de oudere bevolking verblijft in een instelling. In de rest van Latijns-Amerika ligt dat aandeel onder de 0,5 procent, zegt Peláez.

Een andere grote uitdaging vormen de pensioenen. De verschillen tussen de landen zijn groot. In landen als Argentinië, Brazilië en Uruguay, heeft meer dan 80 procent van de senioren een inkomen, in veel andere haalt men niet eens 15 procent. Latijns-Amerika vergrijst sneller dan Europa.

Veel landen kennen geen bijdragen tijdens de actieve loopbaan die recht geven op een inkomen tijdens de pensioenleeftijd. In landen als Bolivia, Ecuador, Paraguay, Guatemala, El Salvador, Nicaragua en de Dominicaanse Republiek zijn senioren er praktisch toe veroordeeld tot hun dood te blijven werken. In de studie ‘De dekking van de sociale zekerheid in Latijns-Amerika’ wijst de Argentijn Rafael Rofman, expert van de Wereldbank, op de beperkingen van het systeem van bijdragen: door het hoge informele en instabiele karakter van de tewerkstelling in de regio kunnen de landen de dekking van alle senioren niet garanderen.

In Argentinië bood de centrumlinkse regering van Néstor Kirchner, die in 2003 aan de macht kwam, de senioren een alternatief aan. Als ze in de informele economie of als huisvrouw hadden gewerkt en geen bijdragen hadden betaald, konden ze toch nog een inkomen krijgen. Zo groeide het aantal senioren met een inkomen van 3,2 miljoen naar 5,6 miljoen. Nu heeft 86,7 procent van de Argentijnse senioren een inkomen.

Verkiezing

Voor Silvia Tron (84), ondervoorzitter van het Institutioneel Centrum voor Samenwerking met de Oudere Volwassene (Cicam) in Uruguay, is een van de uitdagingen op middellange termijn de organisatie van voorlichting over ouder worden in de verschillende sociale sectoren. Het Cicam gaf al opleidingen aan leerkrachten van lager en secundair onderwijs. Dat moet uitgebreid worden naar onder meer artsen, ambtenaren, het openbaar vervoer, journalisten en politieagenten, zegt Tron.

“In Uruguay zijn we met bijna een half miljoen gepensioneerden. Ik zeg de politiek verantwoordelijken altijd dat we over een verkiezing kunnen beslissen - en we worden nog talrijker. Daarom moeten we participeren en ervoor zorgen dat ze onze stem horen.”

Spotlight op dieren

Honden die hondenpoep eten

Regelmatig komen hondeneigenaren op het spreekuur en zijn dan bijna beschaamd om te melden dat hun dier poep eet. Veel mensen realiseren zich niet dat dit natuurlijk gedrag is.

Tekst: Margot Hack

De moederhond likt haar puppies schoon en eet hun ontlasting op. Met meerdere pups in een nest is het voor te stellen hoe het nest eruit zou zien als ze dit niet zou doen. Katten doen dit voor hun kittens ook. Soms nemen andere honden (of katten) de rol van de moeder over wanneer het nest te groot is of de moeder overlijdt.

Wanneer de pups groot genoeg zijn om buiten het nest te poepen, zal de moeder stoppen met het schoonmaken van de jongen. In sommige gevallen zal de gewoonte echter blijven bestaan, maar dit instinct kan ook in veel dieren door verschillende situaties geactiveerd worden.

Soms weten we niet precies waarom een bepaalde hond begint met poep eten, maar er zijn specifieke situaties die hiertoe aanzetten.

1. Een hond met een fysiek probleem dat ervoor zorgt hij erge honger, pijn of andere sensaties heeft, kan poep gaan eten. Als een volwassen hond dit gedrag nooit vertoond heeft en er plotseling mee begint, is het verstandig om met hem naar de dierenarts te gaan voor een checkup.
2. Wanneer een hond niet genoeg te eten krijgt of er teveel tijd tussen de maaltijden zit kan hij ontlasting gaan eten.
3. Honden met intestinale parasieten of een andere aandoening die veranderingen in het bloed of in de ontlasting veroorzaken kan er mee beginnen. Het kan ook gebeuren dan deze ontlasting juist gegeten wordt door een andere hond.
4. Soms kan een dieetverandering helpen. Er is niet een soort voer dat geschikt is voor elke hond. Het kan zijn dat uw hond net andere dingen nodig heeft dan in het huidige voer aanwezig zijn.
5. Sommige honden ontwikkelen een mentale connectie dat ze zullen worden gestraft wanneer ze door de eigenaar gevonden worden in een ruimte waar ook ontlasting ligt. Onder deze angstige omstandigheden kunnen honden verschillend reageren, maar sommige zullen het op gaan eten om maar niet gestraft te worden. Dit is een van de redenen waarom u geen straffen moet gebruiken wanneer u de hond zindelijk probeert te maken.
6. Verveling kan de oorzaak zijn van veel ongewenst gedrag, inclusief het eten van poep.
7. Honden die last hebben van verlatingsangst kunnen wanhopige acties ondernemen, waaronder het eten van poep.

Sommige punten zijn dus gemakkelijk op te lossen, andere wat moeilijker. Volgende week zal ik u wat tips geven om deze gewoonte te doorbreken.

Margot Hack is dierenarts te Ronde Klip

Animal Rights Aruba

We save, We care, We educate!

E-mail: ara@setarnet.aw
Website: www.Animalrightsaruba.org
Tel: 5887709/5945393
Voor donaties: via Paypall zie website

“Bij een gebroken poot is het maken van een röntgenfoto altijd noodzakelijk anders kan de behandeling nooit goed gedaan worden!”
Dierenartsenpraktijken Vredenberg, Ronde Klip, Tera Kora en Comenencia
Tel: 737-2185-737-3202

Puzzels

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL:
1. Domoor; 4. les ter kennismaking; 10. wortel; 11. biljartstok; 12. talisman; 14. stad of dorp; 17. vis; 18. duw; 19. boos; 20. evenzo; 22. uiting van berusting; 24. plaats in de Ardennen; 26. vlasafval; 27. bekend gebouw in Londen; 30. beleefdheidsbetuigingen; 32. vis; 33. militair hoofddeksel; 34. voor; 35. mosselnet; 36. door middel van; 38. kunstleer; 39. Engelse titel; 41. Europeaan; 42. groente; 44. anijslikeur; 47. letsel; 48. Noach; 49. bouwland; 50. beweegreden; 51. Afrikaan.

VERTICAAL:
1. Laken met een leus; 2. vruchtensap; 3. wild zwijn; 4. spie; 5. kleine strook; 6. eikenschiller; 7. sprookjesfiguur; 8. maangodin; 9. grote houten hamer; 13. hoogste punt; 15. reuzenvogel; 16. truttige vrouw; 21. oprijlaan; 22. vier (Gr.); 23. schuivende ijsheuvel; 25. groet; 27. begerig; 28. ijver; 29. openbaar toilet; 31. familie; 34. slapen; 36. dik; 37. zangstem; 39. nat rijstveld; 40. sieraad; 41. grondsoort; 43. zangstuk; 45. oude Franse munt; 46. loot.

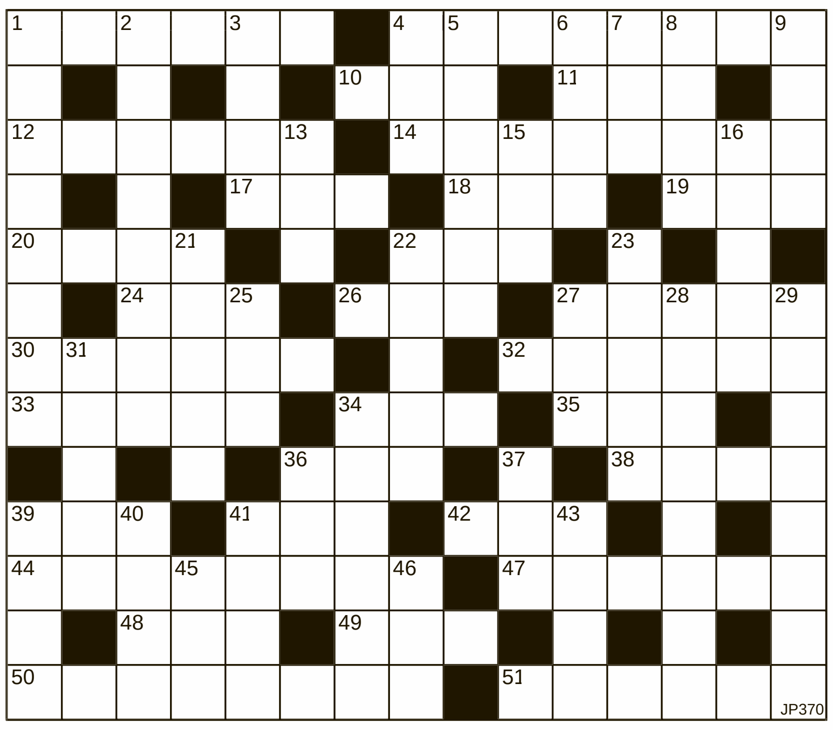

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

W. Bant
San Barbola 185
Aruba

P. Noldus
Kaya Yerba Hole 10
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2, tijdens kantooruren. Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744. De prijzen vervallen na drie maanden.

ANAGRAM

Op elke verticale regel dient een woord van vier een van vijf en een van zes letters te worden ingevuld. Het woord van vijf letters bestaat uit de letters van het voorgaande woord plus 1, het woord van zes letters bestaat uit de vijf letters van het voorgaande woord plus 1. Als de hele puzzel juist is ingevuld, vormen de letters op de vet omlijnde regel een woord.

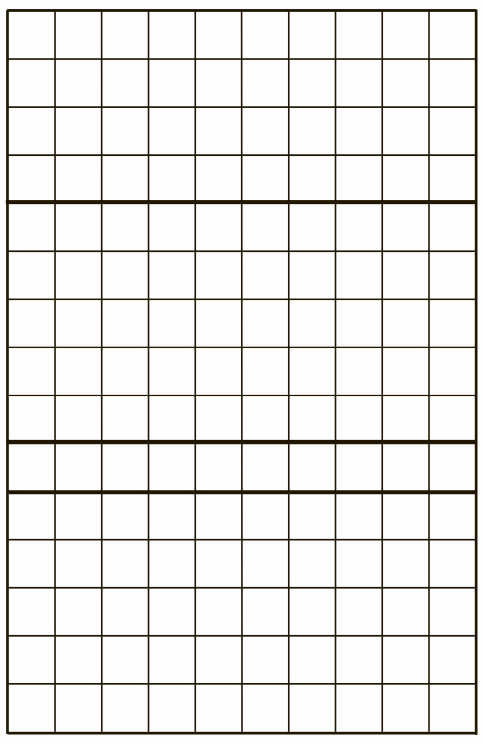

1. Snijwond - hatelijkheid - alarmtoestel;
2. open plek in een bos - oude munt - docent;
3. suikerpalm - prooi zoeken - Portugese eilandengroep in de Atlantische Oceaan;
4. denkbeeld - plant - vast en zeker;
5. turfland - cijfer - dito;
6. groot mens - entstof - luchtturbulentie;
7. koraaleiland - damessjaal - kleine ui;
8. ontkenning - pakken - besturen;
9. verdriet - bereide dierenhuid - lid van verdienste;
10. mijt - keukengerei - geraamte.

CRYPTO-OVERLAPPER

Op elke regel twee woorden invullen. Twee of meer eindletters van het eerste woord zijn meteen de beginletters van het tweede woord.

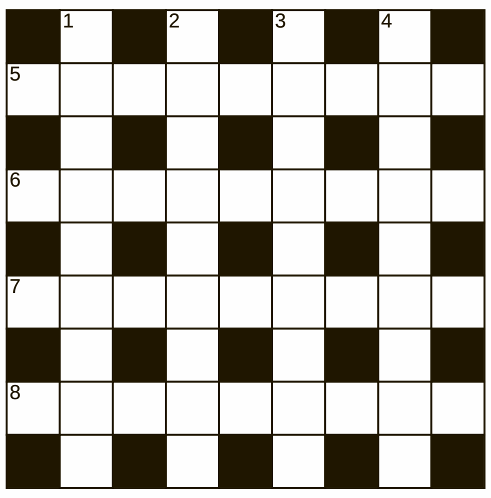

HORIZONTAAL:
5. Hufterige Lap (4);
Tegen de vlakte kletsen (8);
6. Pientere aanvaller (5);
Huisdier in het wereldje van autocoureurs (8);
7. Platte grap aan het eind van een deegrol (4);
Door jaloezie ziet een acteur er niets van (8);
8. In de familie is hij huiverig voor grond (5);
Treffend staal van een lepeltje (8).

VERTICAAL:
1. Eend die succes heeft (6);
Lichaamsdeel van een wachtmeester? (8);
2. Even aan het water om te strijken (6);
De werkruimte van een geschikte relatie (7);
3. Herinnering aan het biljarten (6);
Drank van een schilder (8);
4. Het vermoeden is kwaadaardig (6);
Uitsluitend bij tennis (5).

WOORDZOEKER

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

D	F	N	E	K	IJ	L	M	I	U	R	E	G
A	R	R	O	S	S	R	A	E	O	P	A	P
T	I	A	T	T	A	I	J	A	N	T	S	R
S	R	IJ	N	A	T	S	U	E	T	T	E	O
C	D	E	J	K	U	I	N	M	A	I	E	T
S	O	A	I	E	M	E	N	A	K	D	V	R
C	N	R	N	C	K	I	L	G	N	A	E	E
H	R	K	P	E	I	P	S	A	H	P	Z	T
O	N	O	R	U	E	F	M	B	I	A	I	A
P	E	A	I	R	L	I	F	D	R	S	M	W
P	N	S	E	R	R	E	E	O	A	U	A	B
E	O	V	U	P	P	M	N	P	E	S	I	E
N	L	G	E	R	I	E	F	T	R	E	M	K
A	E	R	R	E	T	S	K	E	I	A	Z	L
A	B	V	E	N	T	I	L	E	R	E	N	A
S	N	O	I	T	A	T	S	P	M	O	P	G

Alver
Beklag
Belonen
Corpulentie
Drankmisbruik
Ekster
Epidemie
Ereplaats
Gerief
Geruim
Kneusje
Lijken
Miami
Najaar
Narekenen
Nottingham
Papoea
Pompstation
Prang
Prior
Reprimande
Schoppenaas
Stad
Ventileren
Vitaal
Watertor
Zakmuis
Zeeofficier
IJstijd

PUZZELSLANG

Begin bij vakje 1. Bij elk volgend cijfer begint een nieuw woord. De laatste letter van een woord is telkens de eerste letter van het volgende woord. Bij goede invulling, is in de licht gekleurde vakjes een woord te lezen.

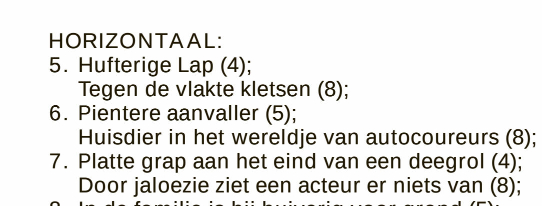

1. Fut; 2. bijbelse naam; 3. modegek; 4. ambtsgewaad; 5. beminnelijk.

© Puzzelland/110219

SUDOKU

3			5	1	2			
	5			3	7	2		
		7		8			5	1
		2		6	9			
					5			9
7		9	2		3		8	
	1	6					4	
		4	6				3	
				9		8		6

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

Oplossing vorige week

6	7	9	5	2	8	1	3	4
4	2	3	1	9	6	8	7	5
1	8	5	7	3	4	2	9	6
2	6	1	9	4	7	3	5	8
3	4	7	6	8	5	9	1	2
9	5	8	2	1	3	6	4	7
8	3	6	4	5	1	7	2	9
7	9	4	3	6	2	5	8	1
5	1	2	8	7	9	4	6	3

OPLOSSINGEN VAN VORIGE WEEK

Prijspuzzel: HORIZONTAAL: 1. Aat; 4. bohemen; 10. pas; 13. atap; 15. peter; 16. vaat; 17. nopal; 19. fat; 20. perse; 21. spaat; 23. afrit; 25. af; 27. ira; 29. lijn; 30. el; 31. krul; 33. legio; 34. erts; 36. en; 37. eg; 38. bij; 39. oh; 40. reel; 42. lease; 43. asen; 45. os; 46. eva; 48. rel; 50. ra; 51. weide; 53. stern; 55. arosa; 57. iep; 59. rails; 61. tent; 62. drein; 64. spet; 65. end; 66. meeltor; 67. ate. VERTICAAL: 1. Aanpak; 2. ato; 3. taps; 5. op; 6. heft; 7. eta; 8. meta; 9. er; 10. part; 11. aas; 12. steels; 14. papil; 16. veine; 18. lar; 20. prij; 22. aalglad; 24. flobert; 26. frees; 28. agaat; 30. ether; 32. une; 35. ros; 40. rogate; 41. leest; 43. alras; 44. naaste; 47. via; 49. eer; 51. wond; 52. eire; 53. spit; 54. nipa; 56. ren; 58. eel; 60. let; 62. de; 63. no. Crypto-overlapper: Horizontaal: 5. Klevertijd; 6. soproepen; 7. renbodeur; 8. knaaporie. Verticaal: 1. Sloopeend; 2. averijbaan; 3. vrijerdoor; 4. tijgeruzie. Anagram: oder-doler-Roedel; knie-nakie-Antiek; torn-rotan-Karton; over-vloer-Eervol; ante-talen-Talent; enig-menig-Mening; noga-gazon-Ontzag; erts-terts-Taster; roer-order-Ordner; neer-oneer-Roeien. Gevraagd woord: RAKETMOTOR. Woordzoeker: BEVATTEN Puzzelslang: 1. Breipen; 2. neen; 3. naderen; 4. nauw; 5. waterig. Het sleutelwoord was: BINNENWEG.

‘Inspiratie’

Het werd weer eens tijd om over een hogere waarheid na te denken, om respect te betuigen, inspiratie te verkrijgen, tot bezinning te komen en een luttel moment afstand te nemen van het dagelijkse hectische bestaan. En wat ligt er dan niet nog meer voor de hand een culinaire pelgrimsreis te ondernemen naar Santiago de Compostela in het grimmige Galicië in het noorden van Spanje.

Tekst: Hans Vaders Foto’s: Archief

Het moet een bijzondere nacht zijn geweest, zo’n magische nacht die Vincent van Gogh vele eeuwen later zo treffend op het canvas wist vast te leggen. Een nacht toen het licht van een heldere ster een eenvoudige schaapsherder dwingend geleidde naar de laatste resten van de apostel Jacobus. De clou van het verhaal is bekend. Op die plaats verrees een imposante katholieke kathedraal en Santiago de Compostela, toch eigenlijk maar gelegen in een verre uithoek in de lange leegte van Europa, stond definitief op de kaart bij gelovige en leek. En daarmee is alles verder verklaard en onderzocht. In de mythe leeft de heilige Jacobus voort, terwijl hij rust op de Campus Stellae, het Veld der Sterren.

Galicië, een autonome regio binnen het Spaanse Koninkrijk, toont zich ook in haar culinaire geneugten nogal autonoom. Het enigszins ruige land heeft een vrij koud, nat klimaat, een grillige rotsachtige kustlijn met vele kleine vissersdorpen en het is historisch gezien een van de armste streken van Iberia waar nietige familieboerderijen te vinden zijn die groente, aardappelen, wat maïs en graan verbouwen op de karige grond en hun dieet daarbij aanvullen met vis.
Het valt dan ook niet te verwonderen dat Galicië, waarvan de bewoners interessant genoeg van Keltische origine zijn, met de weinige industrie en een minimale inbreng in de Spaanse politiek en cultuur, tot voor kort het begrip ‘haute cuisine’ niet kenden. Die begon zich in dit land van oude mythen, legendes en geloof in mystieke krachten pas eind jaren 80 van de vorige eeuw te ontwikkelen, onder meer door de inzet van topchefs zoals Toñi Vicente.

Maar het is en blijft nog altijd ietwat behelpen voor de Galiciërs of Gallegos, zoals zij in de rest van Spanje worden genoemd. Voordeel is dat de Atlantische Oceaan en wispelturige Baskische Zee een rijke oogst aan vis en schelpdieren oplevert, waarvan de schelpen weer gebruikt kunnen worden om de landbouwgrond op te waarderen. Het is echter niet allemaal kommer en kwel in Compostela en omstreken. In de nauwe middeleeuwse straatjes van de oude stad, la zona vieja, dit gedeelte van het bedevaartsoord staat niet voor niets op de Werelderfgoedlijst van de Unesco, zijn vele restaurantjes te vinden en, verbazingwekkend, het nachtleven bruist er in volle glorie.

Ik weet niet vanwaar mijn voorkeur, maar wanneer ik in Zuid-Europa verkeer, liefst langs de boorden van de warme Middellandse Zee, het maakt niet uit waar, dan staat inktvis, octopus, altijd op nummer een wat de menukeuze betreft hoewel dit ook wel eens faliekant verkeerd kan uitpakken. Zo kreeg ik eens tijdens een kortstondig verblijf op Ibiza niet mijn bestelde en favoriete calamares a la romana, gemarineerde inktvisringetjes krokant gebakken in paneermeel, op mijn bord maar een taai paarsachtig vormloos gedrocht waar de tentakels nog aanzaten. Het zeedier viel, ondanks het gebruik van veel citroensap en een vlijmscherp mes, niet te consumeren.
In Galicië hetzelfde euvel, maar ik was gewaarschuwd voor de pulpo Gallego, oftewel de pulpo á feira. Niet goed geprepareerd smaakt het naar niets, naar drab. Een bekwame kok dient namelijk met een houten hamer het weekdier eerst half tot pulp te slaan om het mals te maken. Daarna moet het goed gekookt te worden, in partjes worden gesneden en op smaak worden gebracht met olijfolie, paprika en grof zeezout. Een soort tapa dus. May houdt het wijselijk in restaurant San Clemente in de gelijknamige straat maar bij haar favoriete kammosselen, in Galicië vieiras genoemd. Eerst meng je fijngesnipperde ui, peterselie en broodkruimels. Met dit mengsel bedek je de mosselen in hun schelp en bak je het gerecht op een matig vuur. Eenvoudig, maar bijzonder smakelijk en dit uiteraard in combinatie met een glas enigszins zure lokale Ribeiro-wijn en als dessert een stukje kaas van de streek, de queixo de tetilla.

Daarmee is de cirkel verder ook rond. De schelpen van de mosselen werden na het overvloedig tafelen hergebruikt als pelgrimsteken voor de bedevaartgangers die de schier eindeloze Weg van St. Jacobus van Frankrijk naar Compostela bewandelden. Ze kwamen dus niet met het vliegtuig en ook niet om maar enig culinair hoogtepunt te genieten. Dat werd ook niet nagestreefd of verwacht. Nee, het ging om de ‘ervaring’, ‘om er geweest te zijn’, voor de ‘inspiratie’.

KOOK MEE MET MAY

Scallops met uien en gerookte ham (Vieiras de Santiago)

2 1/2 eetlepel gewone olijfolie
1 grote ui, schoongemaakt en heel fijn gesneden
2 tenen knoflook, gepeld en fijn gehakt
1/4 cup gerookte Spaanse ham, klein gesneden
1 1/2 pond scallops uit zee, gehalveerd
1/4 cup droge witte wijn
zout en vers gemalen zwarte peper
1/2 cup vers paneermeel
2 eetlepels platte peterselie, fijn gehakt
vers citroensap

In een koekenpan met dikke bodem 1 eetlepel van de olie verhitten en de ui, knoflook en ham 2 minuten er in sauteren.Met de deksel op de pan op een klein pitje 15 minuten laten pruttelen.
De oven tot 400 graden Fahrenheit voorverwarmen.
De scallops en wijn toevoegen en het vocht laten verdampen. Afmaken met zout en peper.
De scallops over 8 ingevette schelpen verdelen. In een kommetje de paneermeel met de peterselie, zout en wat citroensap mengen, de rest van de olie toevoegen en op de scallops arrangeren.
10 Minuten bakken in de voorverwarmde oven of tot er een mooi korstje op zit.

Voor 8 personen, als voorgerecht

Eet smakelijk,
May

WIJNADVIES

Verzorgd door de wijnspecialisten van Licores Maduro

Pazo Pondal Albariño

Druifsoort: Albariño
Streek: Rias Baixas, Spanje
Kleur: Licht goudgeel
Geur: Perzik, citrus en bloemen
Smaak: Fris met de aangename smaak van rijpe ananas, perzik en citrus

Het gerecht van de week komt uit Galicië, Spanje, waar de mossel een belangrijke rol speelt in de cultuur van de streek. Voor de liefhebber van vis en zeevruchten is het hier een waar paradijs.
Voor wat wijn betreft zijn het de witte wijnen uit deze streek die de belangrijkste rol spelen, vooral de Albariño. Een prachtige wijn met frisse zuren en exotische smaken. Pazo Pondal is een typisch wijnhuis uit Galicië dat alleen traditionele wijnen en likeuren van de streek produceert.

LICORES MADURO

Hun specialiteit is natuurlijk de Albariño. Deze Albariño is een prachtig voorbeeld hoe de druif zich toont in de wijn. Hij heeft frisse zuren en de typische aroma’s van bloemen en exotische fruitsmaken. In combinatie met dit prachtige gerecht uit de streek kunt u genieten van een authentiek culinair moment uit Galicië.

Santé!

Deze wijn is verkrijgbaar bij The Store, Licores Maduro.

Bar Restaurant & Marina De Kleine Wereld

NIEUW: WERELD XPRESS!!!
Island trips the way you like it!

Bijvoorbeeld vanuit De Kleine Wereld richting Westpunt. Via Boca table, Grote Knip en Lagoun baai, naar Porto mari of een andere baai waar heerlijk gesnorkeld kan worden. Broodjes en drankjes naar wens en als afsluiter een drankje in ons restaurant.
Wereld Xpress biedt tevens duikcursussen of -trips onder begeleiding aan.

Heerlijk romantisch dineren op of aan het water

OPHAALSERVICE
Gasten van de resorts Chogogo, Jan Thiel, Morena en Papagayo kunnen gebruik maken van onze gratis ophaalservice.

STEENGRILLEN
Elke dag kunt u steengrillen aan een van onze 7 grilltafels met heerlijke vis, vlees, groenten en diverse sauzen. Een echte aanrader!

Voor meer informatie of reservering belt u:
747 5555, 5233119 of 5288881 of kijkt u op onze Website.

Website: www.dekleinewereld.an
De Kleine Wereld
Caracasbaaiweg 407 N
Curacao.

ProffiD micros HOTEL CONCEPTS YELLOW DOG Shift4

Proffid Caribbean NV: Hotel, Restaurant & Retail Automation, Inventory, Credit Card Interface
www.proffid.com - info@proffid.com - Aruba: +297-5881570 - Bonaire/Curacao: +5999-7378332

Asosiashon pa Autismo Curaçao

www.autisme-curacao.net

zaterdag 10:00 – 12:00

Cybelstraat 1
Tel. 4617379
info@autisme-curacao.net

ÑAPA Business

19 februari 2011

Willem ‘Billy’ Jonckheer:

‘Meedenken met de samenleving’

Ruim een maand geleden nam hij de hamer van Ruud Thuis over. De voorzitter van de Kamer van Koophandel op Curaçao vond het na acht jaar wel genoeg. En de man die al vijf jaar in het bestuur meeliep en vorig jaar tot vice-voorzitter werd verkozen schoof door, Willem ‘Billy’ Jonckheer.

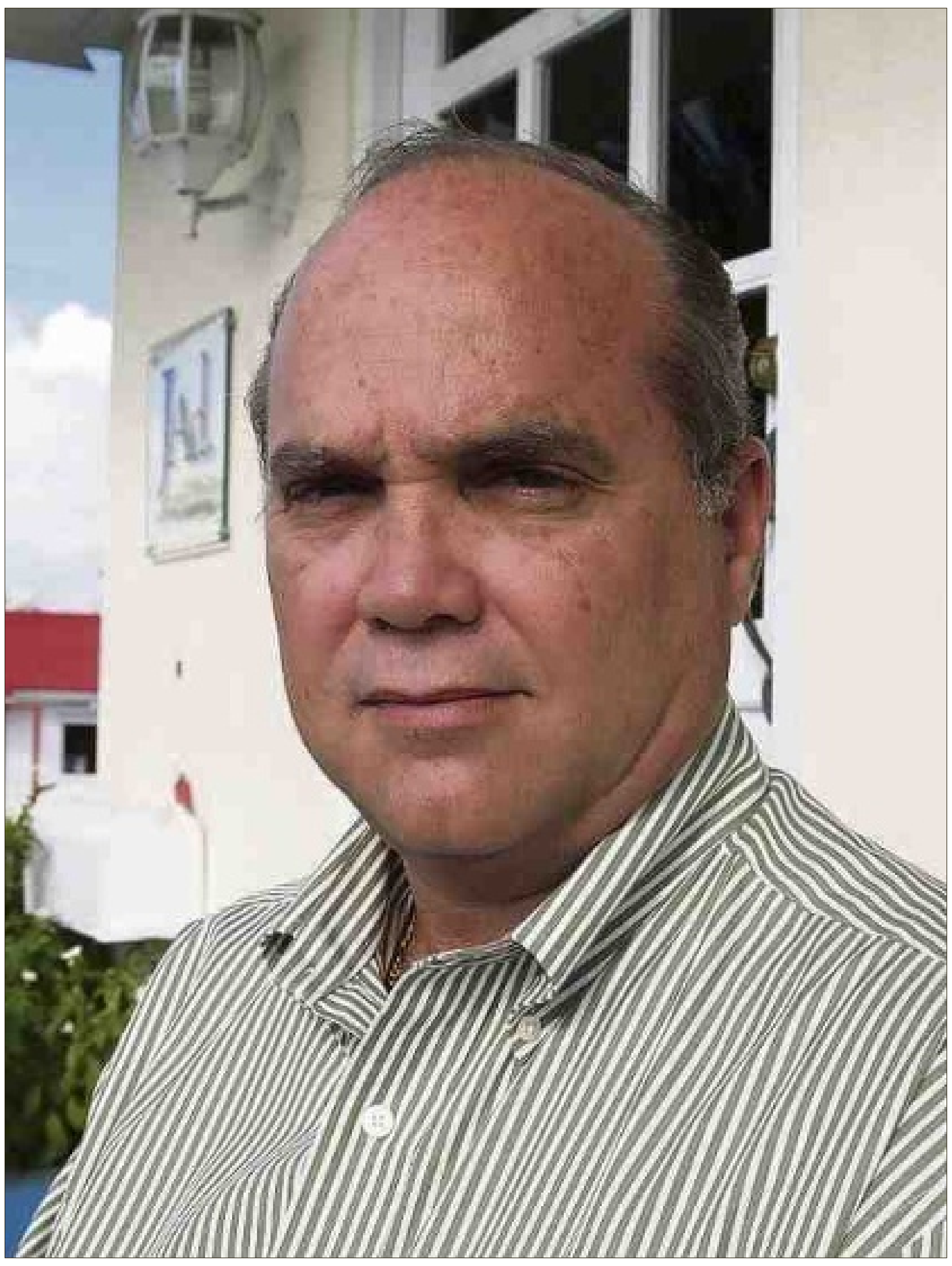

Willem ‘Billy’ Jonckheer

Tekst: Peter Onvlee Foto: Ken Wong

Een voor de hand liggende beslissing van de board. Voorzitter en vice-voorzitter van de KvK zijn immers bijna dagelijks voor de Kamer in de weer. Vorig jaar stonden er 471 meetings, bijeenkomsten in hun agenda’s, bijna anderhalf per dag. “We zijn van alle ins en outs op de hoogte. Als vice-voorzitter heb ik veel geleerd. Vanuit het bestuur voorzitter worden is een stuk lastiger.”

Billy Jonckheer neemt het roer van de Kamer over op een moment dat de economie uit het dal lijkt te klimmen. Is gekozen voor een jaar, zoals dat steeds gebeurt. Noemt dat een goede zaak. “Je moet als het ware ieder jaar examen doen. En met een goed cijfer mag je verder.” En over de economie: “Het afgelopen jaar 2010 was geen slecht jaar, maar ook niet geweldig. Dit jaar 2011 ziet er goed uit. De rente gaat naar verwachting omlaag en dat betekent een groeiende economie. En dat is ook te zien aan het aantal nieuw ingeschreven bedrijven. Het afgelopen jaar waren dat er circa 3000. Niet alleen lokaal, ook een aantal offshore.” Van die 3000 bedrijven zijn er overigens zo’n 500 serviceverleners zoals consultants en anderen die zich voor het bedrijfsleven inspannen. Daar ligt ook onze kracht.”

Vrijwilliger

Voor Billy Jonckheer, in december 50 jaar geworden, is het zijn zoveelste bestuurlijke pet. Als, benadrukt hij, vrijwilliger, onbetaald. Is in de toeristische sector nog altijd actief als vice-voorzitter van de Caribbean Hotel & Tourism Association, bestuurslid van Chata, de hospitality-organisatie op het eiland waarvan hij ook bijna twintig jaar directeur was en sinds kort ook voorzitter van de Yachtclub. Ook maakt hij deel uit van het bestuur van de Stichting Logistiek, die met een potje van 8 miljoen gulden bedrijven kan ondersteunen die willen investeren in projecten in de logistieke sector; geld dat overigens afkomstig is uit de aandelenverkoop van de NIB-bank. “Het houdt me allemaal leuk bezig.” En een probleem met het uit elkaar houden van de verschillende petten? “Neen.” Alhoewel het zoals hij zegt het voor het werk - Jonckheer heeft een reclameadviesbureau - wat vervelender is. “Maar we hebben een goed team hier. En ik hoef ook niet de hele dag zelf op kantoor te zijn. Er zijn voldoende mogelijkheden in contact te blijven.”

Het toerisme, de toeristische sector en de Kamer, bijten elkaar ook niet. “Ze werken goed samen”, aldus Jonckheer. Hij ziet het voorzitterschap van de Kamer ook zitten. “Ik kan me nu meer concentreren op de hele economie van het eiland.” Hij ziet er veel mogelijkheden voor ook al is het toerisme voor Curaçao op dit moment nog altijd de belangrijkste pijler. Iets wat Jonckheer al in 1992 voorspelde toen hij het over ‘zijn grote droom’ had. Curaçao uitbouwen tot een van de beste en meest succesvolle toeristische bestemmingen in de regio. “Bijna twintig jaar geleden. Toen dacht eigenlijk nog niemand dat de sector zo belangrijk zou kunnen worden. Toerisme produceert zo’n 700 miljoen gulden aan deviezen met een overheidsinvestering van 25 miljoen die jaarlijks als subsidie naar het CTB, het toeristenbureau gaat.” Curaçao is in de visie van Jonckheer inmiddels bijna die gedroomde bestemming in de regio geworden. Er moet volgens hem nog wel wat veranderen, maar de potentie is er.

‘Ik kan me nu meer concentreren op de hele economie van het eiland’

“Curaçao is meer dan zon, zee en strand. Dat is overal in de regio te vinden. Het is het hele product dat Curaçao tot een topbestemming maakt. De mensen, de cultuur, de geschiedenis, de gebouwen, Willemstad. Curaçao heeft zoveel te bieden.” Dat het eiland op de toeristische markt succesvol is heeft, zo zegt Jonckheer, ook alles te maken met het feit dat Curaçao niet van één markt afhankelijk is. “Je ziet dat veel bestemmingen dat wel zijn. Van de Amerikaanse markt bijvoorbeeld. Het toerisme naar Curaçao is veel meer divers, meer verspreid. Nederland natuurlijk, Europa ook, maar daarnaast de Verenigde Staten en Zuid-Amerika. Als er ergens iets gebeurt kan dat op de andere markten worden opgevangen. Het eiland is er minder kwetsbaar door.”

Toch ziet hij - vanaf 1977 werkzaam in de sector, eerst voor luchtvaartmaatschappij ALM, later voor meerdere luchtvaartbedrijven en ooit nog bij zijn vader met een Engelstalige uitgave van de Ultimo voor toeristen gestart - een gevaar. De enorme toename van het aantal (hotel)kamers. Het zijn er op het ogenblik 5200; als alle plannen doorgaan worden dat er 8500 in 2014. Een te grote groei. Hij pleit daarom voor een moratorium wat de bouw van nieuwe verblijfsaccommodatie betreft. Voor een aantal jaren in ieder geval. Niet alleen omdat het niet eenvoudig zal zijn al die kamers ook daadwerkelijk met toeristen te vullen - de airlift ontbreekt op het ogenblik daarvoor - maar vooral ook omdat de menskracht niet voorhanden is om die stroom toeristen naar behoren op te vangen.

Topbestemming

“Er is onvoldoende gekwalificeerd personeel. En wil je topbestemming zijn en blijven dan heb je dat toch echt nodig.” Een gecontroleerde groei voor het toerisme is, zo benadrukt Jonckheer, beter. “Je hoeft het product dan niet aan te passen. We zaten en zitten op het goede traject. Maar nu dreigt het allemaal te vlug te gaan.” Met het risico dat bij het ontbreken van gekwalificeerd personeel en voldoende airlift ‘alles kapot gaat’.

“We staan op Curaçao voor een grote job. We zitten bijna tegen ons plafond. Achtduizend kamers kan nog net. Er zijn maar weinig bestemmingen in de regio die zoveel aanbod hebben. Aruba heeft er met 9000 nog net wat meer.”

Dat er uit een groter potentieel aan arbeidskrachten, mensen, moet worden geput, Jonckheer is de eerste die dat onderschrijft. Wijst naar een uitspraak van premier Gerrit Schotte dat Curaçao moet groeien naar 250.000 tot 300.000 inwoners. “Al was het alleen maar omdat we met de 140.000 inwoners van nu de kosten van het eiland niet kunnen dragen. We betalen met onze 140.000 mensen de hele infrastructuur, de overhead. Doe je dat met twee keer zoveel mensen dan wordt alles meer betaalbaar. Dan heb je ook een groter aanbod aan arbeidskrachten. En met meer mensen die werken komt er ook meer geld voor de overheid beschikbaar, kan er meer worden geïnvesteerd.”

Waar die groei vandaan zou moeten komen? Jonckheer ziet daarvoor verschillende opties. Uit de regio natuurlijk, maar ook uit Zuid-Amerika, Azië. “Diverse plaatsen van de wereld. Waar vandaan, dat maakt niet zoveel uit. Wel moet het om toegevoegde kwaliteit gaan, om educatie. De instroom van nieuwe bewoners moet dan ook gestructureerd gebeuren. Er zal een immigratiebeleid moeten komen. Het is belangrijk dat wordt ingezien dat we niet voldoende mensen op het eiland hebben om alles te kunnen doen wat we graag zouden willen doen. Immigratie is in het belang van Curaçao.” Het verhaal is - hij weet het - niet nieuw. Al zo’n tien jaar geleden is de idee ook al geopperd. “Maar er is niets mee gedaan. Laksheid? We hebben de hele tijd gesproken over de herstructurering van het staatsbestel van het Koninkrijk. Maar vergeten is dat we moeten eten, dat daar geld voor nodig is. We hadden dit al lang moeten doen.”

Jonckheer ziet voor Curaçao naast het toerisme nog een tweede grote kans. Het eiland kan - het is eigenlijk zijn nieuwe droom - dé logistieke hub van de regio worden. Voor het passagiersvervoer, voor cargo, vracht dus, maar ook voor informatie en op financieel terrein. “We hebben niet alleen de contacten met de eilanden in het Caribische gebied. Maar er is ook de connectie, de verbinding met Nederland. De mensen op het eiland spreken drie, vier talen. We hebben bovendien de infrastructuur. De luchthaven, maar ook onze zeehaven. Er zal hier en daar natuurlijk nog het nodige moeten gebeuren, maar het kan.” Jonckheer heeft inmiddels al wat hij noemt ‘goede reacties’ gehad vanuit Brazilië en Colombia. Is daar ook al enkele keren geweest en er staan voor de komende periode ook nog nieuwe bezoeken aan Brazilië op het programma. Begin april onder meer wanneer daar de grootste logistical hubshow wordt gehouden. “Curaçao zal daar aanwezig zijn.” Er zijn zo, weet Jonckheer, zijn er ook al concrete resultaten geboekt. Oliemaatschappij Petrobras gaat zich op het eiland vestigen om er te produceren. Het had de keuze tussen Texas en hier. En er wordt gewerkt aan een showroom waarin 40 à 60 Braziliaanse bedrijven hun producten komen tonen. “En er is een goede kans dat dat kan groeien.”

Kansen zijn er ook in de E-zone, waar bedrijven slechts 2 procent winstbelasting behoeven af te dragen. “In Colombia is dat 30 procent”, zegt Jonckheer. “Als er via Curaçao wordt gewerkt levert dat zo een directe besparing op.” Hij denkt dan aan bijvoorbeeld vlees dat vanuit Colombia naar Curaçao komt, hier wordt verwerkt, in plakjes gesneden en dan weer wordt verscheept. “Maar dat kan met veel meer. Met fruit bijvoorbeeld. Ook bikini’s uit Brazilië. In dat land liggen veel kansen.” En Jonckheer verklaart dat niet omdat hij ook betrokken was bij de komst van luchtvaartmaatschappij Gol dat overigens nog steeds op basis van een charter vluchten naar het eiland uitvoert. Over een luchtvaartverdrag zal binnenkort wel worden onderhandeld. “Dat Brazilië veel kansen biedt heeft alles te maken met het feit dat het land na China en India de derde economie ter wereld heeft.”

Het meedenken over de verdere ontwikkeling van het eiland behoort volgens Jonckheer tot de taak van de Kamer. De corebusiness van de rond zestig medewerkers tellende organisatie mag dan wel het registreren van bedrijven zijn en het verstrekken van informatie aan bedrijven en personen, het adviseren van de overheid, meedenken en samen aan tafel zitten zijn zeker niet minder belangrijk. “De corebusiness, het registreren, is een beetje saai”, lacht Jonckheer. Bij de Kamer staan er zo’n 18.000 ingeschreven, van eenmansbedrijven tot grotere BV’s. En stichtingen worden ook al door de Kamer ingeschreven. De Kamer treedt, in tegenstelling tot bijvoorbeeld de VBC, de Vereniging Bedrijfsleven Curaçao, veel minder nadrukkelijk naar buiten. Onlangs tijdens zijn nieuwjaarstoespraak ja, maar verder? “We hebben een andere taak en een andere filosofie. Waarmee ik overigens niets slechts over de VBC zeg.”

‘Met meer mensen die werken komt er ook meer geld voor de overheid beschikbaar, kan er meer worden geïnvesteerd’

Buren

Naast Brazilië en Colombia doet Curaçao er volgens Jonckheer goed aan zich ook op andere landen te richten. Zelf denkt hij aan Canada, of Canada met de Verenigde Staten samen. Mogelijk wordt daar nog voor het einde van het jaar naartoe gegaan. “Het is belangrijk veel aandacht aan die landen te besteden en niet alleen maar aan Zuid-Amerika. We mogen onze buren in het noorden niet vergeten.” En ja, dan is er ook nog de idee van de minister dat er in het Midden-Oosten veel te doen valt. “Samen met mensen en bedrijven kunnen we die landen bezoeken om te zien of er businessmogelijkheden zijn. Als Kamer regelen wij dan de afspraken. Voordat er wordt afgereisd kan er door de deelnemers dan ook al het nodige huiswerk worden gedaan. In de serviceverlening, maar we hebben op het eiland ook een zeepindustrie.” Een aantal missies wordt ook in samenwerking met de Nederlandse EVD, de Economische Voorlichtings Dienst uitgevoerd. “Dat werkt goed.”

Er gaat in het voorzitterschap van de Kamer veel tijd zitten, Jonckheer ontkent het niet. Hij zegt dat ‘meedenken met de samenleving’ voor hem een van de belangrijkste drijfveren is. Hij verwijst naar een uitspraak van de voormalige Amerikaanse president John F. Kennedy. ‘Don’t ask your country what it can do for you, ask what you can do for your country’. Een steentje bijdragen zegt hij. “We representeren als Kamer de private sector. En als het goed gaat met Curacao gaat het ook goed voor deze sector, gaat het ook goed met mij. Quality of life.” Een van de grootste problemen waar het eiland mee kampt is het almaar kijken naar de overheid. “Hopelijk verandert dat. Nu is er een klein groepje wat alles doet. Die groep moet groter worden. Mensen moeten willig willen zijn; beterschap voor het eiland willen.”

Jonckheer gelooft er in. Zegt positief te zijn. Twee zaken noemt hij daarbij van cruciaal belang. “We moeten om te beginnen iets uit het Papiaments halen. No por. Kan niet. Het kan wel. En daarnaast moeten we zo snel mogelijk het Engels en Spaans in het basisonderwijs leren. Papiamentu is een leuke taal om in te praten, thuis doe ik het dagelijks. Maar dat betekent niet dat die taal goed is voor de future. Voor de kinderen die willen studeren. Ze moeten vier talen aangeboden krijgen. Engels, Spaans, Nederlands en Papiamentu. Die meertaligheid is ons sterke punt op Curaçao. Dat moeten we niet vergeten.”

Business Agenda

Curaçao

23-25 februari: Etiquette & Manners
Wever Etiquette & Manners organiseert een driedaags seminar 'Internationaal Protocol & Business Etiquette'. Het bureau is gecertificeerd door de Protocol School of Washington en is het eerste Protocol & Business Etiquette-instituut in deze regio.
Op 5 maart is er een intensieve training speciaal voor HR-managers, PR-medewerkers, beleidsmedewerkers overheidsinstanties, protocolmedewerkers, evenement-managers en ondernemers.
Voor beide sessies is er nog de mogelijkheid om in te schrijven tot uiterlijk vrijdag 4 februari.
Voor inschrijving en informatie: Sheïda Wever, tel. 511-3470, email info@weveretiquette-manners.com, website www.weveretiquette-manners.com.

24 februari: Lezing UNA
Een beschouwing over de recente ontwikkelingen op de telecommunicatiemarkt van Curaçao.
Spreker: Russel Bernadina
Tijd: 20.00 -21.30 uur
Voertaal Nederlands
Locatie: R101, UNA

25-26 februari: BusinessRICH
2-daagse intensieve business workshop. Ondernemen is een vak. Leer te werken 'aan' uw bedrijf in plaats van er 'in' met praktische tools op het gebied van onder meer sales, marketing, team building, systemen en planning. Deze 2-daagse mini-MBA is gericht op snelle, meetbare resultaten.
Meer informatie www.actioncoach.com/janinelie-akwie/promo/br of bel 7366373

4 t/m 7 maart: Duurzame ontwikkeling
1st International conference on governance for sustainable development of Caribbean small island developing states. Introducing the Unesco Chair: 'Caribbean Small Island Developing States'.
Voor meer informatie: www.sidsgg.com
Locatie: UNA

4 maart: Good Governance - Leidraad naar commissariaat 2011
De leerstoel voor Good Governance van de Universiteit van de Nederlandse Antillen (UNA) organiseert wederom een cursusprogramma van twee keer vijf dagdelen, getiteld: Good Governance - Leidraad naar commissariaat.
Locatie: Kurá Hulanda - Conference Centre
Meer informatie: www.una.an

Cursussen Kamer van Koophandel

21 & 23 februari
Siña skibi un bon plan di merkadeo

22 februari
Maneho di personal den bo negoshi

24 februari
Kon pa krese despues di a kuminsá

14 & 16 maart
Empezar un negocio exitoso
Voertaal Spaans

17 maart
Determiná preis di bo produkto o servisio

21 & 23 maart
Het opzetten van een goede administratie
Voertaal Nederlands

22 maart
Formanan hurídiko

24 maart
Enkele aandachtspunten bij overeenkomsten
Voertaal Nederlands

28 & 30 maart
Omzetbelasting

29 maart
Seguro pa empresa
Gratis

Plaats: Auditorium van de Kamer van Koophandel
Voertaal Papiamentu, tenzij anders aangegeven.
Cursussen op doordeweekse dagen zijn van 18.00 tot 21.00 uur. Op zaterdag van 09.00 tot 12.00 uur.
Prijs per keer is 40 gulden, tenzij anders aangegeven. Deelname aan een cursus die uit twee dagen of dagdelen bestaat kost dus 80 gulden.

Aruba

22 februari: KvK Lezing
Pensioenplannen en verzekeringspakketten. Presentatie verzorgd door Fatum over pensioenplannen en verzekeringspakketten voor de lokale ondernemer. Vooraf registreren is noodzakelijk. Dit kan door middel van een email naar businessinfo@arubachamber.com, onder vermelding van uw naam, bedrijf en telefoonnummer.

Entree: 35 florin p.p.
Tijd: 16.00-18.00 uur
Locatie: Auditorium van de Kamer van Koophandel
Meer informatie: Business Information & Support, telefoon 582.1566 ext. 35/42.

27-28 mei 2011: Innovation Conference & Expo
Innovatieve initiatieven.
Onder meer besprekingen met potentiële investeerders, presentaties van de succesverhalen van deelnemers en een presentatie van innovatieve projecten van studenten van EPI Ciencia y Technologia (C&T).
Plaats: Renaissance Convention Center
Meer informatie: www.arubachamber.com of email: businessinfo@arubachamber.com

Internationaal

25-27 februari: New York Times Travel Show
7000 Professionals uit de reisbranche samen op één beursvloer. Op 25 februari is de beurs alleen voor vertegenwoordigers van de branche. De overige twee dagen kunnen New York en omstreken de beurs bezoeken. Tijdens de travelshow vinden diverse conferenties plaats, panel-discussies, netwerkmogelijkheden en meer.
Meer informatie: www.nyttravelshow.com

9-13 maart: ITB Berlin
Grote Travel Trade Show met bestemmingen, reisorganisaties, booking systemen, luchtvaartmaatschappijen, hotels en alle andere terreinen van de reisbranche.160.000 vierkante meter beursvloer, meer dan 11.000 exposanten, bijna 300.000 bezoekers waarvan 100.000 uit de branche. Van 9 t/m 12 maart is de beurs bedoeld voor reisprofessionals. Het publiek kan de beurs bezoeken op 12 en 13 maart.
Meer informatie: www1.messe-berlin.de

22 maart: Mode
Mode-evenement georganiseerd door de Kamer van Koophandel van Barranquilla (Colombia). Runway shows van nationale en internationale ontwerpers en matchmaking sessies tussen inkopers en leveranciers. Gedurende deze week verzorgt de Association of Caribbean States (ACS) zijn Textile and Fashion Forum of the Greater Caribbean, met specialisten op het gebied van textiel en mode, matchmaking sessies, modeshows en showrooms.
Plaats: Barranquilla, Colombia
Meer informatie: www.plataformak.com or http://www.acs-aec.org of email pphillip@acs-aec.org.

12 t/m 24 mei 2011: Inspiratie Business Reis
Zakenreis naar de zes eilanden van de 'Dutch Caribbean' (12 t/m 20 mei) en Suriname (23-24 mei). De reis richt zich op het identificeren en ontwikkelen van succesvolle relaties en zakelijke kansen in de Dutch Caribbean en Suriname. De focus van de Inspiratie Business Reis ligt op duurzaam innoveren, investeren, partnership, im- en export, culturele uitwisseling, financiële sector (fiscale aspecten) en real estate, en om in dit kader relaties tot stand te brengen tussen ondernemingen en instellingen in de Dutch Caribbean en Suriname. Persoonlijk maatwerk is, indien gewenst, mogelijk.
Kosten deelname, reis, en verblijf op aanvraag.
Meer informatie: peter@interexpo.biz, tel.: 527-0177 of www.interexpo.biz

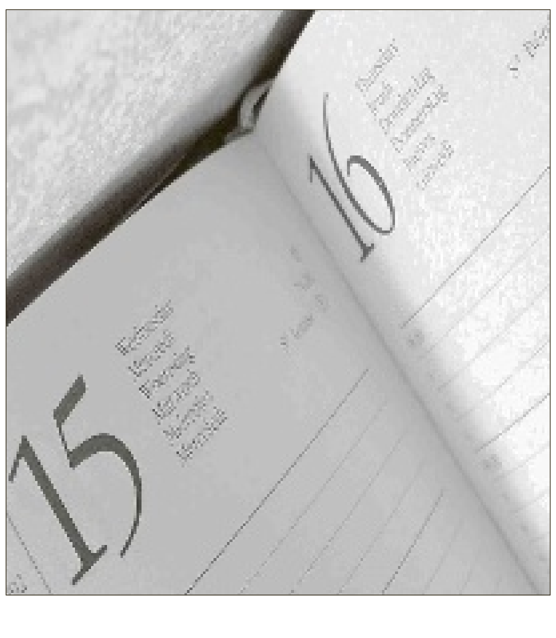

De Business Agenda verschijnt wekelijks in de Ñapa. Informatie over zakelijke evenementen, zoals symposia, lezingen, trainingen en conferenties, zowel op Aruba, Bonaire als op Curaçao, is welkom op napa@amigoe.com.

Communicatie

Interne communicatie (1)

Hoe belangrijk is interne communicatie bij organisaties met een middelgroot of groot personeelsbestand? Heel belangrijk, zal het antwoord zijn van 9 van de 10 'captains of industry' aan wie deze vraag gesteld zou worden. Maar de realiteit in onze contreien is zonder omslag, triest. U zult versteld staan. Want bijna 80 procent van de middelgrote en grote bedrijven en/of (semi)overheidsinstellingen op Curaçao en Aruba (met een personeelsbestand van 30 of meer personeelsleden) beschikken niet over een afdeling corporate communicatie, laat staan een aparte afdeling die zich over de interne communicatie ontfermt.

Tekst: Bob Harms

Bij organisaties met een afdeling corporate communicatie wordt het communicatiebeleid centraal ontwikkeld, in nauwe samenspraak met de verschillende communicatiedisciplines binnen de organisatie. Op grond hiervan worden gemeenschappelijke vertrekpunten afgesproken die als uitgangspunt en kader dienen voor de interne communicatie.

Bij de weinige organisaties die wel over een comminicatie-inrichting beschikken, wordt de interne communicatie centraal uitgevoerd. Vaak is het een onderdeel van de corporate communicatieafdeling, maar heel vaak ook is er een afzonderlijke afdeling Interne Communicatie die ressorteert onder personeel en organisatie (P & O). Waar de uitvoering plaatsvindt is op zich niet wezenlijk belangrijk. Mits er rekening mee wordt gehouden dat interne communicatie niet op zichzelf staat, maar functioneert binnen de organisatie. Het heeft raakvlakken met allerlei andere disciplines binnen de organisatie; op het gebied van corporate communicatie, personeelsmanagement en andere onderdelen van de organisatie.

Wat betreft de interne communicatie heeft iedereen binnen de organisatie zijn eigen verantwoordelijkheid. De afdeling P & O, bijvoorbeeld, vervult doorgaans een belangrijke rol in de interne communicatie. In veel organisaties is de verantwoordelijkheid voor de interne communicatie zelfs volledig bij die afdeling neergelegd. Belangrijk is dat er goede afspraken worden gemaakt over de samenwerking tussen (interne) communicatie en personeelsmanagement.

Niet alleen de personeelsafdeling heeft belang bij een goede interne communicatie, dit geldt evengoed voor andere afdelingen. De afdeling interne communicatie kan ondersteuning bieden als een afdeling iets te communiceren heeft naar de rest van de organisatie, en bij het vormgeven van de interne communicatie binnen een afdeling of onderdeel van de organisatie.
Directie en topmanagement vervullen een voorbeeldfunctie en dienen permanent de visie van de organisatie naar de rest van de organisatie uit te dragen. Bij belangrijke boodschappen is de directie de zender. Bijvoorbeeld in een directiebrief, als inleider op personeelsbijeenkomsten en dergelijke. De taak van het middelmanagement is het vertalen van algemene boodschappen van het topmanagement naar de specifieke situatie van hun afdeling of onderdeel. Daarnaast zijn zij verantwoordelijk voor het genereren van feedback van hun medewerkers.

Van de medewerkers wordt verwacht dat zij knelpunten signaleren en die via hun eigen management doorspelen naar boven. Ook worden zij - als het goed is - betrokken bij nieuwe ontwikkelingen en geven zij daarover hun mening. Het is van belang

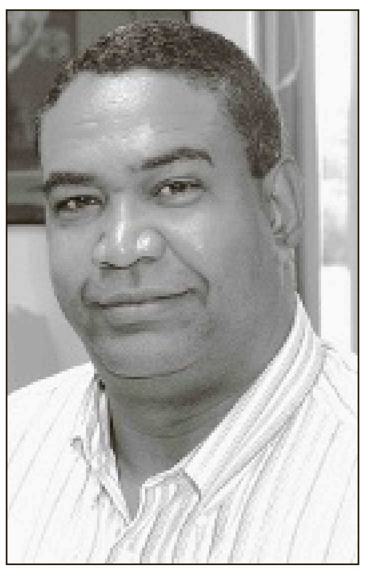

Bob Harms is communicatie-adviseur

hiervoor goede structuren te ontwikkelen en de medewerkers duidelijk te maken dat hun mening op prijs wordt gesteld en dat er ook daadwerkelijk aandacht aan wordt besteed. Medewerkers moeten ook worden aangemoedigd spontaan te komen met suggesties en ideeën voor een betere invulling van het werk en de werksfeer en dergelijke. Dit kan op verschillende manieren. Bijvoorbeeld door het instellen van kwaliteitscirkels of door de invoering van een ideeënbus.

Maar wat precies wordt nu onder 'interne communicatie' begrepen? Er bestaan allerlei definities van interne communicatie, die vaak geformuleerd zijn vanuit een bepaalde visie op interne communicatie. Volgende week zal ik alle elementen van de verschillende definities samenvatten, met een korte omschrijving van hun respectievelijke aspecten.

Boeken

'Meestersprekers'

Wat is de essentie van goed spreken? Wat maakt iemand tot een meesterspreker? Welke kenmerken zijn daarbij doorslaggevend? En is presenteren iets wat je kunt leren?

In 'Meestersprekers' laten de auteurs Farah Nobbe-Van Steenoven en Natalie Holwerda-Mieras negentien bekende Nederlandse sprekers aan het woord, waaronder Alexander Rinnooy Kan, Hans Wiegel, Hedy d'Ancona, Anne van der Meiden, Gerard Spong en Hans van Breukelen. Zij geven een diepgaande en verrassende inkijk in de praktijk van het presenteren. Openhartig delen ze hun ervaringen. Dit levert niet alleen waardevolle inzichten op, maar maakt Meestersprekers tevens tot een inspirerend boek. Presenteren is geen trucje, zegt Nobbe. Een van de conclusies die de schrijvers trokken tijdens het werken aan het boek, was dat de meeste sprekers veel tijd besteden aan de voorbereiding. Als het om een belangrijke speech gaat, zijn ze er soms wel een jaar van tevoren mee bezig. Het verzamelen van ideeën en er zo langzaam aan naartoe werken. Veel mensen verbazen zich daarover, aldus Nobbe. Men denkt dat een bekende goede spreker het zo uit zijn mouw schudt, maar die zijn er ook heel veel tijd en energie aan kwijt. "Het kost tijd, het kost energie, maar het levert dan ook wel van alles op", is de conclusie.

Farah Nobbe-Van Steenoven en Natalie Holwerda-Mieras zijn eigenaars van Nobbe / Mieras trainingen, een bureau dat gespecialiseerd is in presentatietrainingen. Nobbe en Holwerda volgden een theateropleiding aan de Hogeschool voor de Kunsten te Arnhem. Na hun opleiding werkten zij als regisseur, schrijver en actrice. Gaandeweg werden ze steeds meer gevraagd als trainer en coach in presenteren. Dit leidde tot het oprichten van een eigen bureau en de ontwikkeling van nieuwe trainingsmethodieken waarbij ze putten uit de wereld van het theater, televisie, film en psychologie.

Titel: Meestersprekers (eBook)
Auteur: Farah Nobbe-Van Steenoven, Natalie Holwerda-Mieras
Uitgever: Sdu
ISBN: 9789052618029

Bestemming Curaçao

Wie: Willem en Coby de Haan samen met hun dochters Janneke en Willyant
Hoe: Martinair
Hoelang: 12 dagen
Budget: Dat wat we nodig hebben, en mijn dochters hebben hun pinpas meegenomen
Land van herkomst: Earnewâld, Friesland

De familie De Haan is op Curaçao omdat hun oudste dochter hier vijf maanden stage loopt. "We zijn nu ook wel aan vakantie toe, dus dat kwam mooi uit. We hebben Punda en Otrobanda gezien en natuurlijk Mambo Beach, maar we zouden heel graag naar Cas Abao gaan, omdat we daar zoveel verhalen over hebben gehoord." Vooral van het heerlijke weer kan de familie erg genieten. De jongste dochter Willyant zou graag willen duiken. "Maar volgens mij moet je daar een cursus voor doen en zoveel heb ik er nou ook weer niet voor over, dan blijf ik liever een beetje op het strand zitten om bruin te worden."

De familie zit in een vakantiehuisje en heeft een auto gehuurd. "Ik ben blij dat we een kaart kunnen lenen van onze gastvrouw, want wij vinden het hier net een doolhof. Alles lijkt zo ontzettend op elkaar. We moesten laatst naar supermarkt Centrum, maar kwamen bij de Albert Heijn uit en op de terugweg zijn we wel acht keer door Saliña gereden. We hadden niet verwacht dat het hier zo druk zou zijn qua auto's en we hadden ook niet verwacht

dat het eiland zo groot was. Onze dochters keken altijd naar Bassie en Adriaan vroeger en daar kwam Curaçao ook een keer in voor. Dat stukje is mij altijd bijgebleven. Vooral dat ze een liedje zongen terwijl ze over de pontjesbrug wandelden. Aardig om die nu eens in het echt te zien. Wat wij erg leuk vinden is de bedrijvigheid op het water als je 's avonds in Punda op een terrasje zit. Het blijft spannend om te zien of die grote zeeschepen wel onder de brug passen. Tot nu toe is het elke keer goed gegaan. In Earnewâld hebben we ook wel water met bootjes, maar die zijn niet zo groot als deze joekels die hier in- en uitvaren."

Bouwrecht

Het retentierecht in de bouw

Wellicht heeft u het wel eens gezien. Een nog niet afgebouwd gebouw met daarop grote borden of zelfs geverfde letters met de mededeling dat de aannemer het retentierecht uitoefent. Maar wat is het retentierecht eigenlijk?

Tekst: Johanneke Schelling

Het retentierecht is de bevoegdheid van een schuldeiser om een zaak die hij onder zich heeft, niet af te geven aan de opdrachtgever totdat de vordering die de schuldeiser heeft op de opdrachtgever is voldaan. Ofwel, met een simpel voorbeeld weergegeven, indien u de rekening van de horlogemaker niet betaalt mag de horlogemaker weigeren om uw horloge aan u af te geven totdat u dit wel heeft gedaan. Dit recht volgt uit artikel 3:290 van het Burgerlijk Wetboek.

Maar zoals hierboven al reeds weergegeven kan dus ook een aannemer het retentierecht uitoefenen en weigeren om het gebouw waaraan die aannemer werkzaamheden verricht over te dragen aan de opdrachtgever.

Het retentierecht is een zeer sterk recht. De aannemer kan zijn vordering onder bepaalde omstandigheden vóór de bank, die vaak een hypotheekrecht heeft, en zelfs vóór de belastingdienst op zijn schuldeiser verhalen. Hun vordering op de opdrachtgever wordt hiermee veilig gesteld. Dit is dan ook de meest belangrijke reden waarom aannemers vaak overgaan tot het uitoefenen van het retentierecht.

Omdat het retentierecht niet kan worden ingeschreven in de openbare registers is het vaak voor derden onduidelijk of er een retentierecht wordt uitgeoefend. Het is dan ook om die reden dat de aannemer met grote letters en borden op het woonhuis moet aangeven dat hij het retentierecht uitoefent.

Voordat een aannemer kan overgaan tot het uitoefenen van het retentierecht dient echter wel aan een aantal voorwaarden te worden voldaan. Zo is vereist dat de aannemer de feitelijke macht heeft over de zaak, dat zijn vordering op de opdrachtgever opeisbaar is en dat er voldoende samenhang tussen vordering en de verplichting tot afgifte van de zaak in de macht van de opdrachtgever bestaat.

In de praktijk bestaan er nogal eens onduidelijkheden over deze vereisten en met name over wanneer er nu bijvoorbeeld sprake is van feitelijke macht. Het is de bedoeling dat de aannemer nog echt bezig is met het bouwwerk en anderen daar niet zomaar de toegang tot hebben. Indien de sleutels bijvoorbeeld al aan de opdrachtgever zijn gegeven en de opdrachtgever al bezig is met het inrichten van een gebouw, dan heeft mijn inziens de aannemer niet meer de feitelijke macht over het gebouw en kan het retentierecht niet worden ingeroepen.

Ook moet er sprake zijn van een opeisbare vordering. Indien de aannemer een rekening stuurt voor werk dat niet of gebrekkig is verricht is hier nog geen sprake van. Indien de aannemer dan overgaat tot het inroepen van het retentierecht dan kan het zo zijn dat het retentierecht zonder rechtsgrond wordt uitgeoefend en er sprake is van een tekortkoming van de zijde van de aannemer. De opdrachtgever kan alsdan de door hem geleden schade op de aannemer verhalen.
Het is dan ook voor zowel de aannemer die overgaat tot het uitoefenen van het retentierecht als de opdrachtgever die met een retentierecht wordt geconfronteerd belangrijk om de situatie te laten beoordelen door een deskundige.

Mr Johanneke G.J. Schelling is advocate bij SMS Attorneys at Law en onder meer gespecialiseerd in bouwrecht.

Mens & Werk

Creatief denken

Eigenlijk is iedereen voortdurend creatief: geen twee gedachten zijn ooit hetzelfde. Toch noemen we sommige mensen 'creatief' en denken velen dat ze dat zelf niet zijn.

Tekst: Judice Ledeboer

Creativiteit is niet alleen weggelegd voor schrijvers en kunstenaars. Creativiteit is een professionele competentie waarover men ook in minder tot de verbeelding sprekende beroepen moet beschikken.

Creativiteit betekent met oorspronkelijke oplossingen komen die relevant zijn voor het werk. Iedereen is van nature creatief en kan leren zijn creatieve vaardigheden beter te benutten.

Tien keer creatiever
Uit psychologisch onderzoek is naar voren gekomen dat je wel tot tien keer creatiever kunt worden, maar dat vraagt wel wat oefening.

De eerste stap is om jezelf uit te dagen. Je moet dus een besluit nemen en ervoor gaan. We hebben ruim 60.000 gedachten per dag die als pingpongballetjes door je heen schieten en afhankelijk van waar je mee bezig bent of wat je stemming is blijven ze hangen. Toch zitten er tussen die 60.000 gedachten ook ideeën die vernieuwend en creatief zijn. Je kent dat wel. Je staat onder de douche, je krijgt een goed idee, maar als je je afdroogt ben je het idee alweer kwijt. Onthoud die ideeën. Schrijf ze gelijk op, want op de een of andere manier kun je soms 'flitsende' ideeën niet meer terughalen en zo gaan er kansen voorbij. Zorg er dan ook voor dat je altijd pen en papier bij de hand hebt of maak gebruik van moderne middelen zoals telefoon of computer. Noteer het idee direct, je kan het later terug-lezen.

Het belangrijkste dat creatieve mensen onderscheidt van de rest is dat ze geleerd hebben om aandacht te schenken aan ideeën die bij hen opkomen en die ook onthouden.

Salvador Dali
De surrealistische schilder Salvador Dali had een heel bijzondere manier om ideeën te registreren die opkomen in de zeer creatieve slaap-waak toestand, vlak voordat hij in slaap viel. Hij ging op de bank liggen en hield met één hand een lepel rechtop in een glas dat op de vloer stond. Op het moment dat hij in slaap viel liet zijn hand de lepel los en werd hij wakker van het geluid. Hij schetste meteen de bijzondere beelden die hij op dat moment zag.

De mens ontwikkelt door de input via de zintuigen en daarom is het ook belangrijk dat de zintuigen elke dag geprikkeld worden. Dit is om je alert en bij de tijd te houden. Mensen die niet voldoende prikkels ontvangen worden duf en lui met alle gevolgen van dien. Er komt niets meer uit hun handen, ze raken depressief en komen niet meer in beweging. Dit is slopend voor henzelf en hun omgeving. Als men niet voldoende prikkels vanuit de dagelijkse omgeving ervaart zal men op zoek moeten gaan naar die prikkels. Dat betekent: in actie komen, omgevingen opzoeken die nauwelijks of niet bekend zijn, boeken en tijdschriften lezen, op het internet gaan surfen of een cursus volgen. Daar vergroot je ook je kennis mee en als je gaat meedoen aan zaken waarbij je nieuwe prikkels krijgt vergroot je ook je vaardigheden.

Prikkels
Een voorbeeld: als je nog nooit geroeid hebt kan je een dagje een roeiboot huren en gaan roeien. Je gaat dan van alles doen wat je nog nooit gedaan hebt. In de boot stappen met balans, de riemen vastzetten, het roeien, niet opgeven als je ergens in de Caracasbaai dobbert, want je wilt toch naar huis toe, het aanleggen van het bootje en misschien moet je ook wel hozen met een blikje omdat er te veel water in de boot is gekomen. Simpele kleine dingen, maar je bent er wel de hele tijd mee bezig om te bedenken hoe je het moet doen. Zo doe je weer heel wat ervaringen op en krijg je andere prikkels, want het leven op het water is heel anders dan op een bankje zitten in de stad.

Veel nieuwe ideeën komen vooral onder bepaalde omstandigheden naar boven. Vaak is dat onder de douche, in bed of onderweg ergens naartoe. Er zijn ook mensen die rust nodig hebben of de natuur ingaan om inspiratie op te doen. Belangrijk blijft om de nieuwe ideeën direct vast te leggen.

Groep
Om de creativiteit in een groep te bevorderen zijn er diverse mogelijkheden. Een open vraag stellen en daar zoveel mogelijk antwoorden op proberen te vinden is altijd leuk. Hoeveel ideeën komen er als er antwoorden gezocht moeten worden op de vraag 'verzin iets waardoor we niet meer ouder worden?' Het gaat hierbij natuurlijk niet om het vinden van een echte oplossing, want die is er niet, maar dit soort vragen stimuleert het vinden van verse ideeën en daar gaat het om.

Het is voor veel mensen moeilijk om in het denken de geplaveide paden te verlaten en om met nieuwe ideeën te komen. In organisaties kunnen grote problemen en vraagstukken echter opgelost worden door creatief te gaan denken. Dikwijls denkt men niet aan alle mogelijkheden die er zijn. Een ochtendje 'creatief' denken met het team werkt dan niet alleen oplossend, maar is nog goed voor de samenwerking ook.

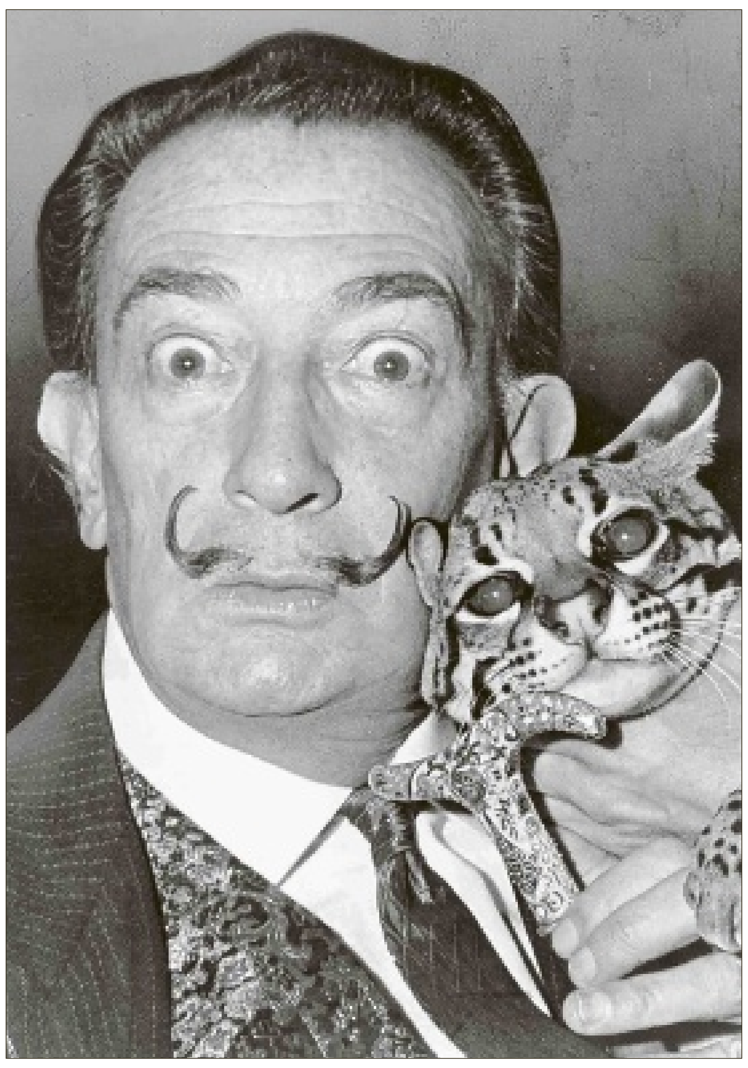

Over management

Peter Drucker en Management by Objectives (slot)

In de vorige aflevering van deze serie werden zeven bezwaren tegen het oorspronkelijke M.B.O. van Peter Drucker behandeld en ter afronding van dit onderwerp zullen we nog drie verdere bezwaren behandelen.

Tekst: Jan de Ruijter

8) De vrees voor straf bij het niet bereiken van de doelen was een onvoorzien aspect in het oorspronkelijke M.B.O. zoals geïntroduceerd door Drucker in 1954. Dat leidde ertoe dat mensen uit gehoorzaamheid meenden hun doelen desnoods op wat voor manier dan ook te moeten bereiken en dat ging in de praktijk dan ook vaak gepaard met kwaliteitsverlies. Pas veel later, bij de introductie van Total Quality Management in de jaren 80, werd dit

opgelost door de toepassing van Standards of Excellence waarin, naast wat gedaan moet worden, ook beschreven wordt hoe goed dat gedaan moet worden.

9) Het originele M.B.O. leidde tot onderlinge wedijver en vijandigheden tussen werknemers omdat het systeem erop gericht was om individuele contributies en prestaties steeds weer te meten op de evaluatiedata. Het moderne M.B.O. is in hoge mate gericht op de doelen van teams of afdelingen.

10) Het originele systeem richtte zich teveel op financiële doelstellingen en richtte zich niet voldoende op de klant/gast/cliënt.

In recapitulatie kunnen we nu vaststellen dat het moderne M.B.O. een systeem biedt waarbij:

- overeengekomen doelen worden behaald door zelfsturende teams.
- alle werknemers participeren in de doelen van hun afdeling of team.
- medewerkers en teams geen gedetailleerde wandelweg wordt opgelegd en veel vrijheid hebben zelf te bepalen hoe de doelen bereikt worden.
- aan individuelen en teams bevoegdheid van handelen is gegeven.
- een aan de werknemers bekend totaal actieplan ten grondslag ligt inzake de overeengekomen doelen
- het actieplan zich tevens en in hoge mate richt op de klant.
- het systeem volkomen aansluit op de bedrijfscultuur en participatieve managementstijl.
- persoonlijke doelen van medewerkers meegenomen worden.
- de prestaties maandelijks objectief worden gemeten door middel van cijfers en feiten.
- een beloningssysteem verbonden is aan goede prestaties van werknemers en teams.

Met deze behandeling heeft u nu een beeld van het moderne M.B.O. dat een bewezen effectief systeem is gebleken dat inspirerend en enthousiasmerend werkt en gegroeid is uit het oorspronkelijke M.B.O. van Peter Drucker. Toepassing van dit systeem kan u veel geld besparen doordat allerlei kosten verbonden aan dure supervisie, controles en inspecties al dan niet van buiten af, geëlimineerd kunnen worden. Immers de prestaties worden geleverd vanuit een intrinsieke commitment en hoeven niet langer door middel van inspecties afgedwongen worden.

Rest mij nog daaraan toe te voegen dat ik bij de toepassing van het moderne M.B.O. nog meer profijt heb gehaald door allerlei ogenschijnlijk kleine, maar toch belangrijke taken, verwoord als verantwoordelijkheden, te verdelen onder medewerkers middels vrije keuze. Elk bedrijf heeft wel een aantal kleine belangrijke taken die vaak onder de verantwoordelijkheid van een afdelingshoofd vallen maar veelal niet de noodzakelijke aandacht krijgen. Zoals bijvoorbeeld het aanvullen van de first-aid kits, het controleren van de kleine brandblusapparaten, het hijsen van vlaggen, het tijdig bestellen van bepaalde voorraden zoals kantoorbenodigdheden etc. etc. Mensen zijn zeer bereid zo'n verantwoordelijkheid continu op zich te nemen waarbij zij bij afwezigheid (vrije dag, ziekte of vakantie) er zelf voor moeten zorgen dat een collega die taak op zich neemt. Ik heb daar uitstekende ervaringen en resultaten mee gehad.

Van belang is dat alle medewerkers, dus de volle 100 procent, verantwoordelijkheden neemt, uitvoert en doelen behaalt.

Andere zaken waar Drucker een grote rol in had door middel van rake uitspraken en management-artikelen:

"We zullen een grote prijs betalen voor de hebzucht van CEO's van grote bedrijven die veelal honderden keren meer verdienen dan de 'rank and file', wat moreel en sociaal onvergeeflijk is en in feite niet meer dan 20 keer meer zou mogen zijn dan de beloning van de gemiddelde werknemer."

"Organisaties zijn er niet om aandeelhouders tevreden te houden maar om producten voort te brengen en klanten tevreden te stellen."

"Het gaat binnen een bedrijf niet om macht maar om verantwoordelijkheid."

"Richt je op resultaten, niet op activiteiten, concentreer je niet op zaken waar je geen invloed op hebt, richt je op effectieve en belangrijke beslissingen."

"Een leider moet effectief zijn en de juiste dingen voor elkaar krijgen."

"Het gaat erom wat iemand bijdraagt, niet of je hem aardig vindt."

"Veel van wat we management noemen maakt het moeilijk voor mensen om hun werk te doen."

"De twee hoofdtaken van management zijn marketing en innovatie."

"Goede beslissingen zijn gebaseerd op een oordeel over de mening van andersdenkenden (dissenting opinions) en niet op een consensus van meningen." (dit standpunt wordt gedeeld door de bekende Stephen Covey en deze wijze woorden van Drucker en Covey zouden meer gehoor en aandacht moeten krijgen).

In de komende afleveringen de opkomst van het Total Quality Management en het streven naar de zo noodzakelijke betere kwaliteit van producten en diensten.

Jan G. de Ruijter is management consultant en gevestigd op Aruba. Reacties: j.deruijter@yahoo.com

MKB

5 Websites die je niet mag missen

Een selectie van handige, tijd en geld besparende websites voor ondernemers

Ook zo'n hekel aan het wiel opnieuw uitvinden? Gelukkig is dat dankzij internet en de elke dag groeiende content steeds minder vaak nodig. Met deze opsomming van sites bieden wij een beetje hulp bij het vinden van betrouwbare sites die het leven van de gemiddelde ondernemer een stuk eenvoudiger kunnen maken.

Tekst: Stimul-IT

www.dummies.com

Deze website is van de makers van de bekende '...for dummies' boeken.
De site biedt een zeer uitgebreid aanbod aan onderwerpen, waarbij een speciale sortering voor bedrijven, groot en klein. Wij vonden vooral de 'Cheat Sheets' handig. Puntsgewijs worden van onderwerpen zoals 'business plans for dummies' of 'small business marketing' de belangrijkste elementen in kaart gebracht.
Aan de andere kant staan er ook hele concrete 'how-to's' op over bijvoorbeeld je Blackberry.

Browse deze links om meer te zien:
http://www.dummies.com/how-to/content/business-plans-for-dummies-cheat-sheet0.html
http://www.dummies.com/how-to/content/blackberry-bold-for-dummies-cheat-sheet.html

wordle.net

Van een heel ander kaliber is de site www.wordle.net. In een handomdraai maak je via deze site een aantrekkelijke visuele weergave die de makers een 'Word Cloud' noemen. Een leuke, eenvoudige tool waarvan de output uitermate geschikt is voor presentaties en op websites. Je voert een aantal woorden in op de website, geeft aan welke vorm, kleur en font je wilt gebruiken en voila: een 'woordenwolk'. Ons voorbeeld zie je hier.

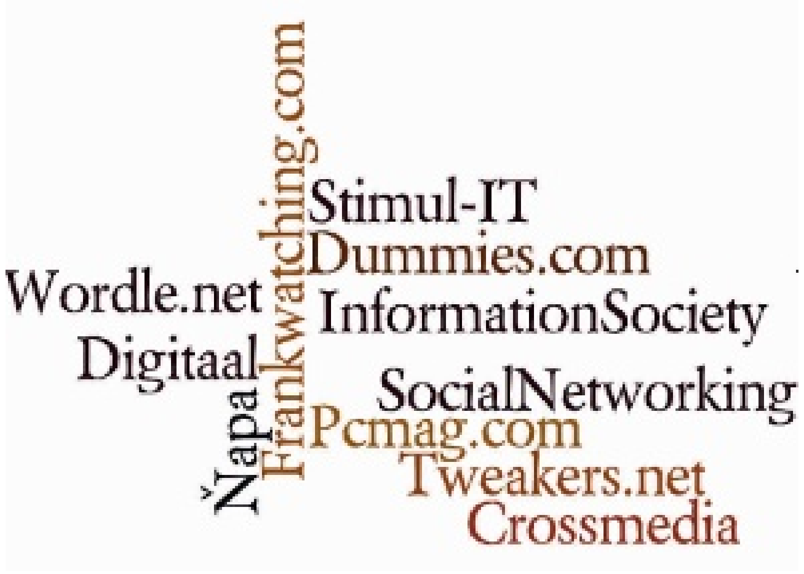

Via www.stimul-it.com vindt u alle links van de in dit artikel vermelde websites. Heeft u zelf nog tips voor interessante sites? Laat het ons dan weten via info@stimul-it.com.

STIMUL-IT CURAÇAO

Frankwatching

Frankwatching is een onafhankelijk crossmedia platform voor marketing, communicatie, social media, mobiel, user experience en nieuwe media professionals die kennis willen delen, discussies willen aangaan en een netwerk willen opbouwen. Op de site verschijnen dagelijks artikelen over trends, events, start-ups en tips & tricks in de digitale wereld. Via de social media-kanalen en de eigen opleidingen is het netwerk in de afgelopen jaren steeds verder uitgegroeid. Het Frankwatching platform bestaat op dit moment uit:
Frankwatching Videomagazine: cases, reviews en events in interactief videoformat
Frankwatching Opleidingen: breed aanbod van praktijkgerichte trainingen
Frankwatching Events: live videostreams, tweets en reportages van events
Frankwatching Agenda: meeste complete overzicht van events binnen het vakgebied
Frankwatching Twitter: continu updates en directe dialoog met volgers
Frankwatching Facebook pagina: acties en achtergronden voor Facebook fans

De omvang en verscheidenheid maakt Frankwatching een aantrekkelijk platform voor bezoekers.

Link: http://www.frankwatching.com/

pcmag.com

Deze website hoort bij het populaire PC magazine. De artikelen zijn up to date en relevant voor ondernemers. De nieuwste ontwikkelingen op het gebied van smartphones, internet, computers en aanverwante zaken worden uit de doeken gedaan op een manier die bedoeld is voor mensen die geen technische achtergrond hebben, maar er wel graag gebruik van maken. Interessant zijn de productvergelijkingen. Hier wordt de nieuwste versie van van-alles-en-nog-wat met elkaar vergeleken. Op de homepage van de site vind je de nieuwsberichten en de site is verder overzichtelijk ingedeeld.

De site is absoluut handig als je een nieuwe smartphone, software, of hardware moet kiezen. Er staan altijd up to date artikelen zoals: 'The top 10 best laptops' op de site (http://www.pcmag.com/article2/0,2817,2369981,00.asp)

Je kunt deze tool downloaden, maar daarvoor moet je wel even lid worden van PC MAG. Dit is overigens gratis. Er wordt je zelfs een gratis exemplaar van PC Magazine beloofd. Wij zijn benieuwd.

Link: http://www.pcmag.com/

Tweakers.net

Tweakers.net is Nederlands grootste site voor alles wat met computers, consumentenelektronica en andere technologie te maken heeft.
Van oorsprong is Tweakers.net een hardwaresite, maar heeft in de loop der tijd het blikveld verbreed naar software-, internet-, professionele en algemene IT-onderwerpen. Daarmee groeide ook de doelgroep van enthousiaste thuisgebruikers naar hobbyisten én IT-professionals. Behalve nieuws over de eerder genoemde onderwerpen biedt Tweakers.net product- en prijsinformatie, een vraag & aanbod gedeelte, een shop survey en een buitengewoon actieve community. Het hart van de Tweakers.net community wordt gevormd door een zeer populair forum dat verantwoordelijk is voor circa 20 procent van de pageviews van de site.

Link: http://tweakers.net/

De opsomming van websites in dit artikel is in willekeurige volgorde gebeurd. Evenmin pretenderen wij niet met deze opsomming de 5 beste sites te hebben aangemerkt. Zo ver reikt onze pretentie niet. Wij hopen u met deze opsomming gewoon 5 goede adviezen aan de hand te hebben gedaan.

Economie

Arme landen 'voor het blok'

Zuid-Afrika reageert boos op pogingen van de Europese Unie en de VS om meer handelstoezeggingen af te dwingen van de ontwikkelingslanden. Die zouden nodig zijn om de aanslepende onderhandelingen over de verdere vrijmaking van de wereldhandel af te ronden. Het is 'oneerlijk' nog meer te verwachten van arme landen die zich herstellen van de internationale economische crisis, klinkt het.

Rob Davies

De huidige onderhandelingsronde begon in 2001 in Doha en had eigenlijk al op 1 januari 2005 afgerond moeten zijn. Maar daarvoor bleek de kloof tussen arme en rijke landen veel te diep. De rijke landen en sommige sterke ontwikkelingslanden willen vooral meer markttoegang voor industriële goederen en diensten; de meerderheid van de ontwikkelingslanden eist in de eerste plaats dat hun uitvoer van landbouwproducten wordt vergemakkelijkt, dat marktverstorende subsidies verdwijnen en dat er rekening wordt gehouden met de zwakkere uitgangspositie van veel van hun bedrijven. Daardoor bleven de discussies voortduren. De afgelopen twee weken werd het tempo van die onderhandelingen weer opgedreven.

Meer toegang
Europa en de VS zetten vooral druk op de opkomende economieën - landen als China, India, Brazilië, Zuid-Afrika en Argentinië. "De groeilanden moeten substantiële markttoegang bieden op het vlak van industriële goederen en diensten om de ronde te kunnen besluiten", zegt de Brit Peter Sutherland, een voormalig directeur van de Wereldhandelsorganisatie. Toponderhandelaars van de Europese Unie en de VS lieten gelijksoortige geluiden horen op het Wereld Economisch Forum in Davos. De rijke landen lijken niet bereid om zelf meer toegevingen te doen op het vlak van de handel in landbouwproducten.

De handelsministers van Brazilië, India, China en Zuid-Afrika verspreidden in Davos een gezamenlijke verklaring waarin ze stellen dat het principe van de wederkerigheid gerespecteerd moet worden in het eindresultaat van de Doharonde - de ontwikkelingslanden mogen niet gedwongen worden meer toe te geven dan de rijke landen. Bovendien moeten de belangen van de arme landen en hun ontwikkelingskansen centraal staan bij de afspraken, zoals al bij het begin van de ronde was overeengekomen.

Maar de Europese Unie en de VS lijken doof voor die eisen. De Europese handelscommissaris, Karel De Gucht, benadrukt dat de EU meer markttoegang verwacht van de groeilanden, hoe het oorspronkelijke onderhandelingsmandaat ook luidde. De Amerikaanse handelsvertegenwoordiger Ron Kirk zegt dat de opkomende economieën de verantwoordelijkheid hebben de onderhandelingen af te ronden. De VS hebben te maken met hoge werkloosheid, en die kan alleen verminderen als de groeilanden hun markten meer openstellen voor Amerikaanse exporteurs.

Respect
Maar meer toegeven zit er echt niet in, zegt de Zuid-Afrikaanse minister van Handel en Industrie Rob Davies. "Ondanks een relatief ambitieus pakket rond de handel in landbouwproducten, hebben we al veel meer toegegeven inzake industriële goederen en diensten. "We willen een overeenkomst", zegt Davies, maar die moet wel respect opbrengen voor de belangen van arme landen in Afrika en andere delen van de wereld. Daar ziet het volgens hem nu niet naar uit. De VS zijn bijvoorbeeld niet bereid om afspraken te maken over de handel in katoen - een belangrijk product voor West-Afrikaanse landen die echter uit de markt geconcurreerd worden door zwaar gesubsidieerde Amerikaanse boeren - zolang er geen akkoord is over alle andere sectoren. Op dezelfde manier willen de VS voorlopig niet praten over tolvrije en quotavrije handel voor de allerarmste landen.

Weer remise FC Utrecht

UTRECHT — FC Utrecht heeft in de eredivisie opnieuw niet gewonnen. De ploeg van trainer Ton du Chatinier moest gisteren op eigen veld tegen Heracles Almelo genoegen nemen met een punt: 1-1. Het was de vierde opeenvolgende remise voor de Domstedelingen, die in 2011 nog wel steeds ongeslagen zijn.

FC Utrecht had in de eerste helft al ruim afstand moeten nemen van Heracles. De thuisploeg was zeker niet de betere ploeg, maar dwong wel met dank aan de gammele Almelose defensie een serie uitstekende kansen af. Alleen Ricky van Wolfswinkel kwam voor de rust tot scoren.

De 22-jarige spits had al na amper twee minuten succes met een subtiele voetbeweging uit een pass van Dries Mertens. De koelbloedige Van Wolfswinkel vierde met zijn twaalfde competitietreffer zijn rentree in het Utrechtse basisteam, nadat hij half december in en tegen Liverpool (0-0) zijn sleutelbeen had gebroken.

Van Wolfswinkel verving centrumspits Frank Demouge, die door een enkelblessure niet beschikbaar was. De nummer 9 van FC Utrecht zette in de twaalfde minuut ploeggenoot Nana Asare alleen voor doelman Remko Pasveer. De Ghanees schoot ietwat gehaast naast. Negen minuten later moest hij geblesseerd naar de kant. Barry Maguire was zijn vervanger.

Ondanks het onrustige en slordige veldspel van FC Utrecht kreeg de ploeg van Du Chatinier tot aan de rust nog een paar uitgelezen kansen. Van Wolfswinkel, Mertens (twee keer) en de sterk spelende Kevin Strootman (paal) verzuimden evenwel de marge te vergroten.

Bij Heracles ging van Darl Douglas de nodige dreiging uit. Everton, in de rust gewisseld voor Marko Vejinovic, zag in de 38e minuut een fraaie draaibal op de lat eindigen.

Na de pauze zakte het niveau van het duel naar een bedenkelijk niveau. Edouard Duplan was in de 63e minuut nog wel dicht bij 2-0. Zijn schot belandde via doelman Pasveer op de paal. Heracles was in de tweede helft nauwelijks meer gevaarlijk, maar invaller Ellery Cairo trof in de voorlaatste minuut alsnog verrassend doel, 1-1.

Trainer Du Chatinier reageerde nuchter op de vierde remise op rij. "Ik ga niet recht praten wat krom is", zei hij na de 1-1. "Het was gewoon slecht. Vorige week maakten wij tegen Willem II (3-3) laat gelijk, nu deed Heracles dat. Ik vond dat gezien het spelbeeld vrij terecht." Du Chatinier baalde natuurlijk toch wel van het nieuwe puntenverlies, waardoor zijn ploeg op de achtste plaats op de ranglijst bleef steken. "Maar aan de andere kant, wij zijn Barcelona niet", merkte hij op. "De lat ligt hier in Utrecht best hoog. Het groeiproces gaat gepaard met vallen en opstaan. Het is niet anders."

Verder was het publiek in de Galgenwaard helemaal niet blij met invaller Gianluca Nijholt bij FC Utrecht. Nog voordat de 21-jarige middenvelder een bal had geraakt, werd hij uitgefloten door de eigen supporters. Hij kon ook in het laatste half uur geen goed doen bij de Utrechtse aanhang, die zich toch al ergerde aan het weinig trefzekere spel van de thuisclub.

Du Chatinier kon na afloop geen begrip opbrengen voor de negatieve houding van de fans ten opzichte van Nijholt. "Ze lopen hier altijd te zeuren dat er geen of te weinig Utrechtse spelers in de ploeg zitten. Gianluca is nu zo'n Utrechts jochie. Hij verdient meer respect van de supporters. Hij vergat nu te voetballen, omdat hij meer bezig was met de reacties uit het publiek. Gianluca is jong en heeft juist steun nodig. Die wil ik hem graag geven."

Collega Peter Bosz van Heracles koesterde het punt in Utrecht. "Ik ben heel tevreden met de manier waarop we alsnog een punt hebben gehaald. Ik vond het verdiend. Wat vorige week bij Feyenoord (2-1) niet lukte, liep nu wel goed af. Na de late gelijkmaker hebben we zelfs nog kansen op de zege gehad. Een compliment waard voor mijn ploeg."

Ritzege voor Gesink

Foto: AFP/Pascal Guyot

Robert Gesink gaat juichend over de eindstreep.

JABAL AL AKHDAR — Robert Gesink heeft de Raboploeg in de vierde etappe van de Ronde van Oman opnieuw succes bezorgd. De Nederlandse renner schreef gisteren de zware rit over 157 kilometer van Sultan Qaboos University naar Jabal al Akhdar op zijn naam. Gesink nam met zijn etappezege ook de leiding in het algemeen klassement over van de Australiër Matthew Goss.

Twee kilometer onder de top viel de Achterhoeker aan om de finish te bereiken met 47 seconden voorsprong op de Noor Edvald Boasson Hagen. De Belg Dries Devenyns werd derde. Hetzelfde drietal voert de algemene rangschikking aan, waarin Gesink een marge heeft van 44 tellen op Boasson Hagen. "Het was niet makkelijk", verklaarde Gesink op de website van de ploeg. "Het deed echt veel pijn. Het is nog vroeg in het seizoen en zo diep gaan ben je dan nog niet gewend. Maar het is fantastisch dat het wel goed uitpakt. Ik had van tevoren gezegd op twee kilometer te zullen gaan en dat heb ik gedaan. Het verliep allemaal zoals we wilden."

Ook ploegleider Nico Verhoeven was uiteraard zeer content. "Robert Gesink, Lars Boom en Maarten Wynants zaten goed voorin toen de slag werd gemaakt. Met drie ritzeges verloopt het tot nu toe erg voorspoedig voor ons."

Gesink roemde met name het ploegwerk. "Het was erg hectisch door de wind en we raakten met een vrij kleine groep voorop. Daarin ontbraken de nodige klimmers, wat gunstig voor mij was. En dankzij de ploeg zat ik er wel bij. Lars en Maarten hebben me daarna prima aan de voet afgezet."

Gesink gaat er in de tijdrit alles aan doen zijn leiderstrui te verdedigen. "Ik wilde sowieso al volle bak rijden. Nu heb ik ook nog iets te verdedigen." Vandaag wordt de ronde vervolgt en zondag eindigt de Ronde van Oman.

In Alto do Malhao heeft Alberto Contador zich in de derde etappe van de Ronde van de Algarve voor laten zien. De Spanjaard, die dinsdag door de Spaanse wielerbond werd vrijgesproken van dopegebruik en woensdag op de fiets stapte in Portugal, finishte gisteren na een rit over 179 kilometer van Tavira naar Alto do Malhao als derde.

De Brit Steve Cummings won de etappe, de Amerikaanse renner Tejay van Garderen eindigde als tweede. De drie maakten deel uit van een eerste groepje van vijf. Cummings nam ook de leiding in het algemeen klassement. De renner van Sky loste de Belg Philippe Gilbert af. Cummings heeft 6 seconden voorsprong op Contador, die vorig jaar de Portugese ronde op zijn naam schreef.

Wereldrecord voor Sablikova

Foto: AFP/Doug Pensinger

Martina Sablikova schaatste gisteren een nieuw wereldrecord.

SALT LAKE CITY — Martina Sablikova heeft gisteren tijdens de wereldbekerwedstrijden in Salt Lake City haar eigen wereldrecord verbeterd. De Tsjechische schaatsster kwam op de Utah Olympic Oval tot een tijd van 6.42,66 en haalde daarmee bijna drie seconden van de oude toptijd af: 6.45,61.

Zo kreeg Sablikova een fraaie revanche voor haar nederlaag bij de WK allround, vorige week in Calgary. De Europees allroundkampioene verloor daar op de tweede dag veel tijd op de 1500 meter, waarna ze op 'haar' vijf kilometer – in een direct duel met de latere winnares Ireen Wüst – ten val kwam. De Tsjechische krabbelde overeind en klokte een tijd van circa zeven minuten, door sommigen omgedoopt tot een 'wereldrecord met val'.

Amper een week na die dramatische WK, waarin ze toch nog met brons werd beloond, leverde Sablikova een zeer indrukwekkende prestatie. Pas na drie kilometer noteerde de frêle Tsjechische een 32'er. Ze hield haar race vervolgens akelig vlak, waarna de klok stopte na 6.42,66. "De WK was ik al vergeten", zei Sablikova in gebrekkig Duits. "Ik wilde dat mijn hoofd leeg was en me alleen concentreren op mijn techniek."

Saillant detail: tijdens haar ereronde viel ze in de armen van Claudia Pechstein, de Duitse rijdster die eerder op de dag, na een dopingschorsing van twee jaar, in Salt Lake City haar rentree had gemaakt. Pechstein won op overtuigende wijze in de B-groep en dwong hierbij tevens WK-kwalificatie af.

"Een fantastische dag", zei Sablikova over haar wereldrecord en Pechsteins prestatie. "Ik ben maximaal tevreden." Stephanie Beckert uit Duitsland eindigde als tweede in 6.47,03. Het brons ging naar Eriko Ishino uit Japan: 6.55,07. Pechstein had eerder in de B-groep gewonnen in een tijd van 6.51,62, een prestatie waarmee ze in de A-divisie dus brons had veroverd. Jorien Voorhuis noteerde een tijd van 6.59,24 en werd daarmee zesde. De schaatsster van TVM verzekerde zich daarmee wel van een WK-ticket voor de 5000 meter. Diane Valkenburg ging in de slotfase van haar rit volledig kapot, eindigde met een rondje van 40,2 seconden en bereikte uiteindelijk na 7.09,71 de finish: 11e.

De marge ten opzichte van Sablikova was indrukwekkend, vond ook Valkenburg: "Voor mij is een rondje van 32,5 eigenlijk te hard en Sablikova schaatst hier bijna allemaal 31'ers." Toch denkt de coach van de Tsjechische, Peter Novak, niet dat de limiet van Sablikova al bereikt is, "In mijn hoofd had ik nog andere tijden, onder de 6.40 moet zeker mogelijk zijn", sprak hij. "Maar goed, deze tijd is ook super."

Ricco uit ziekenhuis

MODENA — De Italiaanse wielrenner Riccardo Ricco is gisteren uit het ziekenhuis in Baggiovara ontslagen. Er is geen gevaar meer voor zijn gezondheid, lieten de artsen weten.

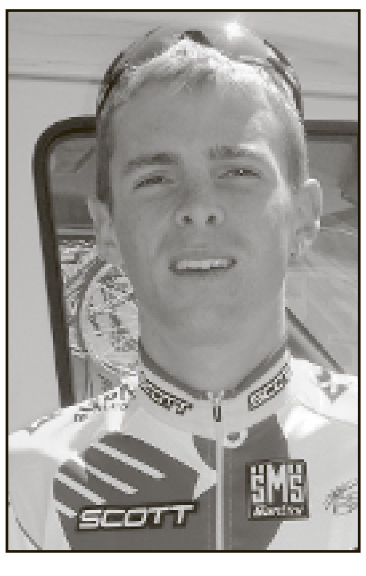

Riccardo Ricco.

Ricco verbleef daar bijna twee weken nadat hij tijdens een training niet goed was geworden. De Italiaan werd met hoge koorts en nierproblemen opgenomen. In het ziekenhuis zou hij in een shocktoestand tegen artsen hebben toegegeven zichzelf bloed te hebben toegediend. Dat is in strijd met de dopingregels.

Ricco kreeg vorig jaar bij de Nederlandse wielerploeg Vacansoleil-DCM een nieuwe kans, nadat hij eerder in de Tour de France van 2008 op het gebruik van een verboden middel was betrapt. Vacansoleil zette de 27-jarige Italiaan, na eigen onderzoek, inmiddels op non-actief. Volgens manager Daan Luijkx van Vacansoleil waren de resultaten van dat onderzoek van dien aard dat een onmiddellijke schorsing was gerechtvaardigd.

Ricco lag de afgelopen dagen op de afdeling cardiologie. Hij zou volgens de Italiaanse sportkrant Gazzetta dello Sport infecties aan hart en longen hebben opgelopen. Volgens de krant heeft de renner geen verdere medische zorg in een ziekenhuis nodig. Ricco heeft de opdracht gekregen de komende periode rust te nemen. Justitie in Italië liet eerder weten de renner te zullen ondervragen naar aanleiding van de affaire.

Ander wielrennieuws komt uit Etten-Leur: Wielerploeg Vacansoleil-DCM heeft besloten de Spaanse wielrenner Ezequiel Mosquera voorlopig nog aan de kant te houden. De 35-jarige aanwinst van de Nederlandse formatie heeft van de internationale wielrenunie UCI nog geen uitsluitsel gekregen over het onderzoek, dat naar hem gaande is.

Bij Mosquera, afgelopen jaar tweede in de Ronde van Spanje, werd in september een mogelijk maskeringsmiddel gevonden. Enkele weken voor het nieuws over de mogelijke overtreding naar buiten kwam, had de Spanjaard een contract voor 2011 bij Vacansoleil getekend. Vacansoleil verklaarde gisteren te wachten op uitsluitsel van de UCI. De overkoepelende wielerinstantie liet de Nederlandse ploeg overigens eerder weten dat de renner kan uitkomen in wedstrijden.

Eerbetoon Berlusconi

MILAAN — De voetballers van AC Milan dragen in de wedstrijd tegen Verona een bijzonder shirt ter ere van Silvio Berlusconi.

De Italiaanse premier, die politiek in zwaar weer verkeert, is sportief gezien precies 25 jaar eigenaar en voorzitter van de befaamde club. Robinho mag derhalve voor even Ruby buitenspel zetten. Volgens de krant La Repubblica gaat de selectie van trainer Massimiliano Allegri zondag gehuld in het vertrouwde tenue met de verticale zwart-rode banen, maar voorzien van de handtekening van Berlusconi onder de tekst '20 febbraio 1986 - 20 febbraio 2011'. Het extra logo staat tussen het verenigingsembleem en de sponsornaam. In de kwart eeuw, dat Berlusconi nu de baas is bij Milan, won de club onder meer vijfmaal de Champions League en werden er zeven landskampioenschappen gevierd.

MVV periodekampioen

EINDHOVEN — MVV mag aan het einde van het seizoen meedoen aan de play-offs voor promotie naar de eredivisie. De Limburgse voetbalclub verzekerde zich vrijdag van de derde periodetitel door in de uitwedstrijd tegen FC Eindhoven met 0-0 gelijk te spelen.

MVV bleef door dat resultaat BV Veendam, dat in Apeldoorn met 4-2 won van AGOVV, één punt voor in de periodestand (19 om 18 punten).

Eerder in het seizoen behaalden FC Zwolle en FC Volendam al een periodetitel. Die twee clubs speelden gisteren in Volendam tegen elkaar. Zwolle zegevierde met 2-0 en zette zo weer een stap richting het kampioenschap. De twee doelpunten vielen in de tweede helft en kwamen op naam van Joey van den Berg en Danny Schreurs.

Zwolle behoudt negen punten voorsprong op RKC Waalwijk, dat in eigen stadion met 2-0 te sterk was voor FC Emmen. Derk Boerrigter opende na tien minuten de score. Fred Benson benutte na een half uur spelen een strafschop. Sander Fischer van Emmen kreeg wegens de actie, die daaraan voorafging, rood.

Onderin de Jupiler League deed Fortuna Sittard goede zaken door nummer drie Helmond Sport met 3-1 te verslaan. Almere City FC ging in eigen stadion met 2-1 onderuit tegen FC Dordrecht. Fortuna heeft nu vijf punten meer dan hekkensluiter Almere City FC.

PSV verontwaardigd

EINDHOVEN — Voetbalclub PSV en de supportersvereniging hebben gisteren verontwaardigd gereageerd op het optreden van de politie in Lille donderdag tegen Nederlandse supporters. PSV-veiligheidsmanager Frank Wijnveld zegt dat de Franse politie aanwijsbaar zelf de aanleiding vormde voor verstoring van de orde en dat er onevenredig hard is opgetreden.

De supportersvereniging stelt dat mensen willekeurig zijn gearresteerd en roept de fans op zich te melden met hun verhaal en (video-) beelden. Berichten over het totaal aantal aanhoudingen verschillen van vijftien tot 35 en het was gisteren onduidelijk hoeveel mensen er nog vastzitten in Lille.

Buitenlandse media melden dat nog drie Nederlanders in een Franse cel zitten. De Eindhovense politie, die met een afvaardiging in Lille was, heeft daarvan geen betrouwbaar beeld. Wijnveld legde uit, dat vanwege eerdere negatieve ervaringen in Frankrijk twee keer zoveel Eindhovense stewards zijn meegereisd naar Lille. PSV-fans waren vooraf gewaarschuwd voor de Franse politie.

Totdat de PSV-stewards donderdag naar het stadion vertrokken wisten zij in de stad te voorkomen dat PSV-fans werden gearresteerd. Circa 150 relschoppers zouden daarna op de Grand Place en op de Place Rihour agenten met flessen hebben bekogeld en vernielingen hebben aangericht. Terrasstoeltjes en -tafeltjes vlogen door de lucht en verscheidene winkelruiten sneuvelden. Ook straatmeubilair moest het ontgelden. De politie voerde verscheidene charges uit en gebruikte traangas om de menigte uiteen te drijven.

Onder de arrestanten zijn volgens PSV Belgische relschoppers, die in de wedstrijd aanleiding zagen om de confrontatie te zoeken met Franse supporters. "Er bestaan allerlei vetes, maar de Eindhovense supporters zijn geen partij", aldus Wijnveld. Nederlandse supporters moesten zich tot vier keer toe laten fouilleren bij het stadion en ook in het uitvak was het onrustig. De Eindhovense politie laat zich niet uit over het optreden van de Franse collega's.

Nürnberg wint

NÜRNBERG — 1.FC Nürnberg is gisteren in de Duitse Bundesliga met stip gestegen naar de zesde plaats. De club won het middenmootduel met Eintracht Frankfurt overtuigend: 3-0.

De zege kreeg pas laat gestalte. Julian Schieber opende de score pas halverwege de tweede helft. Vlak voor tijd hadden ook Robert Mak en Almog Cohen nog succes. Nürnberg, met oud-PSV'er Timmy Simons als controlerende middenvelder, heeft nu 35 punten uit 23 wedstrijden.

In Lyon heeft Olympique Lyon gisteren de druk op koploper Lille in de Franse voetbalcompetitie opgevoerd. De club, die komende week in de achtste finales van de Champions League tegen Real Madrid aantreedt, won in eigen stadion met 4-0 van AS Nancy.

Lyon steeg dankzij die zege van de vierde naar de tweede plaats, op vier punten achterstand van Lille. Lille kan de voorsprong morgen al bij een overwinning op Montpellier weer vergroten tot zeven punten.

Yoann Gourcuff opende in de 37e minuut de score. De overige drie treffers vielen in het laatste kwartier van de wedstrijd en kwamen op naam van Jérémy Pied, Miralem Pjanic en Jimmy Briand.

Imposant ‘achtste’ wereldwonder

China doet nieuwe opgravingen naar terracottakrijgers vlakbij de stad Xian. Archeologen hopen er meer kleifiguren van hoge rang te vinden en het mysterie van dit leger te ontrafelen. Intussen is de derde fase begonnen van opgravingen, die in 1978 begonnen.

Tekst: Marius Bremmer Foto’s: Archief

Die eerdere opgravingen leverden ruim duizend beelden op. Naar schatting zijn er in totaal 8000 krijgers begraven, verdeeld over drie grafkuilen. Van de beelden is er niet een gelijk aan een ander. Het terracottaleger omringt het graf van de ‘eerste keizer’van China.

Tijdens het graven van een put stootte in 1974 een Chinese boer op een gewelf, volgestort met zand en stukken hout. Zorgvuldig groef hij verder, tot hij levensgrote figuren van gebakken klei ontdekte. Deze vondst had niet tien jaar eerder plaats moeten vinden. Toen heerste in de Chinese Volksrepubliek de zogenoemde ‘Culturele Revolutie’, waarin alles wat met het keizerlijke verleden te maken had door woedende meutes vernietigd werd.

Aan de kleding van de soldaten is - in aardewerk uiteraard - veel aandacht besteed.

Keizer Qin Shi Hungdi

In het noorden van China ligt de oude hoofdstad Xian. Vanuit die stad regeerden keizers hun uitgestrekte rijk. Veel opgravingen in de oude keizerstad maakten duidelijk, dat China al vroeg een ongekende beschaving heeft doorgemaakt. Op een vlakte buiten de stad lieten de keizers zich begraven. Zo’n vijfendertig jaar geleden begon echter menig archeologisch hart in China hevig te kloppen rond nieuwe vondsten bij Xian!

De soldaten van ongeglazuurde klei, ook wel terracotta geheten, bewaken het graf van keizer Qin Shi Huangdi, dat vijftienhonderd meter verderop ligt.

In de derde eeuw voor Christus was China verdeeld in vijf staten, die voortdurend met elkaar in oorlog waren. In het jaar 246 kwam in de staat Qin een dertienjarige jongen op de troon. Vierentwintig jaar had hij er voor nodig om alle staten in de regio aan zich te onderwerpen. Daarmee werd hij de eerste keizer van een verenigd China. Zijn naam betekent dan ook ‘Eerste Verheven Keizer’. Zijn maatregelen om van China één land te maken waren rigoureus: de vestingwerken in de overwonnen staten werden volledig vernield, wegen werden aangelegd om het land beter bereikbaar te maken vanuit de hoofdstad, grootgrondbezitters werden onteigend en alles en iedereen moest de keizer onvoorwaardelijk gehoorzamen. Ook maten en gewichten weerden gestandaardiseerd, er kwam één munt en een uniform karakterschrift.

Het immense leger werd onder meer beziggehouden met het bouwen van de Grote Muur, waar ook de krijgsgevangenen en werkloze boeren hun krachten aan moesten geven. De 3200 kilometer lange muur is vandaag de dag nog steeds zo intact, dat hij vanaf de maan door de astronauten kon worden gezien.

Naast de bouw van de muur werd met de bouw van paleizen gestart en maakte Qin Shi Huangdi een begin met de bouw van zijn graftombe. De dood hield de keizer bijzonder bezig. Naarmate hij ouder werd, werd zijn angst voor een aanslag op zijn leven steeds groter. Zijn grote obsessie was het bereiken van zijn eigen onsterfelijkheid: vele geleerden werden aan het werk gezet om een onsterfelijkheidsdrank uit te vinden. Wie er niet in slaagde werd omgebracht!

Het tirannieke bewind van de eerste keizer van China duurde tot 210 voor Christus. Slechts vier jaar wist zijn zoon daarna de Qin-dynastie voort te zetten.

Terracottaleger

De put uit 1974 bracht een leger van 6000 soldaten op ware grootte aan het licht. Geen soldaat is gelijk aan de ander. Een compleet leger - met paarden - in slagorde. Het leger staat opgesteld in een gebied van 210 bij 62 meter, op een diepte van 5 à 7 meter. Balken en pilaren droegen ooit het dak boven de hoofden der soldaten.

De legervoorhoede wordt gevormd door 210 kruisboogschutters, dus op elke meter een. Daarachter soldaten met speren, bijlen en steekwapens: alle voorzien van een anti-roest behandeling, zodat ze bij de opgravingen nog vlijmscherp bleken! In de slagorde-opstelling staan ook 35 zegewagens, door paarden getrokken.

Een compleet leger - met paarden - in slagorde.

Aan de kleding van de soldaten is - in aardewerk uiteraard - veel aandacht besteed. Ruiters dragen een maliënkolder en ook de rangen (generaals, officieren) zijn herkenbaar aan de kleding. In 1976 vond men een tweede gewelf met 1000 soldaten. In datzelfde jaar kwam ook nog een derde gewelf met 68 solda¬ten boven water, vermoedelijk een commandopost voor de eerste twee grote legers.

Na de eerste en meest spectaculaire vondst heeft men de rest van de opgravingen maar weer toegedekt met zand. Het zou anders allemaal veel te veel geld gaan kosten; de eerste opgraving werd voorzien van een grote kostbare overkapping, om bezichtiging aan een groot publiek mogelijk te maken.

Bij die overkapping, een soort evenementenhal, wemelt het nu van de toeristen. Met busladingen worden ze aangevoerd vanuit het 30 kilometer verderop gelegen Xian. De Chinese overheid zit in toenemende mate met deze culturele schat in haar maag. De terracottalegers brengen een nauwelijks beheersbare stroom toeristen naar de stad Xian op gang. Wat in deze tombe nog moet worden aangetroffen lijkt elk cultuurhistorisch voorstellingsvermogen te boven te gaan: ruim zevenendertigduizend dwangarbeiders werkten er zevenendertig jaar aan!

Een snelle doorstroming van het publiek moet het zoveel mogelijk mensen mogelijk maken iets van het wereldwonder te zien. Mede daarom is het er niet toegestaan om foto’s te maken. In de hal is het muisstil: het schouwspel van het soldatenle¬ger maakt, dat de toerist vanzelf gaat fluisteren.

Mysterieuze tombe

Het leger van terracotta is bedoeld om de graftombe van Qin Shi Huangdi te beschermen. De grootheidswaanzin van de keizer was enorm. Al meteen toen hij als dertienjarige jongen de troon besteeg startte de bouw van het graf. Ook na annexatie van omringende gebieden, bouwt de keizer met ongekende voortvarendheid door aan de graftombe. Het totale complex krijgt een omvang van 36 vierkante kilometer, door 700.000 arbeiders wordt maar liefst 37 jaar onafgebroken gewerkt.

De toeristenbussen op weg naar de terracotta-soldaten komen ook langs de eigenlijke tombe van keizer Qin. Midden tussen de groene akkers ligt de met struiken beplante heuvel. Het is meer een bult, met een hoogte van 40 meter en een oppervlakte van 485 bij 551 meter. Ons reishandboek zegt koeltjes dat de tombe gewoonweg nog nooit open is gemaakt. Hoe kan dat in vredesnaam mogelijk zijn?

De beschrijving in de literatuur van wat er zich allemaal in de tombe moet bevinden tart elke fantasie. Al in de tweede eeuw voor Christus heeft de Chinese geschiedschrijver Sima Qian geprobeerd te beschrijven hoe het er in de tombe allemaal uit ziet: onder de grond ligt een paleis verscholen in een doolhof van geheime gangen, levensgevaarlijk verdedigd door giftige pijlen, die automatisch door kruisbogen op indringers zullen worden afgeschoten. Het plafond is ingelegd met parels die de zon, de maan en de sterren verbeelden. De vloer is versierd met gouden en zilveren eenden en ganzen. Het met juwelen versierde graf van de keizer is omgeven door weelderige landschappen van rivieren en oceanen, gevuld met kwikzilver dat op mechanische wijze kan worden voortbewogen!

In het landschap staan bomen van barnsteen opgesteld. Toortsen gevuld met traag brandend vissenvet moeten in staat zijn het geheel langdurig te verlichten. In de tombe bevinden zich ook de vrouwen van de keizer: zij werden levend met hem begraven. Na de begrafenis van de keizer werden ook alle kunstenaars en bouwvakkers die aan de tombe hadden gewerkt levend begraven. Met hen moest het grote geheim van de tombe voor eeuwig onder de grond verdwijnen.

Onderzoek

Waarom wordt er nu niet eens een blik in die 40 meter hoge bult geworpen?

China zelf zegt dat het land een cultuurhistorische vondst van zo’n omvang nog niet aan kan. De conservering van de terracottalegers heeft laten zien voor welk een omvangrijke en kostbare klus men zal komen te staan. Men schijnt te werken aan de verdere ontwikkeling van conserveringsmethoden, om te zijner tijd de spade in de grond te kunnen gaan zetten.

Maar kan er dan toch niet alvast een voorzichtige ‘inkijkoperatie’ worden gedaan in de tombe? Dat schijnt inderdaad wel het plan te zijn. Daartoe zijn inmiddels 10.000 proefgaten rond de tombe geboord. Die proeven zouden hebben aangetoond dat het eigenlijke grafpaleis nog onaangetast is.

Eerdere onderzoekingen toonden al aan dat het heilige grafgedeelte omgeven is door een muur van 2,5 kilometer omtrek en vier deuren. Daaromheen is nog weer een buitenmuur van 6 kilometer omtrek. Deze afmetingen kloppen precies met de beschrijvingen van de geschiedschrijvers. Maar dan moet nu nog blijken dat de inhoud klopt!

Tijdens het graven van een put stootte in 1974 een Chinese boer op een gewelf, volgestort met zand en stukken hout. Zorgvuldig groef hij verder, tot hij levensgrote figuren van gebakken klei ontdekte.

In de Chinese stad Xian trachten kinderen wat te verdienen aan de buitenlandse toeristen. Ze verkopen miniatuurbeeldjes van de terracotta-soldaten.

De Chinezen laten niet na de indruk te wekken dat de tombe nooit door grafschenners is bezocht. Als dat inderdaad zo is, dan wacht de wereld nog op de onthulling van wat wel zo ongeveer de meest spectaculaire archeologische vondst ooit zal wezen. Nu al spreekt men alleen al over de terracottalegers als het achtste wereldwonder. Die soldaten dienden er alleen maar voor om het graf te bewaken, bedenk dan eens wat het graf zelf voor zal stellen.

Museumdirecteur Cao Wei, trots op zijn honderdduizenden bezoekers per jaar, verklaarde onlangs met nieuwe conserveringstechnieken te gaan werken. Beelden uit eerdere opgravingen, per stuk wegen ze 180 kilo, verloren nogal eens hun kleur zodra ze in aanraking kwamen met de buitenlucht. Dat probeert men anno 2011 te voorkomen.

Van de beelden is er niet een met een gezicht gelijk aan een ander.